

ปีชู่

จีต่าง อางเก็งอากอ อางลืออางลาว
ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของชาวปีชู่

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรม
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซียตะวันออกเฉียงใต้

ปีชู่ จีต่าง อางเก็งอากอ อางลืออางลาว

ชื่อหนังสือ : บีซู จีต่าง อางเก็งอากอ อางลีบอากลาว
ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของชาวบีซู

ผู้เขียน : ทีมวิจัยชุมชนชาวบีซู บ้านดอยชมภู ต.โป่งแพร์
อ.แม่ลาว จ.เชียงราย

ผู้สนับสนุน : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
มูลนิธิเพื่อการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา - วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ออกแบบปก และรูปเล่ม : ร.ส. สุมาลี ธีระบุญยศ

ปีที่พิมพ์ : ธันวาคม ๒๕๕๘

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คำนำ

หนังสือเรื่อง “**ปี่ซู่ จี่ต่าง อางเก็งอากกอ อางลีบอางลาว**” มีความหมายว่า ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของชาวปี่ซู่ จัดทำโดยคณะวิจัยชุมชนชาวปี่ซู่ บ้านดอยชมภู ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ซึ่งเกิดขึ้นจากความตั้งใจที่ชุมชนชาวปี่ซู่ อยากจะอนุรักษ์ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของชาวปี่ซู่ รวมทั้งยังมีความเป็นห่วงกังวลว่าหากวันหนึ่งภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปี่ซู่สูญหายไป คนรุ่นใหม่ก็จะไม่รู้จักภาษา วัฒนธรรม และประเพณีของตนเอง

คณะวิจัยชาวปี่ซู่ จึงได้รวบรวมและบันทึกภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปี่ซู่ ซึ่งถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ครอบคลุมเนื้อหาด้านภาษา, งานช่าง (เช่น การตีหม้อ, เตาหลอม, วรรณกรรมพื้นบ้าน (นิทานพื้นบ้าน, เพลงพื้นบ้าน), กีฬาภูมิปัญญาพื้นบ้าน (การละเล่นพื้นบ้าน), แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล (การไหว้ขอเสื่อบ้านหรืออพยพ และความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีการจักกราด (อาหารพื้นบ้าน และสมุนไพรพื้นบ้าน) ทีมวิจัยชุมชนได้ใช้วิธีการบันทึกภาษาปี่ซู่ ด้วยตัวอักษรไทย พร้อมกับความหมายภาษาไทย

กับชาวปี่ซู่และผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๕ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย, มหาวิทยาลัยมหิดล
ทำงานในการจัดทำหนังสือเรื่อง “**ปี่ซู่ จี่ต่าง อางเก็งอากกอ อางลีบอางลาว**”

เป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานใน โครงการ “บันทึกรวบรวม เพื่อการสงวนรักษาภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ : ภาษาปี่ซู่” โดยเป็นความร่วมมือระหว่างคณะที่วิจัยและทีมวิจัยชุมชนชาวปี่ซู่ที่เกิดจากการทำงานที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

คณะผู้จัดทำ

ธันวาคม ๒๕๕๙

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ภาษาปี่ซุ	๑
คำศัพท์ภาษาปี่ซุ	๓
งานช่างฝีมือดั้งเดิม : ตาเหลว	๑๙
๑. ตาแลวปานจาน (ตาเหลวปั่นขึ้น)	๑๙
๒. ตาแลวเมิง (ตาเหลวเมือง)	๒๐
๓. ตาแลวบีด ปลาโยด (ประโยชน์ของตาเหลวบีด)	๒๑
๔. ตาแลวโล่ง ปลาโยด (ประโยชน์ของตาเหลวหลวง)	๒๒
วรรณกรรมพื้นบ้าน	๒๓
๑. นิทานพื้นบ้าน	๒๓
• ฮยา บวนฟู (ฮยา บวนฟู)	๒๓
• อุ่เจ่น (จักจั่นกับอ๊กเต๋เอ๋อ)	๒๖
• ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในสระวิกฤต • สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล	๒๘
• อางยา กาเซย เฟลอ ซี (ลูกกลายเป็นลิง)	๒๙
• ชาตุ มาง ชาง อาเมิง แดง ซี ย่าง (พระสร้างบ้านสร้างเมือง)	๓๐
• อางบาอางโงง กุณ (บุญคุณพ่อแม่)	๓๒
• กอลาบา(แม่โพสพ)	๓๓
• แมมมายบาอางย่า คายยาง เกิด ซี (แม่หม้ายเกิดลูกเป็นกิ้งก่า)	๓๔
• ปานายค้ำม (ปลาในทอง)	๓๖

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

- อาวา นกยูง มาง แม มาง ซิ่ง (อีกาอยากสวยเหมือนนกยูง) ๓๘
- ยาเก ป่องฮนา ปอ (เด็กเลี้ยงควาย) ๓๘
- ชาง แมนือ แมปอ (เรื่องคนตาบอด) ๔๐
- พาโงง แน อางซอง (พ่อตากับลูกเขย) ๔๒
- บาโทบแลซึก (นายทบแลซึก) ๔๓

๒. เพลงพื้นบ้าน

- เพลง กูง ปีซู (เพลงพื้นบ้านปยุคำ) ๔๗
- เพลง กูงบ ปู (เพลง รุกเราปี่ซู (จากบ้านเขยขมกุ) ๔๘
- เพลง ปี่ซู ทาง อางล (เพลงพื้นบ้านภาษาปี่ซู) ๔๙
- เพลง ว้าย แอ (เพลงพื้นบ้าน) ๕๑
- เพลง ซิ่งซื่อล่าซือ (เพลงพื้นบ้าน) ๕๒
- เพลง ลาน (เพลงพื้นบ้าน) ๕๓
- เพลง ลองแต เปา แจ (เพลง ยาปลา) ๕๔
- เพลง ลาพี ซ่าทอ (เพลงลาบพริก) ๕๕

กีฬาภูมิปัญญาพื้นบ้าน : การละเล่นพื้นบ้าน

๑. จีจี กู่ลูก บ่อ (เล่นซ่อนหา) ๕๖
๒. เซยปองแหง (การเล่นป็นไม้ไผ่) ๕๖
๓. ป่องเจ็งบ่อ (เล่นลูกสะบ้า) ๕๗
๔. เตนโกลกบ่อ (เล่นชิงช้า) ๕๗
๕. เกิด เกิด ฮีนบ่อ (การเล่นวิ่งไล่เต๊ะ) ๕๘
๖. อาญ่อมบ่อ (การเล่นหมากเก็บ) ๕๙
๗. ป่องนาง (โก้งเกง) ๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๘. อาฮู่ตุคลา (แม่ปกป้องลูก)	๖๐
๙. คาย ทอก ทอก (เล่นกินเมือง)	๖๑
แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล : ตาพย่า (การไหว้หอเสื่อบ้าน)	๖๒
๑. ตาพย่านาเจ้อ นาบทือ ย่าง (ความเชื่อในเรื่องการนับถือหอเสื่อบ้าน)	๖๒
๒. ตาพย่า ยุม แต่ง ยุม (การไหว้หอเสื่อบ้าน)	๖๒
๓. ตาพย่า โย้ ซื่อ (เซ่นไหว้หอเสื่อบ้าน)	๖๔
๔. ปูตาง (ปูตั่ง ผู้ประกอบพิธีกรรม)	๖๕
๕. อางลือบอองลาว อางเจ็งอองลาว วาย ยิง (พิธีกรรมไหว้เจ้าในเดื่อ และ เดื่อ และ เดื่อ)	๖๕
๖. ปีซู อางลือบ อางเจ็งอองลาว ของชาวปีซู)	๖๗
ความรู้และแนวปฏิบัติอันเกี่ยวพันวัฒนธรรมชาติและจักรวาล	๗๙
๑. สดงามหรือพิศมัยและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล	๗๙
• ลาพี ช่าทอ (การทำลาบพริก)	๘๐
• ฮยาอูปาม (การทำไข่ปาม)	๘๓
๒. สมุนไพรพื้นบ้าน	๘๕
ถอดความหมายคำต่อคำ	๘๙
๑. งานช่างฝีมือดั้งเดิม : ตาเหลว	๘๙
๒. วรรณกรรมพื้นบ้าน	๙๒
• นิทานพื้นบ้าน	๙๒
• เพลงพื้นบ้าน	๑๓๘
๓. กีฬาภูมิปัญญาพื้นบ้าน : การละเล่นพื้นบ้าน	๑๔๗

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

๔. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล : ๑๕๕
 ตาพย่า (การไหว้หอเสื่อบ้าน)
๕. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ๑๗๙
- อาหารพื้นบ้าน ๑๗๙
 - สมุนไพรพื้นบ้าน ๑๘๖

คณะผู้จัดทำ

๑๙๑

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาษาบิซู^๑

บิซู (Bisu) หรือปี่สู๋ มบิซู มีบิซู เลาเมียน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลทิเบต – พม่า สาขาโลโล คำว่า “บิซู” เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกตนเองและเรียกภาษาของเขา และในทางราชการหรือคนทั่วไปเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ลัวะ” คนบิซูตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านดอยชมภู อำเภอแม่ลาว บ้านปุยคำ อำเภอเมือง และบ้านผาแดง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีจำนวนประชากรประมาณ ๕๐๐ คน

ภาษาบิซูบ้านดอยชมภู ตำบลโป่งแพ้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีพยัญชนะต้น ๒๙ หน่วยเสียง มี ๔ หน่วยเสียงที่คนรุ่นใหม่ไม่ออกเสียง ได้แก่ ฮน ฮม ฮย และ ฮล สระมี ๑๐ หน่วยเสียง ความสั้นยาวของเสียงสระไม่นัยสำคัญทางความหมาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภาษาตระกูลทิเบต – พม่า กล่าวคือ จะออกเสียงสระเสียงสั้นหรือยาวไม่ได้ทั้งนี้เพื่อความหมายเปลี่ยนไป เช่น ยะ – ยา “ไร่” ซึ่งต่างจากภาษาไทยที่สามารถออกเสียงสั้นหรือยาวทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลง วรรณยุกต์มี ๓ หน่วยเสียง ได้แก่ เสียงต่ำ กลาง ระดับต่ำตก และระดับสูงขึ้น การเรียงคำในประโยคมีลักษณะเป็นประโยคกรรม – กริยา (SOV) เช่น กงาอย่าง จ่า <ฉัน – ข้าว – กิน>

ปัจจุบันยังคงมีภาษาบิซูอยู่ในครอบครัวอีกดีด บิซูไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาบิซูกับพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย สาเหตุของการใช้ภาษาบิซูน้อยลงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการเลี้ยงดูเด็กบิซูในช่วงเด็กเล็ก ที่แต่เดิมเมื่อเด็กบิซูเกิดมาผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดู คือ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ภาษาที่เด็กบิซูได้รู้จักและพูดได้เป็นภาษาแรก คือ ภาษาบิซู แต่ปัจจุบันจากวิถีชีวิตของชาวบิซูที่ต้องดิ้นรนในเรื่องการประกอบอาชีพ มีการทำงานรับจ้างต่างหมู่บ้าน ภาษาที่เด็กบิซูได้เรียนรู้เป็นภาษาแรกจึงกลายเป็นภาษาคำเมืองตามภาษาที่ผู้ดูแลใช้ สำหรับกลุ่มวัยกลางคนและผู้สูงอายุ มีแนวโน้มจะใช้ภาษาคำเมืองมากขึ้น แต่ก็ยังมีความสามารถในการใช้

^๑ มยุรี ถาวรพัฒน์. (๒๕๕๗). ภาษาบิซู ใน *มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ พิธีประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๗*. (หน้า ๒๕๑ – ๒๕๓) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

ภาษาปืซูได้อย่างดี

การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาปืซูเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ มีการพัฒนาระบบตัวเขียนภาษาปืซูโดยใช้อักษรไทย การสร้างสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเล่มเล็ก หนังสือเล่มยักษ์ แบบเรียนภาษาปืซู เพลง แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนนี้เป็นเพียงการเรียนการสอนตามอัธยาศัย และสอนในระดับเด็กก่อนวัยเรียน แต่ยังไม่ได้นำเข้าสู่การเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ทั้งนี้โดยการสนับสนุนของเอส ไอ แอล อินเตอร์เนชั่นแนล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา – วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจุบันชาวปืซู บ้านหอยขมภู ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย มีความพยายามในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาปืซู และภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง โดยผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้จากรุ่นสู่รุ่น รวมทั้งยังมีการบันทึกรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ลงในสมุดและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ด้วยตนเอง โดยบันทึกด้วยภาษาปืซู และภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นในหนังสือเล่มนี้

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คำศัพท์ภาษาปืซู

ที่มิววิจัยชุมชนชาวปืซู บ้านดอยชมภู ได้บันทึกคำศัพท์ภาษาปืซู โดยจำแนกตามหมวดได้ จำนวน ๙ หมวด ได้แก่ ๑) หมวดอวัยวะ ๒) หมวดเครือญาติ ๓) หมวดอาหาร ๔) หมวดเครื่องใช้ในครัวเรือน ๕) หมวดสัตว์ ๖) หมวดเครื่องแต่งกาย ๗) หมวดสี ๘) หมวดท่ามาหากิน และ ๙) หมวดส่วนประกอบภายในบ้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ตีงโตลือคิง (หมวดอวัยวะ)

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๑	กอกกาลิก	รักแร้
๒	กอกแค	แขนข้าง
๓	กู่ก้าบ	ขาหนีบ
๔	คาบอ	ข้อพับ
๕	ชอคอง	ข้อศอก
๖	ชอเพ	ฟัน
๗	ชอชออง	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
๘	ต่องคล่อง	ก้น
๙	ต่องปลา	สะโพก
๑๐	ต่องพู	ก้นกบ
๑๑	ต่างคาง	หลัง
๑๒	ต่างคางซื่อ	สันหลัง
๑๓	ต่างคางอังกวาง	กระดูกสันหลัง
๑๔	ตามคิง	ผม
๑๕	ตุแกล่น	หัวล้าน

คำที่	ภาษาปืชู	ความหมายภาษาไทย
๑๖	นาคาง	จมูก
๑๗	นาคาง อางมือ	ขนจมูก
๑๘	นาซิ่ง	หู
๑๙	นึ่งโค่ง	หลอดคอ
๒๐	นึ่งอน	ท้ายทอย
๒๑	นึ่งซื่อ	คอ
๒๒	ปองตุ	
๒๓	ปองป่อง	ท้อง
๒๔	ป่าซิ่ง	ลิ้นมือ
๒๕	ป่าซื่อต่อง	ข้อศอก
๒๖	ป่าตุ	เท้า
๒๗	ป่าปา	แก้ม
๒๘	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล	พัฒนาธรรมในภาวะวิกฤต
๒๙	มานคอ	ริมฝีปาก
๓๐	มานเต็ง	คาง
๓๑	มานป่อง	ปาก
๓๒	มานมือ	หนวด
๓๓	มานลา	ลิ้น
๓๔	แมกา	ใบหน้า
๓๕	แมคยาวมือ	คิ้ว
๓๖	แมคอง	หน้าผาก

คำที่	ภาษาปี่ซู่	ความหมายภาษาไทย
๓๗	แม่มือ	ตา
๓๘	แม่มือ อางมือ	ขนตา
๓๙	ลองแปด	นม
๔๐	ลาคือ	เท้า
๔๑	ลาคือ ป่าซิ่ง	เล็บเท้า
๔๒	ลาคือ พาวา	ฝ่าเท้า
๔๓	ลาคือ แม่มือ	ตาเท้า
๔๔	ลาคือ	เท้า
๔๕	ลาคือ ลาปา	หางแม่มือ
๔๖	ลาญ	นิ้วมือ
๔๗	ลาปา	นิ้วมือ
๔๘	ลาปุ๋	มือ
๔๙	ลาปุ๋มือ	มือ
๕๐	ลาลิ่ง	แขน
๕๑	ลาวา	ฝ่ามือ
๕๒	ลิ่งเอิก	หน้าอก
๕๓	อางจ้อ	เอว
๕๔	อางซิ่ง	ตับ
๕๕	อางตุ๋	หัว
๕๖	อางปยา	ซี่โครง
๕๗	อางมือ	ขน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คำที่	ภาษาปี่ซุ	ความหมายภาษาไทย
๕๘	อางอู	ลำไส้
๕๙	อางอู อางต่อ	ลำไส้อ่อน
๖๐	อางอู อางอี	ลำไส้เล็ก
๖๑	อางอู อางฮือ	ลำไส้ใหญ่

๒. ปี่ซุ จี๋ต่าง (หมวดเครือญาติ)

คำที่	ภาษาปี่ซุ	ความหมายภาษาไทย
๑	ก่องกูปเจอ	ชื่อตระกูล
๒	ค่าบา	ภรรยา
๓	ค่าบาย่า	ลูกพี่ลูกน้อง
๔	ค่าพาย่า	ลูกพี่ลูกน้อง
๕	ซาคุบซึตซาและพันฟูภาษา-วัดเพื่อธรรมนิภาวระวิฤต	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
๖	แซนกานทาเจอ	ชื่อตระกูล
๗	ยาซางมองนาม	ญาติพี่น้อง
๘	กลางซามเจอ	ชื่อตระกูล
๙	อาคอ	อาผู้หญิง
๑๐	อางซอง	ลูกเขย
๑๑	อางบลอง	สามี
๑๒	อางบี อางบลอง	สามี, ภรรยา
๑๓	อางย่า	ลูก

คำที่	ภาษาปี่ชู	ความหมายภาษาไทย
๑๔	อางย่า คำบาย่า	ลูกผู้หญิง
๑๕	อางย่า คำพาย่า	ลูกผู้ชาย
๑๖	อางย่า อางคยา	ลูกเต้า
๑๗	อางยู	ลูกสะใภ้
๑๘	อางอ่าน อางซื่อ	หลาน, เหลน
๑๙	อาชอง	พี่เขย, น้ำเขย
๒๐	อาเซ	พี่ชาย
๒๑	อ่าซี้	พี่สาว
๒๒	อ่าบา	แม่
๒๓	อ่าบ่า	ลูกเต้า แม่เต้า
๒๔	อ่าบึง	ลูกผู้หญิง
๒๕	อ่าบึง	พี่
๒๖	อ่าบึง	พี่
๒๕	อ่าพี	ย่า, ยาย
๒๘	อาแพ	น้องชาย
๒๙	อ่ายู	ลูกสะใภ้
๓๐	อาวาง	อาผู้ชาย
๓๑	อาอาย	พี่ชาย
๓๒	อ่าอี	น้องเขย
๓๓	อ่าฮู้	ปู่, ตา

คำที่	ภาษาปี่ชู้	ความหมายภาษาไทย
๓๔	อีบา	น้องสะใภ้
๓๕	อ้อบา, อุบา	ป้า
๓๖	อ้อโป่ง, อุโป่ง	ลุง

๓. จ่างเก็ง ตางกอ (หมวดอาหาร)

คำที่	ภาษาปี่ชู้	ความหมายภาษาไทย
๑	กอเซน	
๒	กอลุ่ม	ข้าวเหนียว
๓	ก่างบา	ผักกาด
๔	ก่างพากาง	ผักตบชวา
๕	กุลากู	ขี้เหล็ก
๖	โกยซื่อป่าว	มะละกอ
๗	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล	ส้มตำ
๘	ซื่อคอ	แตงกวา
๙	ซื่อยอ	มะไฟ
๑๐	ต่องคอ	ฟักเขียว
๑๑	ตางเกว	ฟักทอง
๑๒	แตงนาม	แตงโม
๑๓	ทุลีน	ถั่วลิสง
๑๔	นามตานปลาง	งาดำ
๑๕	นามตานป้อน	งาขาว

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๑๖	นามปลอ	แต่งไทย
๑๗	บาโกย	ฝรั่ง
๑๘	บาคาม	มะขาม
๑๙	บ่าเคอ	มะเขือ
๒๐	บาดาน	พุทรา
๒๑	บ่าปลาว	มะพร้าว
๒๒	บาปาง	มะปราง
๒๓	บาโลย	ส้มป่อย
๒๔	บาโฮ	ส้มโอ
๒๕	ป่องงาว	อ้อย
๒๖	ป่องพี	หัว
๒๗	พากลาตุน	ฝักกระถิน
๒๘	ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย	มหาวิทยาลัยมหิดล
๒๙	มองมอ	มะม่วง
๓๐	มองมี	ขนุน
๓๑	มานเกว	มันเทศ
๓๒	มานเกวตุน	มันสำปะหลัง
๓๓	มานเกวฮอ	มันแกว
๓๔	มิ่งซื่อ	ขิง
๓๕	ลาง	น้ำ
๓๖	ล่าพี	พริก

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๓๗	ลู่โกงมอ	ถั่วฝักยาว
๓๘	อางฮอนแน	หอมแดง
๓๙	อาซื่อ	กล้วย
๔๐	แองอาบ	บวบเหลี่ยม
๔๑	ฮอมเต็ม	กระเทียม
๔๒	ฮ่างเจ็ง	ข้าวสวย
๔๓	ฮ่างมิ่ง	ข้าวสุก (ข้าวเหนียวสุก)

๔. ยุ่มอากัง อางอ กายเซ่อ (หมวดเครื่องใช้ในครัวเรือน)

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๑	ก่อน	
๒	ก่อนปาก	
๓	คาน	คาน
๔	ต่องซุ่ม, ต่องกาน	ครก, สาก
๕	ตาพู	เสื่อ
๖	ปี่ญ่าว	เตาไฟ
๗	ปี่ทอ	ฟืน
๘	พายางซอ	ถุงพลาสติก
๙	แพล่อง	ถุงย่าม
๑๐	มยา	มีด
๑๑	มอคาง	กระทะ

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๑๒	โมย	ขวาน
๑๓	ยู่กวาด	ไม้กวาด
๑๔	กลางก้อก	ชั้นน้ำ
๑๕	กลางโป	ถังน้ำ
๑๖	เวอ	เสียม
๑๗	อู่ซุง	ไหข้าว
๑๘	อู่ฮ่ล่อง	หม้อ
๑๙	อู่ฮ่ล่อง	หม้อน้ำร้อน
๒๐	ฮ้าง	นึ่งข้าว

๕. ซาดตางลาย

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๑	สถาบันวิไลภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย	มหาวิทยาลัยมหิดล
๒	กาเซย	ลิง
๓	คาตาย	กระต่าย
๔	คายยาง	กิ้งก่า
๕	คายยี้ก	จิ้งเหลน
๖	คื่อ	สุนัข
๗	คื่อทิด	หมาหรีง
๘	จ้อกจ้อก	จิ้งจก

คำที่	ภาษาปืซู	ความหมายภาษาไทย
๙	จากลือ	นกนางแอ่น
๑๐	จานบา	เหยี่ยว
๑๑	ซื่อซื่อ	แมงจอน
๑๒	ซู่ล่า	เสื่อ
๑๓	แซ	กว้าง
๑๔	ต่องก่องวา	หมูป่า
๑๕	ต่างค้อ	
๑๖	ตุน	
๑๗	นางลีน	
๑๘	บิโลง	
๑๙	ป่องฮนา	
๒๐	ปากอ	
๒๑	ปากศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในวงวิฤต	
๒๒	สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ปาซิว	ปลาชิว
๒๓	ปานีน	ปลานิล
๒๔	ปาลามเจิง	ปลาหลด
๒๕	ป่าแฮ	อีเห็น
๒๖	ปุงลุง	ปลาก้าง (ปลากั้ง)
๒๗	แปวาแปแวน, อาวาอาแวน	ค้างคาว
๒๘	ลองแต่ ป่องแปง	ปลาเสื่อ
๒๙	ลองแต่ อางป้อน	ปลาตะเพียน

คำที่	ภาษาปืชู	ความหมายภาษาไทย
๓๐	ลองโปยง	ลูกอีต
๓๑	ลองมย้าง	กึ่ง
๓๒	ลาจี	ปลาไหล
๓๓	เล่น	ตะกวด
๓๔	ว่า	หมู
๓๕	ว่าทิด	หมูหริ่ง
๓๖	อาม่อง	
๓๗	อามุม	
๓๘	อ่าแมง	
๓๙	อ่าแมง	
๔๐	อาวาม	ควาย
๔๑	อือมา	งเหลื่อม
๔๒	อือมา	งเหลื่อม
๔๓	อู่คย้า นา	ปูไนนา
๔๔	อู่คย้า ลางบา	ปูลำห้วย
๔๕	อูลาง	งู
๔๖	อู่ฮมยาง	วัว
๔๗	อู่โฮ่ง	เต่า
๔๘	ฮยา	ไก่
๔๙	ฮยาบา	ข้าง

คำที่	ภาษาปี่ซู่	ความหมายภาษาไทย
๕๐	ฮอซู	เม่น
๕๑	ฮอเซน	กระรอกปากแหลม
๕๒	ฮอเซ็ง, ฮอตึง	กระรอก
๕๓	ฮอต้าม	หนู
๕๔	ฮอตึง	กระรอก
๕๕	ฮอปอ	ตัวอ้น
๕๖	ฮอปอง	
๕๗	ฮายา	

๖. อังก่าอังกตุม (หมวดเครื่องดนตรีไทย)

คำที่	ภาษาปี่ซู่	ความหมายภาษาไทย
๑	คาลา ซาพาล่อง	กระเปาะเสื่อ
๒	คาลา ซาพาล่อง	คณบดีศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
๓	คาลาว คอ	คอเสื่อ
๔	คาลาว ซื่อ	เสื่อสี่เหลี่ยม
๕	คาลาว แน	เสื่อสี่แดง
๖	คาลาว แนพลู	เสื่อสี่ชมพู
๗	คาลาว ปลาง	เสื่อสีดำ
๘	คาลาว ปอน	เสื่อสีขาว
๙	คาลาว โปยว	เสื่อลาย
๑๐	คาลาว ลาปอง	แขนเสื่อ

คำที่	ภาษาปี่ซุ	ความหมายภาษาไทย
๑๑	คาลาว ลาป่อง ญุม	เสื่อแขนสั้น
๑๒	คาลาว ลาป่อง มอง	เสื่อแขนยาว
๑๓	คาลาว อางเคว	เสื่อสี่เหลี่ยม
๑๔	คาลาว ซือซือ	เสื่อกลม
๑๕	ตั้งซ่อง	กางเกง
๑๖	ตั้งซ่อง	หมวก
๑๗	ตั้งซ่อง ซาพา	หมวกปากกางเกง
๑๘	ตั้งซ่อง	กางเกงแขนสั้น
๑๙	ตั้งซ่อง	หมวกแดง
๒๐	ตั้งซ่อง แนนฟู	กางเกงสี่เหลี่ยม
๒๑	ตั้งซ่อง	หมวกสี่เหลี่ยม
๒๒	ตั้งซ่อง ปลาง	หมวกดำ
๒๓	ตั้งซ่อง ป่าป่อง	กางเกงแขนยาว
๒๔	ตั้งซ่อง มอง	กางเกงขายาว
๒๕	ตั้งซ่อง อางคลาว	กางเกงชั้นใน
๒๖	ตั้งซ่อง อางเคว	กางเกงสี่เหลี่ยม
๒๗	ตั้งซ่อง อางซือ	กางเกงสี่เหลี่ยม
๒๘	ตั้งซ่อง อางปลาง	เสื่อสีดำ กางเกงสีดำ (ชุดดำ)
๒๙	ตั้งซ่อง อางปอน	กางเกงสีขาว
๓๐	ตั้งซ่อง อางไปยว	เสื่อลาย กางเกงลาย (ชุดลาย)
๓๑	ตั้งซ่อง อางคลาว แน	กางเกงชั้นในสีแดง

คำที่	ภาษาปี่ชู	ความหมายภาษาไทย
๓๒	บาตอม	กระดุม
๓๓	บาตอม จดยา	ที่ติดกระดุม (รังดุม)

๗. ซี่ต่างลาย (หมวดสี่)

คำที่	ภาษาปี่ชู	ความหมายภาษาไทย
๑	ซี่ปาง	สี่ม่วง
๒	แนพลู	
๓	อางเคว	สี่เขียว
๔	อางซื่อ	สี่เหลือง
๕	อางแน	สี่แดง
๖	อางปลาง	
๗	อางป๋อม	สี่ขาว

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๘. ซามีจ่า (หมวดห้ามหาากิน)

คำที่	ภาษาปี่ชู	ความหมายภาษาไทย
๑	กอคลา	ปลูกข้าว
๒	คาวโพต โชนว่า	ทำไร่ข้าวโพด
๓	ซื่อคอคลา	ปลูกแตงกวา
๔	โชนว่า	ทำสวน
๕	ต่องคลา	ปลูกผักเขียว

คำที่	ภาษาปืชู	ความหมายภาษาไทย
๖	ทูลีนคลา	ปลุกถั่วลิสง
๗	นาว่า	ทำนา
๘	นูกเป็กคลา	ปลุกถั่วเหลือง
๙	ป่าทาวคลา	ปลุกสับปะรด
๑๐	พาทางเกวคลา	ปลุกฟักทอง
๑๑	มานเกว ตูนคลา	ปลุกมันสำปะหลัง
๑๒	มิ่งซ้อคลา	ปลุกขิง
๑๓	มื่อคลา	ปลุกเผือก
๑๔	อางฮอ้มคลา	ปลุกหอม
๑๕	ฮย้าว่า	

๙. คือ ต๋อง กองซาง (หมวดสวนประกอบภายในบ้าน)

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนสระบุรีพัฒนาโครงการวิจัย

คำที่	ภาษาปืชู	ความหมายภาษาไทย
๑	กองซาง	เชิงชาน, แปะ
๒	กานฟา	กลอนระแนง, ก้านฟ้า
๓	คามปยา	ฝาบ้าน
๔	ค้อตอง	ชื่อ
๕	ซาวดาง	ต่างอกไก่, เสาด้าง
๖	ต๋องกอลลอก	ใต้ถุนบ้าน
๗	ตามปอง	บันได

คำที่	ภาษาปี่ชู้	ความหมายภาษาไทย
๘	ตามปองคาลาง	ใต้บันได
๙	ตามปองซี	ชั้นบันได
๑๐	ตามปองตู	หัวบันได
๑๑	ป่อง	หน้าต่าง
๑๒	ปานลม	กาแล
๑๓	แปจอง	อกไก่
๑๔	ยู่ป๋าม	
๑๕	ยุมญอ	คันทัน
๑๖	ยุมญิง	คาน
๑๗	ยุมญิงชวาน	คาน
๑๘	ยุมญอง	คาน
๑๙	ยุมฟ่าง	คาน
๒๐	สูงญี่ญี่จยภาษาและวัฒนธรรม	คาน
๒๑	อางตอง	ที่รับแขก

๒. ตาแลวเม็ง

ต้องก่อง แต้ยา แต้จ้อ แจยแต้จ้อ แต้จ้อ ลือ ยาว ยุม ลากา โย
ชอกแง.

ตาเหลวเม็อง

ใช้เวลาแก้บนพื้นป่า โดยใส่ในสถานที่ประกอบพิธี ๑ ถันและตอนออก
จากบ้านให้ปักไว้ตามหัวไร่ปลายนา-วัฒนธรรมในภาคอีสาน
จากบ้านให้ปักไว้ตามหัวไร่ปลายนาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

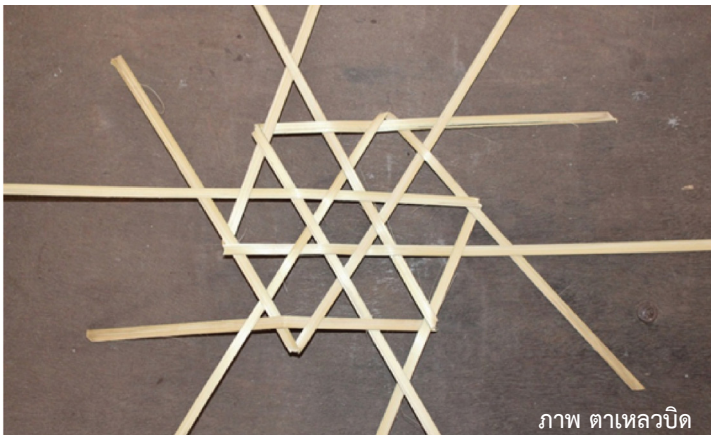
ภาพ ตาเหลวเม็อง

๓. ตาแลวบีด ปลาโยด

- ๑) นากอแฮก แฮก เมอ ซี้ แจง แน ลามาย พา ซอก.
- ๒) นา กอ ตื่อ เมอ ตาลาง อางแจง โย้ ซี้ แจง แน ซอก.
- ๓) ฮย้า กอ ซาว เมอ แน ซี้ แจง ลามาย พา ซอก กองนึ่ง ปาตาม ซอก
ม่า อุบ กอ กงา จ่า ปาลาว ซาดตางลาย อาปี้ครืออาปี้โกนลาโจ.
- ๔) อางลองดิงเมอ จือกา อุฮฺลอง เจ่อ วามตีต.
- ๕) เดินแปด ปาเวณี ปอ เมอ ซามาลาแกน ซี้ แจง กาแจง ซอง อัน กาแน ตีต.

ประโยชน์ตาเหลวบีด

- ๑) ใช้เวลาทำนาแรกนาในช่วงฤดูฝนทำตาเหลวมัดติดกับไม้ไผ่ แล้วปักตาเหลวไว้ทั้ง
- ๒) ใช้ตอนตีข้าว นึกตาเหลวปักตรงมุมลานตีข้าวทั้ง ๔ ทิศ
- ๓) ใช้เวลาปลูกข้าวไร่ โดยปักตาเหลวมัดติดกับไม้ไผ่ แล้วปักทั้ง ๔ มุมและนำไม้กระดานมาวางขวาง บอกกล่าวว่า “ให้ได้ข้าวเยอะ ๆ อย่าให้สัตว์มาขโมย”
- ๔) ใช้เวลาแม่ลูกอ่อนอยู่เพื่ โดยสานตาเหลวแล้วนำมาปิดหม้อยาต้ม
- ๕) ใช้เวลาถวายประเพณีในเดือน ๘ โดยนำตาเหลวมาปักเชื่อมบ้านสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ทั้ง ๔ ทิศ ทิศละ ๒ อัน

ภาพ ตาเหลวบีด

๔. ตาแลวโล่ง ปลาโยด

- ๑) นากอแอก แอก เมอ ตาแลวบีด กอแงง ลามาย พาซอก มอแง แล ปึงแง.
- ๒) เดีนแปด ปาเวนี ปอ ซี แจง แสง กาแจง กากานกา แน พาตีด.

ประโยชน์ของตาเหลวหลวง

- ๑) ใช้ตอนแรกนาขวัญ โดยนำตาเหลวหลวงมัดติดกับไม้ยาว แล้วปักลงตรงกลาง พร้อมกับใช้ตาเหลวปิดปากทั้ง ๔ ทิศ
- ๒) ใช้ในพิธีไหว้ปู่พญาในเดือน ๘ โดยใช้ตาเหลวปักบริเวณแดนบ้านทั้ง ๔ ทิศ ทิศละ ๑ อัน

ภาพ ตาเหลวหลวง

มา ก่อ ปก. ยุม เคอ แล ยาว. อางบา อางโงม มาง นา มา ซี. ฮยาบาตุพลู คอง
 ซึย แอ ลางแง. แสงยา ยอง แค คาวจอโค ทือบ่า ต่ามทา ทือบ่า กอเลิง. ทือบ่า
 กอเคิง. ทือบ่า ปี่ทอทอง. ทือบ่า ยุมคอง อางซี มา กอเคิง ทา กองกงา วาบ. จอ
 คุปานอ. จ้า ฮยาบาตุพลู มาง ลา ปานอ. ซาแลงซึก ซาแลงซึก จ้า ซาลิ่งซาลิ่ง.
 มาง กย่า ซี มา ซี. ซาลิ่งซาลิ่ง ต่ามทา กอเลิง กองกงา วาบ. จ้า อางซี มางนา
 จ่า ออน ฮาซี. ยา กอเคิง ทา ดิ่ง ซี. อางยาอางคยา อือนา. จ่า โคปีซี อางโงม
 มาง ป่าว ซาง. ฮยาบาตุพลู มางนา แซ่เซอ. อางโงม มาง นา เย่. คา ก่องคาว นา
 เก็งดิ่ง แง. ก่องคาว มาง พอ เย่. กงา ยุมมุง ยุมคอง ดิ่ง แง. คา ปุงลุง นา เก็งดิ่ง
 แง. ปุงลุง มาง พอ. กงา กอเคิง กอเลิง ดิ่ง แง. คา แมมา นา เก็ง ดิ่ง แง. แมมา
 มาง พอ. กงา ลางปองลางดิ่ง. กงา อางโงม มาง นา เก็ง ดิ่ง แง. ก่องก่าว
 มาง พอ แง. กงา คาลาว ปานอ ดิ่งแง. อายูชานต่าว นา เก็ง ดิ่ง แง. อายู
 ชานต่าว มาง พอ. กงา ลางต่าว ปองคาว นา ปิ่ง แง. ตูกูกู แต่ยา
 ตูคยาซี มีนึ่ง. ฮยาบาตุพลู มาง นึ่งบาคอ ยิว มาง นา ซาแซ่. ปี่ทอ จิ่ง ปี่คาว
 โม่กวาย. ปุงลุง มาง ปี่คาวคาว. ฮยาบาตุพลู มาง แมนือ
 เวอ ปลิ่ง. ฮยาบาตุพลู มาง จี เย่. กงา ลางปอง ลางดิ่ง จา มา. ลางปอง กอ
 แมตูปอ. จ้า แมมาแลงยัดมีนึ่ง. อายูชานต่าว ปองคาว นา เก็ง ดิ่ง แง. กงาเมอ คาลาว
 บาทาง จา เจต แลย่าว. ก่องก่าว จีบ แมนือ เวอ ซอก. ฮยาบาตุพลู มาง จี เย่.
 กงาเมอ ลางตุ กีบ่า จา มา. ฮันแอ อายูชานต่าว จ่าน เฮิง. เซนตุซ้อ เฮิง ซอก ซี แอ
 เคอ. ยาว อางโงม มาง ป่าว. ฮยาบาตุพลู มางนา ทอ บยา. อางตุ นี้ ลอบาลดิ่ง
 เฟลลอ. ลองแปด นี้ ซาฟู เฟลลอ. ซี้ นี้ คีแมง เฟลลอ. อางอู นี้ ปองเจ็ง นือ เฟลลอ.
 ลาบาลาญง นี้ ่งบ่าแงงเฟลลอ. อางมืออางลานี้ แมงมอแงคยาง เฟลลอ.

เรื่องฮยาบาตุพลู

มีพี่น้องสองคน เมื่อแม่คลอดลูกแล้ว บอกให้ลูกทั้ง ๒ ไปขอผ้าอ้อม
 ที่บ้านปู่ย่า แม่บอกว่าให้ไปทางที่มีห้วยรกๆ ไม่ให้ไปทางที่ไม่มีห้วย เพราะทางที่มี
 ห้วยรกๆ เป็นทางไปบ้านปู่ ย่า ส่วนทางที่ไม่มีห้วยเป็นทางไปหาฮยาบาตุพลู

แต่พี่สาวไม่ยอมฟัง กลับพาน้องสาวไปทางที่ไม่มีหญ้า เมื่อไปทางนั้นจึงได้พบกับ
ฮยาบาตูปลูสองตน กำลังดายหญ้าที่สวนอ้อย เมื่อฮยาบาตูปลูเห็นสองพี่น้อง
จึงถามว่า “ไปไหน มาทำอะไร” สองพี่น้องบอกว่า “แม่คลอดลูกแล้ว บอกให้ไป
ขอผ้าอ้อมที่ปูย่า” ฮยาบาตูปลูทั้งสองบอกว่า อย่าเพิ่งรีบ หาหาให้ก่อน หาหาให้แล้ว
จะคว่หาให้กิน พี่สาวจำกินๆ ส่วนน้องสาวเอาข้าวจำแล้วทิ้งลงใต้ถุนบ้าน กินเสร็จ
แล้วฮยาบาตูปลูให้ผ้าอ้อมแก่มาพร้อมกับปอกอ้อยให้กินแล้วบอกว่าให้เคี้ยว
อ้อยแล้วทิ้งระหว่างทาง

พี่สาวทำตามที่ฮยาบาตูปลูบอก เคี้ยวแล้วก็คายทิ้งลงทาง แต่น้องสาว
เคี้ยวแล้วเก็บไว้ ไม่ทิ้งลงกลางทาง เมื่อสองพี่น้องไปถึงบ้านแล้ว ได้เล่าให้พ่อแม่ฟัง
ว่าไปบ้านฮยาบาตูปลู พ่อแม่ก็เลยเรียกพี่สาวกลับมาบอกกับลูกชื่อน บางคนชื่อนบนเพดาน
บางคนชื่อนบนหิ้ง บางคนชื่อนบนที่ติดไฟ บางคนชื่อนที่กองฟืน บางคนชื่อน
ที่ได้หลังคา พี่สาวชื่อนบนที่เตาไฟ พี่สาวชื่อนบนที่กระดิ่งปี่ดอ เมื่อฮยาบาตูปลูมาถึงพี่สาว
และน้องสาวถูกกินก่อน เมื่อฮยาบาตูปลูหมดแล้ว พ่อก็ตะโกนเชิญชวนให้
ช่วยกันฆ่าฮยาบาตูปลู

พ่อก็ถามว่าสหายไหน สหายนั้นก็ตอบว่า ฉันอยู่บนหลังคา
สหายปลาก้างอยู่บนที่นอน และพี่สาวตอบว่าฉันอยู่บนกิ่งไม้ที่ใต้ สหายมอดอยู่ที่ไหน
มอดตอบว่าฉันอยู่ในกระบอกน้ำไม้ไผ่ สหายเข็มนอยู่ที่ไหน เข็มก็ตอบว่า ฉันอยู่
สาบเสื่อ สหายตะไคร้อยู่ที่ไหน ตะไคร้ตอบว่าฉันอยู่เส้นทางไปลำห้วย แล้วนกเข
ก็ร้องว่า ตูถูกูกู หวีผีตายวันนี้ ฮยาบาตูปลูเจ็บใจ คิดจะฆ่านกเขา จุดไฟควนขโมง
ปลาก้างทนมควนไฟไม่ได้ กระโดดลงมาซี้เถ้าเต็มตาฮยาบาตูปลู ฮยาบาตูปลู พุดว่า
ฉันมีกระบอกน้ำไม้ไผ่ เอาน้ำในกระบอกไม้ไผ่ล้างหน้า แล้วซี้มอดก็เข้าเต็มตา
ฮยาบาตูปลูพุดว่า ฉันมีสาบเสื่อ เข็มก็แทงเข้าเต็มตา ฮยาบาตูปลูพุดว่า ฉันมี
เส้นทางไปลำห้วย วิ่งไปสั่นลิ่มตะไคร้ โดนไม้แหลมเสียบตายพอดี พ่อก็ป่าวเชิญชวน
สาปฮยาบาตูปลู ให้ส่วนหัวเป็นหิน นมเป็นดินจอมปลวก เลือดเป็นสนิม ไล่เป็น
เครือสะบ้า นิ้วมือเป็นตัวทาก ขนเป็นยุง เป็นแมลงวัน

อาจซออง ปั้นตอองซอก

เรื่องโดย พ่ออุ่นเรื่อน วงค์ภักดี

เขียนโดย นายพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร

คาแตยา มล่าง กาชา. อาจซออง อาจซื่อ ทื่อ มาง จา เย่. อยู่ หนึ่งกองกอง กูซาว
กูวาน ยา. คาบา มาง ฮาว ฮ่าง จ่า ปึง. นองนึ่ง คำบา มาง อาจบลอง มาง นา.
คำวมา คำวซอน แง. ปล่องวาปล่องบู. ยาง นีก้าม ออ กิดแลกลาชี. กงา ฮ่าง
บ่าปล่องบู. กุ่มพา แต่งบ่า ปล่อง แต่งกา. แนน ฮาน ซาวา. นีก้าม ฮ่างบู๋ กุ่มพาแต่ง.
คำบา มาง มา แล ซี. อาว่า ฮู่ ทาลา โว. ฮยา ฮู่ ตุ่ง ลา โว. ยาง แฮแม เค ฮา.
อาว่า ฮู่ ทาลา ฮยา ฮู่ ตุ่ง ลางแก. ฟ่าโปลัง บออง อาจซออง มางนา ฮลาก. ฟ่าโปลัง
มาง อาจซออง มางนา มา จ่าง. ฟ่าโปลัง บออง อาจซออง มางนา บอตา ฮู แล. ยาง
มา มา บอกว่า แล ซี ฮาก อาจซออง มางนา ฟ่าโปลัง มางนา ลามาย กอย ปี่ นา
มาย ซี. ออ กงา ฟ่าโปลัง นา ลามาย กอย ปี่. กงา ฟ่าโปลัง ลามาย แต่
ยาง ทื่อ ซอ มา อยู่ ทาลายา. ฟ่าโปลัง มาง อยู่ ทาลายา. ฟ่าโปลัง บออง อาจซออง บอ ดึง ลอ. ลามาย ลอ
กอย ปี่. ฟ่าโปลัง มาง อยู่ ทาลายา. ฟ่าโปลัง บออง อาจซออง บอ ดึง. นีก้าม อาจซออง มาง
ลามาย กอย ปี่. ฟ่าโปลัง มาง กิดแลกลาชี. อาจซออง ลากาน บ่า แบ ซี. ฟ่าโปลัง
มาง อาจซื่อ มา แล ซี. ลางซออง เวอ ฮาก อยู่ ทาลายา. อาจตออง บอ ดึง โจน ปาย
โฮ ปาย ท่องจาบ กาบออลอยา. ยาง นีก้าม อยู่ ทาลายา. อยู่ปาม ตาม ปั้นตอองซอก
ฮาย ลือ. ฟ่าโปลัง มาง บอองกา เวอ จ้อด.

เรื่อง ลูกเขยตีลังกา

เมื่อก่อนนานมาแล้ว มีลูกเขยใหม่คนหนึ่งซึ่งก็เลย ไม่รู้การรู้จักงาน ชอบนอน
ตื่นสายทุกวัน ภรรยาจะเรียกให้มากินข้าวทุกวันเป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่ง ภรรยา
ได้บอกกับสามีว่าให้ช่วยกันทำมาหากิน สามีจึงคิดว่าตนเองไม่เคยช่วยภรรยา
หุงข้าว ทำกับข้าว ไม่เคยช่วยทำอะไรเลย หลังจากวันนั้น สามีก็ช่วยหุงข้าว ทำ
กับข้าวให้ภรรยา อยู่มาวันหนึ่ง ภรรยาได้บอกสามีให้ตื่นก่อนไก่ขัน ตื่นก่อนอีกรื่อง
สามีจึงทำอย่างนี้มาตลอด พ่อตาจึงรักลูกเขย พ่อตาได้สอนลูกเขยว่า ให้ไปดูลูกเขย

สองคนหาลูกมะเดื่อกิน ลูกทั้งสองคนอยู่ในป่านานเกินไป มีขน มีหางออกมา
 พอกับแม่ทำไร่ข้าว พอได้ข้าวแล้ว เอาข้าวไปส่งให้ลูก พอไปถึงก็เรียกหาลูกทั้ง
 สองคน ลูกทั้งสองคนพูดภาษาคนไม่ได้ ร้องได้แต่ ปู๊ด ปู๊ด พอกับแม่จึงไม่พาลูก
 ทั้งสองกลับบ้าน ปล่อยให้อยู่ในป่าต่อไป

ชาตุ มาง ขาง อาเม็ง แต่ง ซีย่าง

เรื่องโดย แม่เหลียว ตีคำ

เรียบเรียงโดย นางกัลยากร สวัสดิ์สกุลไพร

ค่าแต่ค้าแต่ เวอ เจ็ญ ซีย่าง ป่าจาเย. ขาง ป่าจ อง จาเย. แอ้ง ยาเย.
 ซาด อางฮู แน ซาด อางบา แต่ ซี. กาง กากู กงแก ยาว ขาง แต่ง ซี เย.
 ค่าฟ่าย่า ทือมาง แน ค่าบาเอ ทือมาง ยาว ยู ลาก ปี่ ซี เย. ยูซา กาลา
 ยาว. อางยา ค่าฟ่าย่า กงา บูลู ซาเอ อางฮู ฮาน แอ ซี เย. จ้า ซาตุ มาง
 มา ซี เย. ย่าแน นีม้า ยา ขาง ย่าแน นีม้า ย่า ซื่อ แงแน. อาปอ จาโจ.
 ต้องก้อง โย่ ซี แล ปาว. พุม ซี โว. ยาว ยู ออ เป ซา อางโงม มาง จี เย. ทำแมฮายาว
 ซี คานา ย่าแน. ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล จ้า ซาตุ มาง มา เย เจ็ญเจ็ญปอกลายเป็น อาฉานจาลาแล่ ยาว.
 อางย่า ทือมาง เกิดแลซึ เย. อางย่า ค่าฟ่าย่า กงาบูลแลซึ เย. ซาตุ มางกอง
 อามแอ ฮานทานแอ น้ำ. อาจาม ซาตุ มาง นาแลซึ เย. ย่าแน นีม้า ย่า ขาง
 บ่าแม่น. อางบานา ลือ แซ่ ลือ แง. แอ้งเย่ อางอาย มางก้อง พุม ซี แลซึ แทกลาง
 กานแน. แอ้งนึ่ง จายลา แลยาว. อางย่า ทือ มาง เกิด จา แลซึ เย. อางย่า ค่าฟ่าย่า
 กงาบูล แลซึ เย. นีกำมม้า ซาตุ มาง มา ซีเย. ย่า แน นีม้า ย่าขาง อางแม่น แน
 แสงยา เย. ซาตุ มาง กำมปอน ปี่ ซี. ทือนึ่ง จาเย. อางบา มาง ย่า แล ซื่อค้อ คลา
 แล ซี เย. จ้า อางยา มาง ปา เย. กงา นาม ทือป่าง ปี่ คลา ล่าว แล. แอ้ง เย อา
 งบา มาง ทือป่าง ปี่ คลา ซี. มีจ่า ทือนึ่ง แนมบาเคอ เย่ ฮือมออง อางแวงแวง อางซื่อซื่อ
 ลาซึ แอ้งเย่ ซาตุ มางนา ฮาน ทาน แอ ซี จ้า ซาตุ มาง นา เย่ นีแมแน นางบานางโงม
 นา ทาน ยา ยาง จี พอ เย่ เอ้อแน แอ้งยา เย่ ซาตุ มาง มา ซี นางบานางโงม

นา ทาน ออน ฮา ปาโน แนน แอ้งยา เย่ ยาง อางบาอางโงม มาง เยต นา ฮ้าน
 ทาน แอซี ยาว ที่อึ้ง แปลน ลางมา ยาง ซาตุ มางนา ฮาน ทาน แอ ซี ยาว
 ซาตุ มาง ยางนา ก่ามปอนปอน ปี่ น้าว ที่อึ้ง จา เย่ อางโงม มาง อางย่า วี
 แล ซี มางเยตนา คำวโหม ฮู แล ซีเย่ อางอาย มาง จี่ แอ้งยา กงก่า ยี่เย่ อางแพ
 มางเยต ฮู กาง เย่ อี กงา อาโงม นา แซลือ แอแน อางแพ มาง จี่ เย่ กงา อี อาบ
 นา แซ ลือแอ แน แฮ้แม กงก่ายาว แอ้งยา เย่ คำบา มางนา ฮีน มา ลือซี ยาว
 เยตมือ ซาตุ มางนา มาลือซี แอ้งเย่ ซาตุ มาง ฮา ซี ปี่ซี.

เรื่อง พระสร้างบ้านสร้างเมือง

นานมาแล้วสมัยก่อนจะมีคนที่จะไปเป็นองค์เดียวได้สร้างสัตว์ตัวผู้และสัตว์
 ตัวเมียขึ้นมาอย่างละคู่ และนี่เป็นคนขึ้นมา ผู้ชายหนึ่งคน ผู้หญิงหนึ่งคน แล้วก็ให้
 แต่งงานกัน อยู่ด้วยกันมาได้ลูกผู้ชายหนึ่ง แล้วก็ไปหาพระ พระได้บอกว่า
 เด็กคนนี่ไม่ดี เกิดมาเพื่อที่จะฆ่าพ่อ แม่ และพี่เลี้ยงเอาไปไว้ในป่าเถาะ ฝังไว้แล้วให้
 ไปเฝ้าดู แม่ได้พูดว่าถ้าอู่อู่นั้นเด็กผู้ชายไปไหนก็บอกว่าเป็นไรหรืออก แล้ว
 อยู่ต่อมาอีกก็ได้ลูกผู้ชาย เป็นคนดีแล้วไปหาพระอีก แล้วพระบอกว่า เด็กคนนี่
 ไม่ดี เกิดมาเพื่อจะฆ่าแม่ เจตเจตฝังไว้ในป่า ข้างๆ พี่ชาย อยู่ต่อมาอีกก็ได้ลูกอีก
 คนหนึ่ง คนที่กำนันมีผู้หญิงเลี้ยงได้คนแรกออกซิงเอ็กวพระล้อมทูล เด็กคนนี้เป็นคนดี
 พระจึงให้พรกับเขา

อยู่มาวันหนึ่ง แม่ได้ไปปลูกแตงกวา ลูกก็ไปกับแม่ ลูกจึงขอปลูกแตงกวา
 หนึ่งต้น แล้วแม่ก็ให้ปลูกหนึ่งต้น พอปลูกไปไม่ถึงวัน ต้นแตงกวาก็สูง มีดอก มีผล
 ขึ้นมา เด็กผู้หญิงคนนี้ก็เลยเอาไปทำบุญให้พระ แล้วพระถามว่า ถวายให้พ่อแม่
 หรือยัง เด็กคนนี่จึงตอบว่า ยังเลย พระจึงบอกว่าให้ถวายพ่อแม่ก่อน เด็กคนนี่ก็เลย
 ไปถวายให้พ่อแม่ก่อน พอรุ่งเช้าอีกวันหนึ่ง เขาจึงไปถวายให้พระ พระจึงได้ให้พร
 อยู่มาวันหนึ่ง พ่อได้ไปแอบดูลูกสองคนที่เอาไปไว้ในป่า ได้ยินลูกสองคนคุยกัน
 ว่าเราเกิดมาเพื่อที่จะฆ่าพ่อ แล้วลูกอีกคน ก็พูดอีกว่า เราเกิดมาเพื่อที่จะฆ่าแม่
 พ่อได้ยินเช่นนี้ พ่อจึงรีบมาบอกกับแม่ ทั้งสองคนจึงรีบไปบอกกับพระ พระจึงทำ
 ให้เด็กสองคนนี้ตาย

อางบอแงบง กุน

เรื่องและเขียนโดย นางชนาภา ตีคำ

อางบ้อบงบลอง ซองกุน จา. ฮย้า วา จ่าซี อางย่าย่าค่า ท้อมาง อางบา
มางนา ซ้อคอ อางยาว ปา คลา ซี. อางบา มาง ซ้อคอ อางยาว ท้อ ซ้อ แน ปี่ ซี.
คลา ยาว อางปยามปยาม อางซ้อซ้อ ลาซี. อางย่าย่าค่า มาง กูวาน กูวาน ยาเย่
วาชาว ยอ ซ้อคอ มาง กูวาน กูวาน ยาเย่ ฮือ เค แง อางย่าย่าค่า มาง อางบา
มางนา ป่า ซีเย่. ซ้อคอ ซ้อออน นิมา ตูปี นา ทาน แอนา. อางบา มาง ม่า ทาน
แอน ปี่ ซี จ้า ตูปี มาง บ่า ลาบ จ่า ม่า ซีแย่ อางบอแงบง นา จ่า ปี่ ปา โน. แสงเย่
ตูปี มาง ม่า ซี อางบอแงบง นา จ่า ปี่ ปา โน. แสงเจง ชู ลือ มาง ลาบ
จ่า กานา. แสงเย่ ฮาง กอ ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง ซ้อง
เป็นแง.

มีสามีภรรยาสองคน มีอาชีพค้าขายอยู่คนได้ขอเมล็ดพันธุ์แตงกวา
จากแม่ เพื่อเอาไปปลูกแม่ก็เอาเมล็ดพันธุ์แตงกวาให้ลูกชายหนึ่งเม็ด ปลูกขึ้น
เป็นเถา ออกลูกออกนั้นลูกชายขอเอ็ดไปปลูกเองซึ้งผลแตงกวาที่ขุด
ก็ใหญ่ขึ้นทุกวันๆ ลูกชายก็ขออนุญาตจากแม่ ขอเอาแตงกวาที่ออกผลก่อน เอาไป
ทำบุญกับพระ แม่บอกเอาไปทำบุญได้ แต่พระไม่รับฉันท์ พระบอกกับลูกชายว่า
ให้เอาแตงกวาไปทำบุญไหว้พ่อกับแม่ของเธอก่อน ให้พ่อกับแม่กินก่อน วันข้างหน้า
ค่อยเก็บมาทำบุญ แล้วพระจะรับฉันท์ นั้นแหละเป็นที่มาของการปลูกพืชผักต่างๆ
ถ้าได้ผลผลิตแล้วให้นำไปทำบุญกับพ่อแม่ก่อน

กอลาบา

เรื่องโดย แม่เหล็กยว ตีคำ
เขียนโดย นางชนาภา ตีคำ

อางบ้อางบลอง อางย่าย่าบี่ จา แง. อ่าง จ่า เซ่อ บ่าจา แมแน. พญา มางนา
ชู ปี่ ซี. พญา มาง ซีย ปอ แลยว. คอ ยาบี่ เคอ ยว. พญา มาง คำบา แต่งบูซี.
ทื่อวาน จา อางบา มาง ฮามัด แจ. กีบา เป็ด แล. อางย่าย่าบี่ มางนา ตาด แลชี.
อางยา อางบา แน บ่าแบ กงากา. ลางแบ ลางบาตาง แลชี. พญา มาง คำบา มาง.
อ่าง ลาง จ่า ตาง ปี่ซี. อ่าง จ่าเก็ง แฮ. แมงซาคยาม เวอ กาน จ่า ปี่ซี. อ่าง จ่าเก็ง
แฮ. ซื่ออี จ่า ยว อางอานแม. อาก ลอแม. อ่าง จ่า กอ แลยว มา ยู ปี่ซี. ยว
กอลุ่ม คุ ฮอแซงปองบาว. อาก ยาย. คุ กาน. อ่าง ยว มา ซียเย. บากองตั้งบาปาง
บ่ามยาง ยว อาตั้งโจ. อางบา มาง. อ่าง ลอแม. ซอ อ้อ. ฮานแคนแคน. กีบา เวอ ตั้ง.
กอลุ่ม พาดาย ปลาก. อาก ลอแม. อ่าง ยว มา ซียเย. อ่าง ยว มา ซียเย. อ่าง ยว มา ซียเย.
กอลุ่ม ทอก ลางแก. กีบา เป็ด แล. อ่าง ยว มา ซียเย. อ่าง ยว มา ซียเย. อ่าง ยว มา ซียเย.
ฮานแอ พาดาย คุ ยว. อ่าง ยว มา ซียเย. อ่าง ยว มา ซียเย. อ่าง ยว มา ซียเย.
บากองตั้งบาปาง บ่ามยาง ยว อาตั้งโจ. แสงเย่ อางบา มาง ฮาน เวิม บ่าชาว.
กอพาดาย ซอ ลือ ฮ. กอโขง เวอ. เคอ. อ่าง มลอง. มางนา. มา ซีย. กอโขง กวาดลือ.
จ่า อางบลอง. มาง จีเย. ทีลอนา ลาคือหนึ่ง บ่าทุมกกา. จ่า คำบา มาง กอลุ่ม
พาดาย ทอก ลือ ยว. กอลุ่ม ชู เย. กอโขง ปลิ่ง กอลุ่ม อางบลอง มางนา. ทุม
แฮ่ ซี.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เรื่อง แม่โพสพ

สามีภรรยาคนหนึ่ง มีลูกสาวหนึ่งคน ไม่มีข้าวจะกิน ก็เลยยกให้พญาเจ้าเมือง
พญาเจ้าเมืองก็พาไปเลี้ยงจนโตเป็นสาว กลายเป็นภรรยาของพญาเจ้าเมือง มีอยู่
วันหนึ่ง แม่ไปหาหน่อไม้ แล้วหลงทางไปพบกับลูกสาวโดยที่ไม่รู้ว่าเป็นแม่ลูกกัน
แม่หิวน้ำก็ขอน้ำกิน ภรรยาของพญาเจ้าเมืองก็ให้กินข้าวกินน้ำ เอาข้าวกับอาหาร
ใส่ในเปลือกลูกเต๋อยให้กิน ข้าวและอาหารที่กินอยู่ ยิ่งกินยิ่งเพิ่มขึ้นมาเหมือนเดิม

กินข้าวเสร็จแล้วก็บอกให้แม่นอน แล้วก็ตักข้าวใส่ภาชนะ (ฮอแซงปองบา) ใบเล็กๆ แล้วก็บอกว่า ถ้าไม่เห็นต้นบากองตึงบาห้ามเอาวาง แม็กสะพายหรือแบกข้าวกลับหน้าเกินไปที่เลยวางที่ถนนหนทาง ภาชนะฮอแซงปองบา ก็แตกไม่สามารถตักข้าวได้ก็เลยกลับไปหาลูกหรือแม่โพสพ แล้วก็บอกว่า ภาชนะที่ใส่ข้าวไปมันแตก ข้าวเปลือกเต็มทาง ขอข้าวเพิ่มใหม่อีกครั้ง แม่โพสพก็เอาเข็มไปเย็บภาชนะ เป้าคาตาใส่ในภาชนะแล้วก็บอกว่า ถ้าไม่เห็นต้นบากองตึงบา ห้ามพัก จากนั้นถึงจะหนักแม็กก็ไม่พัก สะพายหรือแบกข้าวมาเมื่อมาถึงยุงฉาง แล้วก็บอกสามีมักวาดยุงฉางด้วย แล้วสามีก็นึกว่า แค่นี้หรือ แล้วภรรยา ก็เทภาชนะที่ใส่ข้าวเต็มยุงฉาง ข้าวเยอะจนกองทัพสามีมั่นเสียชีวิต

แม่มายบ่าอาจยัง... เรื่อง โดย แม่มูล มโนภัทร
เขียนโดย นายพิบูลย์... ส. พิศารัตน์ มโนภัทร

ชื่อ นิ่ง จา แฉ คายยาง... อางมาง นา แล มายาง แล ชี.
ยาบี มาฆาง อางจ... อางมาง นา มา แอ ชี. อางบา เวอ กางบา เซอ ยาบี อางมาง มาง นา แลก แลเซอ จาว เวอ กางบา เซอ เซอ แน แมแลก ลาแน จ้า อางย่า คายยาง มาง บ่า จู อางบา มาง จามป็น แล แอ เคอ จางก้าม อางบา มาง ย่าบี อางมาง มาง ยุม เคอ แลยาว ยาบี อางโบัง มาง นาชี บาแจอ ฮา ลางแง. แมมายบา มาง ม่า ชี. กงา อางยา นาง อางยา ย่าบี นา กงา ชิงแง. กางบา ปี่เซอ แลก ลาปาว. ย่าบี มาง อางโบัง มาง ม่า ชี. กางบา เซอ เซอ แน แลก แมตอแนลา. นีแมฮาน ยาว นาง ยุม จาย กงา ยุม. ตางเกอ เคอแน คายคูคาม คายคูพลู แต่ง ลาปิว. อางบา มาง ยุม จาย ยาง ยุมเคอ กงา แต่ง แล แง. แปลน ลายาว คายคูคาม คายคูพลู แกแกช่าง อางแซง ย่าบี มาง อางโบัง ยูป้าม เวอ ตอง แลชี. แมมายบา อางยา คายยาง มางเขต ยุม ลากา เวอ แล จุง แลชี นีก้าม ย่าบี

มาง. อางโงง มาง ม่า ซี. คายยาง มาง แวเยา คาน เวอ โภโยลย เป็กออง ลือซี.
 ดิ่ง กาลาย ชามมือ เจควาน. ยาว ช่าง กา-ยาว ลางตุ.ลางคลาว แลซี ลางตุ.
 เคอ แลยาว คายยาง มาง ย่าบี อางมาง มาง นา ม่าซี. อาซา อออาย
 ลางคลาวเมอ แม่นือ มีด โว. ย่าบี มาง บ่าเจ้อ จา แม่นือ คาวพอง ฮู ซี.
 จางก้าม คายยาง มาง อางคาบ ซอด แล ซี. ยาว นี้อ้าม ลาง เวอ ลู่่ง
 บ่อ ลือซี ลางกึ่ง ซีย่าง ลางเจ้อเจ้อ ลา ซี ย่าบี อางมาง ฮู กานจาง คาพาย่า
 อางมาง ลางคลาว บ่อ จา ย่าบี อางมาง มาง แบ ซี-ยาว ลาปู ลานิว ลางเจ้อ
 เวอ จูบ ลือ-ซี. ยาว นี้อ้าม คายยาง มาง อางคาบ ยาง ลานิว เวอ ปาน ซี.
 ย่าบี อางมาง มาง ลอนา ฮู แอ เป็ม อางบานอางเม็ง แอเยา. ค่าพ่าย่า
 อางมาง มาง ย่าบี อางมาง มาง ย่าบี อางมาง มาง ลานิว คายยาง
 คอ ปาน ค่าพ่าย่า อางมาง ย่าบี ออก ลือ ยาว นี้อ้าม ยาง ม่าแลซี กงา อางโต นี
 มามา พาญา คายยาง อางต ปอง อาง. เยด เป็ม. ชาง กา ลือ. ยุม เคอ ลือ
 ยาว ฮาก เจอ พลอย. เยด อางชิ่ง อาง คิ่ง กาแล.

มื่ออยู่ชุนนี้ถึงแก่ขันธ์พี่มหารัตนยศสมในอนันต์นี้คือ
 มาก กิ่งก่ากลับไปบ้าน ไปบอกกับแม่ว่า แม่เอ๋ย เก็บผักกาดเล็กสาวสวย แม่ตอบ
 กลับว่า ลูกเอ๋ย แค่เก็บผักกาดไปแลกเขาไม่ยอมหрок แต่แม่จำเป็นต้องไป เมื่อแม่
 ไปถึงบ้านของสาวสวย พ่อของสาวสวยถามว่ามาทำอะไร แม่หม้ายบอกว่าลูกของ
 ฉั้นอยากได้ลูกสาวของคุณ ขอเก็บผักกาดมาแลกได้ไหม พ่อของสาวสวยตอบไปว่า
 จะเก็บผักกาดมาแลกเฉยๆ ไม่ได้ ขอให้กลับไปบ้าน แล้วสร้างสะพานเงิน สะพาน
 ทองจากบ้านคุณถึงบ้านฉั้น พอสว่างแล้วมีเงาแสงสะท้อนของสะพานเงินสะพาน
 ทองเข้าไปในห้องนอนของพ่อสาวสวย แม่หม้ายกับลูกชายกิ่งก่าไปยืนหน้าบ้าน
 สาวสวย พ่อของสาวสวยบอกลูกสาวไปว่า ให้เอาพานดอกไม้มารับ สาวสวยถือพาน
 มายืนให้แม่กิ่งก่า กิ่งก่ากระโดดเข้าไปในพานดอกไม้ อยู่ด้วยกันมาสามถึงเจ็ดวัน
 แล้วชวนกันไปอาบน้ำที่ลำธารด้วยกัน พอไปถึงแล้วกิ่งก่าได้บอกกับสาวสวยว่า

เดี๋ยวถ้าพี่อาบน้ำอยู่ ให้เอามือปิดหน้า สาวสวยไม่เชื่อ แอบเปิดนิ้วมือดู จากนั้น
 กิ่งก่าได้ลอกคราบเป็นคน พอหลงเล่นน้ำจากน้ำใสๆ กลายเป็นน้ำไหลเชี่ยว เป็น
 น้ำขุ่น สาวสวยมองไปดู เจอผู้ชายรูปหล่อเล่นน้ำอยู่ สาวสวยอยากรู้อยากเห็น
 เลยเอานิ้วมือจุ่มที่น้ำไหลเชี่ยว จากนั้นคราบของกิ่งก่าได้ไปติดนิ้วของสาวสวย
 พอสาวสวยมองไปไหนก็เห็นแต่หมู่บ้าน ผู้ชายรูปหล่อเดินไปหาสาวสวย นิ้วมือ
 ของสาวสวยมีคราบกิ่งก่าติดนิ้วมืออยู่ ผู้ชายรูปหล่อได้จูบออก จากนั้นเขาได้บอก
 ความจริงไปว่า ตัวตนของฉันทันเป็นผู้มีบุญ แต่อยู่ในร่างกิ่งก่าปลอมตัวมา ทั้งสองได้
 ชวนกันกลับบ้าน พอไปถึงบ้านมีแต่คนอิจฉา ทั้งสองเป็นสามีภรรยา อยู่ด้วยกัน
 อย่างมีความสุข

เขียนโดย นายพิบูลย์ นันทาวุธ รองศาสตราจารย์ ม.ล. พิศารัตน์ มโนภักดิ์

อางป๋อแงบลอง ทื่อกู่ จาเย. ลอแงเต๋ ซ่า ก่อง จ่างเย. อางป๋อแงบลอง
 คณบดีศึกษาและพื้นพภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 ดีเขต อางตุก. ย่าซู่ ต่งซอแง ย่าซ้อก่า ซู่แย้ บาเจ้อแม่ ซ่ามี จ่า แลวา.
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
 ยาว เยต ซ่างกายยาว มอฮู มางกอง ฮู แล ปยา. เจ้อแม่ ซ่ามี จ่า แล วา.
 มอฮู บาง ยุม เคอ แอ ยาว. มอฮู มาง นา ซี้เย่ บาเจ้อ ฮา ลือแง. ยาว
 อางป๋อแงบลอง มางเขต มี ม่าซี้ บาเจ้อ กงาย อางตุก. มอฮู มาง ม่าซี้
 อาซาง แล โว นอง ยุม เวอ. มอฮู มาง ฮยา ทื่อโต แซ่ ซู จามตั้ง. มอฮู
 มาง ตั้ง ฮู อางบลอง ม่า ฮยา อางกงาว ซอ จ่า ออน. คาบา ม่า ฮยา
 อางมา ยาง ซอ จ่า. มอฮู ม่า แอ ปี่ซี้ ยุม เคอ แล ยาว วาง กาแลโว.
 ยาว กานา ลิ่งบาอาคา ลาโจเบ. อางป๋อแงบลอง มางเขต ยุม เคอ แลยาว
 วาง. กาแลซี้ คาบามา ซาง อางจาอางปาง นา กงาย แลซี้. อางบลอง ม่า
 ตุกพาน จานซา ซี้. ยาว นองนึ่ง ม่า อางบลอง อางอาน มาง ฮอจิ่ง จาน
 ลองแต๋ ซ่า ล้าง โย้. บอ ก ฮู แกแกซาง ยุม อางมาง มยาง ซี้เย่. แงน ฮู

ยุม อางมาง มางนา มยาง ตาย แล ฮ่าง ปา จ่า แลแง. ยุม ซึง มางนา
 มยาง กงา ฮ่างแบ่ คา ฮ่าง ปี่จ่า ลาวแล. คาบา ม่า อางบลอง อางอาน
 มางนา อางจาม กงา กา. อางบลอง ม่า คาบา มางนา บ่าจาม กงา กา.
 คาบา อางอาน ม่า นึ่งบา คาว กัด ซาง นี. ม่า บาเจ้อ อามือ อางตุกอางพาน
 แนนญา. คาบา อางอาน มาง มี ฮ่างชูชู คาม ฮ่าง เวอ ญาต ซี อापา ทาว
 ปี่ แอ ปี่ซี ม่าซี ภายคุ โย้ เคอยาว อาเต่ จ่า แคนโจ. ภายคุ เวอ เคอ ยาว
 ฮ่าง แบ่ ลา ปี่ซี เต่ จ่า ซี. คาบา อางอาน มาง ม่า แอ ซี บ่าเจ่อนา.
 ฮ่าง ทาว เต่ ฮ่างชู ภายคุ ออก กลาแอ ปี่ซี. จ่า บ่า กง่า จ่า. ที่อนึ่ง เคอ
 แลงม่า ฮอจึ่ง จาน ลงแต่่ ซว แลซี้ จานตามจาน ลงแต่่ ปาคาม ที่อโต
 จานกงา ซี. กย่าง ลงแต่่ ซว แลซี้ จานตามจาน ลงแต่่ ปาคาม ที่อโต
 บ่าวือ จอ แค แง. ยาง กงา โย้ กัดแง. ยาง กงา โย้ กัดแง. ยางกลางอางฮือ มางกอง แล
 ก่อง แลนา ยาว นี ก่า ยุมซึง ม่า ยุมซึง ม่า ยุมซึง ม่า ยุมซึง ม่า ยุมซึง ม่า ยุมซึง
 เพอ แอ่งญู คาม ยาง บลือ โย้ กัดแง. ยาง กงา โย้ กัดแง. ยาง กงา โย้ กัดแง. ยาง กงา โย้ กัดแง.
 ยาง วีบากกาม นีแม นีแม นีแม นีแม นีแม นีแม นีแม นีแม นีแม นีแม

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาถิ่นของมโนภาวะวิกฤต

มีสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
 มีสามภรรยาด้วยกันทำปลาขาย สามภรรยาทั้งสองเป็นคนจน ทั้งสองจึง
 ชวนกันไปหาหมอดู และถามว่าพวกเขาจะทำมาหากินอะไรกันดี เมื่อถึงบ้าน
 หมอดูแล้ว หมอดูถามพวกเขาว่ามาทำอะไรที่นี่ สามภรรยาถามหมอดูว่า
 ทำไมพวกเขาถึงจนขนาดนี้ หมอดูบอกว่าอย่าเพิ่งกลับบ้านนะ เดี่ยวจะฆ่าไก่ให้กิน
 หมอดูนั่งดูสามภรรยาที่กำลังนั่งกินกระดูกไก่ก่อน ส่วนภรรยาเอาเนื้อไก่มากินก่อน หมอดู
 ตอบกลับไประยะหนึ่ง ฟอกกลับถึงบ้านต้องหย่าร้างกัน แล้วหมอดูก็บอกว่าอย่าโกรธฉันเลย
 เมื่อสามภรรยาทั้งสองไปถึงบ้านก็หย่าร้างกัน แล้วภรรยาก็ไปเจอคนที่รวยกว่า
 ส่วนสามภรรยาที่เหลือเหมือนเดิม

มีอยู่วันหนึ่งสามภรรยาได้ไปทอดแหหาปลาที่แม่น้ำ เขาก็มุดแล้วเห็นเงาบ้าน
 ที่สวยสะอาดนอนอยู่บนผิวน้ำ เขามองดูเห็นบ้านที่สวยงามและขึ้นไปขอข่าวกิน เมื่อเขาเห็น

เจ้าของบ้านหลังนั้น คือภรรยาของเขา ภรรยาเก่าเห็นสามีคนเก่าแล้วจำได้ ส่วนสามีนั้นจำภรรยาตัวเองไม่ได้ ภรรยาคนเก่าคิดในใจว่าทำไมเขาถึงได้ยากจนขนาดนี้ ภรรยาایتทองคำใส่ในข้าวเอาใบตองมาห่อ ภรรยาบอกไปว่าเมื่อถึงสะพานแล้วอย่าเพิ่งแกะห่อข้าวมากิน แต่เขาก็ไม่เชื่อคำที่ภรรยาเก่าได้บอกเขาไว้ เมื่อเขาถึงที่สะพานเขาจึงแกะห่อข้าวมากิน ห่อข้าวก็ตกลงไปที่ใต้สะพาน ผลสุดท้ายเขาก็ไม่ได้กิน อยู่มาวันหนึ่งเขาได้ไปทอดแหหาปลาจนได้ปลาทองหนึ่งตัว เขานำปลาทองนั้นไปขาย แต่ไม่มีใครกล้าซื้อปลาตัวนั้นเลย เขาคิดว่า เขาจะเอาปลาไปขายที่บ้านหลังใหญ่ แล้วเจ้าของบ้านคนนั้นก็รับซื้อปลา เขาจึงนำปลามาผ่าห้อง พอผ่าเสร็จในห้องปลา มีแต่ทองคำ เขาบอกกับ ไอ้ คนคนนี้ทำไมถึงได้จนขนาดนี้ นี่คงเป็นวิบากกรรมของเขา

อาวา

นกกุง

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

อาวา

ม่วง

นาง

ซึ่ง

แ่ง

จำ

ต่าง

ยง

เรื่อง อีกาอยากสวยเหมือนนกกุง

อีกาเห็นนกกุง มันก็อยากสวยเหมือนนกกุง แต่ไม่มีเงินมาประดับประดา อีกา ก็เลยขอยืมเงินกับนกแซว แต่ก็ไม่ทันประดับประดา แผลงวันมันมาบอกว่า

ควายตายอยู่โน้น ถ้าไปจะได้กินกันอิมมากเลย อีการก็รีบไปกิน มันก็กระโดดลงถึง
สี่คำปัดปี่ ไม่ทันจะได้ประดับประดา อีกาเลยดำจนถึงเดี๋ยวนี้ อีกาบินไปที่ไหน
นกแซงก็มาตามทวงหนี้ เอาจอยปากถอนขน แล้วร้องว่า ซิงแซ่ อีการก็ร้องว่า
กา กา

(ที่อีการร้องว่า กา กา หมายถึงเอาเงินไปค้ำก่อน ดังนั้นคนก็เลยตามหนี้กัน
จนถึงปัจจุบัน)

ย่าเก ป่องสนา ป่อ

ร้องและเขียนโดย นางชนาภา ตีคำ

คาแต่ ปี่ชู ย่าเก น. วานชี่ วานตีต เคอ ยาว ช่าง กายาว ป่องสนา
ป่อ แลแง. อางบา บ่งบง ลู บ่ง กิ่ง ทาวบ่พลอง กาน ปึงแง. ย่าเก
คำพ่าย่า คำบาย่า ยา. ป่องสนา ช่งบ่ง ร่อง ช่งบ่งตุง เคอ แล ยาว. ป่องสนา
แลตือ พือตอ ยาว นาทอ ปื่อตอ ปื่อตอ ซา ปาวลา. ทือบ่า ป่องสนา
เคอ. ทือบ่า โกโลงตึง ลองแต่ ซา บ่งบ่ง ฮ่างแตง จ่า เซอ. ลองแต่ ซา
กกา ยาว. นิ่งกอง ฮ่าง จ่า ถ่ม เคอ ยาว ป่องสนา เคอ ฮือ บา อือนา. ฮาว
ลือ ปี้ยว. ทิงกกา ยา นิ่งกอง ฮ่าง แตง จ่า จ่าบือตางบือ ยา.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เด็กเลี้ยงควาย

เมื่อถึงวันเสาร์วันอาทิตย์ เด็กปี่ชูชวนกันไปเลี้ยงควาย พ่อแม่ทำอาหาร
ห่อใส่ถุง / ย่าม มีทั้งเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิง ชี่ควายสะพายถุง / ย่าม เมื่อไปถึงทุ่งนา
แล้ว แคะเชือกที่มัดควาย ถามกันว่าหาปลาที่ไหน กลุ่มหนึ่งก็ดูแลควาย กลุ่มหนึ่ง
ก็กั้นน้ำหาปลา เพื่อนำมาทำอาหารกลางวัน หาปลาได้แล้ว เมื่อถึงเวลากิน
ข้าวกลางวัน ก็จะเรียกกลุ่มที่ดูแลควายมาทำอาหารกลางวัน กินด้วยกันอย่าง
เอร็ดอร่อย

ซาง แม่นือ แมปอ

เรื่องโดย แม่มูล มโนภัทร

เขียนโดย นางกัลยากร สวัสดิ์สกุลไพร และ น.ส. พิรารัตน์ มโนภัทร

มล่างคางยา คาแต ซาง. ย่าค่า แม่นือ แมปอ คำบา กงา ซึงเย่.
จ้ำ ฮากนา แม่นือ แมปอ แน บ่าปีแบ เย. ทือนึ่ง จา. มุงคิคี ยาว ซอดบ่อกว่า
แลชี. ย่าบี มาง ยูม ทาง กาย แล. อางโงง มาง. อางย่าย่าบี มางนา ซอน เวอ
แอ ตาด แลชี. อางยา เวอ อางบลอง ซานี้ ลาปู่ ลาคือ อางเปอ อือนา ยู
กาโน. อางย่าย่าบี มาง อางโงง มางนา นา เย. บาเจ้อ ลามแม แบ ปึง แน.
อางโงง มาง ม่า เย นาง แบ ซิดดา ลากูม ซู กาโน. ลาปู่ แสง ซาลาล้า.
ลาคือป่าต้องจึงปลาก ฮู กาโน. อางเปอ. แม่ มูล แม่นือ แมปอ มาง กย่าชี
ยาง แสง ยูม พาวแแลชี. ยูม เคอ แม่มาร. มุงคิ อางเด็ก เวอ. ฮาง โคด
ตุ ลาวา โย้ ต่า แลชี. ปีเยอกลา โท่เยอ แลชี ย่าง ย่าบี มาง ยูม แลชี.
ย่าบี มาง ยูม เคอ แลยาร. มุงคิ อางเปอ. แม่ มูล แม่นือ แมปอ มาง กย่าชี.
ลาวา เวอ วา ฮู ยาว ซาลาล้า. ปึงเยอ. แม่ มูล แม่นือ แมปอ มาง กย่าชี.
เวอ อางเปอ มางนา ฮมยาง ยา. นิมานา ยู แน. อางโงง มาง ม่า ยู ปึงแง
อางแมนอ. อางซา. โกล-ตาลา. ฮ่าค่า มาง ตามปอง ซวกว. ทองแลกวา.
ย่าบี มาง ฮาว แง. ตาลานปาว. อากอกกว่ากานโจ จ้ำ ย่าค่า มาง ม่า แง.
ยูมฟ่างนี้ เฟ่น กงา กาชา. คานแตว ตามปอง บ่าซา ฮมยาง กา. ตามปอง
ฮมยาง ยาว ตาแล อูลางกายาว อางปี อางบลอง เพลล. ซียกา น่า ว่า
แอ ซี. อางบลอง แม่นือ แมปอ มาง. ปองนา ปอ แอซี. คำบา มาง นึ่งกอง
ฮ่าง แบ. คำบา มาง ฮาว นึ่งกอง ฮ่าง จ่า อางบลอง แม่นือ แมปอ มาง ฮยาซาง
ตาแล ฮ่าง ทาว นาง ปลาก ปีซี. จ้ำ คำบา มาง บาเจ้อฮานาง แง. จี้จี้ ซี
จ้ำ อางบลอง แม่นือ แมปอ มาง ม่า แง จ่าญ่ามตางญาม ปูนซามา. บ่าจ่า
กานนา ปองนา มางนา ซีย นา กานแอ ซี. นาคอง แซยวเด็ก ยาว. จ้ำ
คำบา มาง ฮาว นา แลชี อาเซ นาคอง แท. บาเจ้อ นา ทาย แซ ปีแอ.
อางบลอง มาง ม่า แง. อางลาน อางเซ นี้ บล่องกางแง. บาเจ้อลาย แง.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

นาคอง นี อางซื่อ แต่ง แล่งอี ญ่ามแล่งแล่ง ยาว ยุ่ม ซึย กาแล. กงวาน
 ยา คำบา มาง ลางคาม คลาว ปึงแง. แอนึ่ง คำบา มาง บาคามกึ่ง ยาง ลางคาม
 คลาว แลชี จ้า นามบอ กลา แลชี. คำบา มางนา ฮาว แง เกินทองลาโว.
 คาบา มาง เกิน ซา ทอง ปียาว. ตาแลลाम แลชี. คำบา มาง ฮาว ม่า
 แลชี. ลามแลยาว. อางบลองมาง ฮากนา ม่า แง ซาล่า ฮู แง. แสกาม คาบา
 มาง แมนือ แมบอ แน แบชี. แพลนลายาว ก่าชี. ม่า พาง ปีชี. อางเก็งอากอ
 กอ ปาว นาง ยุ่ม แอ แลปาว. ยาง อางเก็ง โปก ซ่า แลยาว. ยุ่ม ลุง แอ
 ยาว. ตามปอง กลา แลชี. จ้า ฮาว ม่า แง. เบิกกลา กานา. ยุ่ม กามทือ
 เวอ เคอ. พาโปกยาง. กามทือ เคอ คอง ปีชี. จ้า ฮาว ม่า แง. ป่าลาก
 ลายาว อาจ่ากโจ. อาซุซื่อ. อางซื่อ. นาทอง ลองแอ. ลางปอง แสง
 ฮางมาน กางง แอ ปึงแง. อาซาง อือแม อู๋. ยาง พลาบอ ป่าซอ ลายาว
 ป่าเจอฮาย อุงเค่.

นานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่งได้ภรรยา แต่ไม่ยอมให้ใครรู้ว่า
 ตัวเองตาบอด **อยู่บ้านหนึ่งเพื่อปลูกอ่ากึ่งตั้งรกราก** ผ่านบ้านสาว ได้พบ
 สถานวิจัภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิศ
 พ่อกำลังสอนลูกสาวว่า ลูกเอ๋ย ถ้าจะให้สามีให้หาคนที่ขยันขันแข็ง เป็นผู้นำที่มี
 ความรับผิดชอบ ลูกสาวก็ถามพ่อว่าจะรู้ได้อย่างไร พ่อก็บอกว่าถ้าลูกอยากจะรู้
 ก็ให้ดูที่มือ ถ้ามือหยาบสันเท้าแตก ก็ดูเถอะคนนี้แหละคือคนขยัน ชายหนุ่มตาบอด
 คนนั้นได้ยิน จึงเดินกลับบ้าน พอถึงบ้านแล้วในเวลาตอนดึก เอาข้าวมาทุบมาทา
 ที่ฝ่ามือ แล้วเอาขี้เถ้ามาทา แล้วก็ไปบ้านสาว เมื่อไปถึงบ้านสาว เอามือล้วง
 เข้าพื้นบ้าน สาวก็ได้จับดูที่ฝ่ามือหยาบ ๆ ลูกสาวจึงบอกพ่อว่า พ่อจำได้เจอกับคน
 ขยันแล้ว จะเอาคนนี้แหละ พ่อก็บอกว่าดีแล้ว ให้เอาคนนี้เถอะ ใครกันให้ขึ้นมาซิ
 ชายหนุ่มเดินทางบันได และคนที่บันได สาวก็เรียกขึ้นมาเถอะ อย่าทุบ อย่าต่อย
 ชายหนุ่มก็บอกว่า เปลี่ยนได้แล้วที่แห่หาบันไดไม่เจอ เมื่อเจอบันไดและได้พูดจากัน
 จึงเป็นสามีภรรยา กัน ก็พากันไปทำนา สามิตาบอดก็ไปเลี้ยงควาย ภรรยาหิวข้าว

เวลาเที่ยง จึงเรียกสามีกินข้าวกลางวัน สามีตบอดก็ขึ้นไปที่กระท่อม ได้เหยียบ
 ห่อข้าวแตก ภรรยาถามว่า เหยียบข้าวทำไม สามีตบอดบอกว่า เลยเวลากิน
 ข้าวแล้ว ไม่กินแล้ว พาควายไปไถนา ไถจนคันทาขาด ภรรยาที่เรียกถาม ไถคันทา
 ของนาขาดทำไม สามีตอบว่า น้ำกับหลานช่วยกันไม่เป็นไรหรอก คันทานี้ทำใหม่
 ก็ได้ เมื่อถึงเวลาตอนเย็นทั้งสองก็ได้พากันกลับบ้าน ภรรยาตักน้ำให้อาบทุกวัน
 วันหนึ่งภรรยาไม่ทันได้ตักน้ำ เขาตักน้ำอาบเองจึงตกที่บ่อน้ำ จึงเรียกภรรยาให้
 เอาบันไดมาตั้ง เขาจึงขึ้นเลยบันได ภรรยาที่เรียกบอกขึ้นเลยบันได เกินคนอื่นแล้ว
 สามีบอกว่าขึ้นไปดูเสีย ที่นี่ภรรยาที่รู้ว่าสามีเป็นคนตบอด เช้าวันรุ่งขึ้นก็ทะเลาะกัน
 บอกให้เก็บข้าวของหนีไป ให้กลับไปบ้านตัวเอง เขาก็สะพายข้าวของลงจากบ้าน
 แล้วก็ตกบันได แล้วเขาก็บอกว่า สามีรักก็ไม่ต้องมาตบอด อย่าจับไว้ แยกน้ำต้นน้ำ
 บอกเดินไปทางทุ่งนา ลมเข้าน้ำกระบอกก็ทำให้มีเสียงของลูกมาเหมือนคนร้องไห้
 เขาก็หันไปดูค่า ใครร้องไห้ก็ข้างมัน ถ้ารักก็ไปขอบแก้วร้องไห้ตามทำไม

ศูนย์ศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมในภาวะวิกฤต
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
เรื่องโดย พ่อหนานเมือง สวัสดิ์สกุลไพร
เขียนโดย นายพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร

ฟ้าโฉบแฉก อางซอง ทื่อกู่จาเย่ ฟ้าโฉบ มาง. ฮอดคุมคามซี. ฮอปอ กงาง
 แลซี. ฟ้าโฉบ มาง ม่า ว่าบู แต่ง ปีซี อางนาม แฉ อางซอง มาง บ่าว่า. อางซอง
 อางคลือ แสงเย่ ฟ้าโฉบ มาง ว่าบูแต่ง อางฮอมพีโปลม. แต่ง เป็นยาว.
 กุ่มพาแต่ง ฮอมเฮอ. ฟ้าโฉบ มาง อางเฮว ออกแอ. อางซอง มาง กุ่มพาแต่ง
 ฮลอง คาวเจ้อ. มานป่อง ฮลอง แฉง. ฟ้าโฉบ มาง พาวลา มยาง นาซี
 อางซอง แท่ บาเจ้อ ฮา. ยุมญุง นาบ ฮู เกิง เตอ ลือ แอ. ฟ้าโฉบ มาง ม่า
 เย่. ปุงฮอน ลาง เตอลือ แอ. ปุงกอล ลองลือ ปุงอึง ลาง ออก ลือ แอ.

เรื่อง พ่อตากับลูกเขย

มีพ่อตากับลูกเขยคู่หนึ่ง พ่อตาได้ทำที่ตักสัตว์ไว้ แล้วตักได้ตัวอันมา พ่อตาบอกให้ลูกเขยจัดการปรุงเป็นอาหาร ลูกเขยไม่ทำบอกว่าเหม็น ลูกเขยชี้เกี้ยว นั้นแหละ พ่อตาจึงได้จัดการเตรียมเครื่องปรุงนำมาปรุงเป็นอาหาร ทำเสร็จแล้วกับข้าวหอมฟุ้ง พ่อตาได้เดินออกไปจากครัว ลูกเขยแอบชิมอาหารที่ร้อนอยู่ ปากมันร้อน เลยหงนหน้าขึ้น พ่อตากล้มมาเห็น ก็เลยถามลูกเขยว่าทำอะไรอยู่ ลูกเขยบอกว่ากำลังนับโครงหลังคา ตัดจากที่ไหนมา พ่อตาก็บอกว่า ตัดมาจากโป่งน้ำร้อน ล่องมาจากโป่งเคี้ยว แล้วมาออกที่โป่งน้ำตาคลอ

บาโทบแลซึก ชู... เงินเจอ ปีเซอ บ่าจา. จ้า
อางบามาง ยาง ตอคาน แอ้ง... กาน ซี. อางบามาง ซีบาทาง.
อางยา มางนา... บาโทบแลซึก
อางบา มาง ตอคาน กงา ยาว ลิงซา ฮานลาว. จ้า ฮยาพา มาง ดอก จ่า
ปีซี. บาโทบแลซึก ฮยาซัง มางนา ม่า ซี.นาง ฮยา มาง ตอคาน ลาว ซีย่าง
ดอก จ่า ลาซี. กงา นาง ฮยา มาง ยู ซาตาง บ่ายู. ฮยาซัง มาง จ้ามปีน
ฮยาพา มาง โยกปี. บาโทบแลซึก ฮยาพา มาง อามแล. คองท้อคอง แล
ตาด จ้า ชาง อางลอดอางตอ จา. ยาง ตา บอ ฮูฮา ชาง บ่าจา แมแน.
ฮยาพา มาง ลิ่งซื่อ เคลิก ชางซี มานป่อง เวอ ญาตซี. ยุมซัง มางนา ม่า ซี.
กงา ฮยา มาง คาว จ่า ลาซี. ยุมซัง มาง ซาตาง ปาปี. ยาง ซาตาง บ่าต้อยูกา.
ชางซี มางนา ปา. ยุมซัง มาง ชางซี มางนา โยก ปี แอ เคอ. ยาง ชางซี
มางนา ป่า แอ. ฮยาบา ก่องกิด ฮาน ยู อ่าแฟน เซน ยู. มานป่อง เวอ
แมงปู กาน แมงปู มาง บิง วู วู วู้. ชาง ท้อ มาง ฮยาบา ตา ลา. บาโทบแลซึก

ยาง ลาปู่ โฌก ฮาว ม่า เย. นีนา อาลาโจ. อางโงง บ่าจาบ่าดิงป้อ. แมงปู
 มาง บึง วู วู วู. ฮยาบา ตา ลา มาง บ่านาจา. ฮยาบา มาง ตา ลา. ซางซี
 มางนา นาง กงาง. แมงปู มาง ปยาม ออก บึงย่าง กยาบ อาแซง ยา ม่า
 ลา แอ นีนา อ่าลาโจ. อางโงง ซี คางมา. ฮยาบาซิง มาง ซาตาง ป่าปี บ่ายู.
 ฮยาบา มาง ยู แง. ฮยาบา มาง ปี่ แอ เคอ. ฮยาบา มาง กงา ยาว. ยาง
 ฮยาบา มาง ตา แอ. คองท้อคอง เคอ. ปอกา อู่ฮลอง ปาน จา แอ ตาด
 อู่ฮลอง นาง ปลาก ปีซี. อู่ฮลอง ปอกา มาง ทาจำซี. จ้า ซาตาง ซายเซอ
 บ่าจา. บาโทบแลซีก ฮยาบา มาง โฌก ปี่. อู่ฮลอง แพด กอย แอ. ยาง ย่อ
 แอ นกยาง ท้อ โต นาตุง กลาจำลา นก สมยาง. อู่ฮลอง แพด จาน แซ่.
 นกญาง มาง อางซ้อ ฮาน ลุง นามกงจันนา นก. ยาง ยอ แล อางเมิง
 แล ตาด. ยุม ท้อ ลาง จา ป่าป๋ นามกงจันนา นก. ลาง ปา ตาง แลซี.
 ย่าปี่ มาง ม่าซา บ่ากิงจันนา มาง ตา ป่าป๋. บาโทบแลซีก ยาง ย่าปี่
 มางนา ม่า. ลาง คุย ปี ตาง ลาป๋ นามกงจันนา นก. ยาง ลาง คุย แอ เมอ.
 นกญาง อางซ้อ ย่าง. ย่าปี่ มาง ลาง คุย นก. จ้า นีกำม ย่าปี่
 มาง ลาตึง. ทากานลายาว. ยาง ลาง คุย นก กวาก แน บึง แง. ย่าปี่
 แฮม่า ฟ่าง่า อางฮ่า นก. ย่าปี่ นก. ย่าปี่ นก. ย่าปี่ นก. ย่าปี่ นก. ย่าปี่ นก.
 อางย่า ย่าปี่ นา ป่าเจ้อฮ่านป๋. จ้ามาน ค่ำฟาย่า ตางลาฮ่า นก ป่าวปากาด
 ฮา. กงา อางย่า ย่าปี่ นา ลอมาง ยาจำโปยว ยาว. อางย่า ย่าปี่ นา โฌก ปี่.
 กงา อางเมิง นิง โฌก ปี่. ย่าค่า ลอคู่น ยาบ่าต้อโปยว กา. ฟ่าง่า ยาปี่
 อางโงง มาง ฮาเย่ อ่าม้อ บาโทบแลซีก มางจา ยาง นา ซา แอ ปาว.
 นอกเมิง ดิง. จ้า จาวมาน อ้อ ฮาเย่. ทีลอนา บาโทบแลซีก เจินเจอ บ่าจา.
 โอ ทีแม แมปางแน. บาโทบแลซีก นา แอ ม่า. จ้า บาโทบแลซีก ลา แก
 ลาปานอ. ยาง นีกำม นกญาง อางซ้อ ย่าง. อางแปน เวอ ต่าต่า เจต. ต่าต่า
 เจต. ย่าปี่ มาง งาน กวาก กวาก กวาก แน บึง ย่าง กยาบ. โปยว คาปานอ.
 นีกำม ฟ่าง่า มาง อางย่า ย่าปี่ มางนา โฌก ปี่ แอ เคอ. อางเมิง ย่าง
 โฌก ปี่.

เรื่อง นายทบแลซึก

นายทบแลซึก เป็นคนขี้เกียจ แม่ไม่มีอะไรจะให้ลูก แต่แม่ก็เอามูล
อวัยวะเพศให้ใส่ไว้ในตลับ ก่อนแม่ใกล้จะตายก็ได้บอกกับลูกว่า เก็บมูลอวัยวะเพศ
ของแม่ไว้ ให้ทำอาชีพอค้าขายนะ นายทบแลซึกได้เอามูลอวัยวะเพศของแม่ไป
ตากแดด แล้วโก๋ตัวผู้มาจิกกิน นายทบแลซึกก็บอกกับเจ้าของโก๋ว่า โก๋ของเธอ
ได้มาจิกมูลอวัยวะเพศที่เราได้ตากไว้ เราจะเอาโก๋ของเธอ เราจะไม่เอาเงิน เจ้าของ
ก็จำเป็นต้องยกโก๋ให้ นายทบแลซึก ได้อุ้มโก๋ไปแล้วไปพบหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่มี
คนตาย เขาได้ขึ้นไปเยี่ยมดูแล้วไม่มีคน เขาได้หักคอโก๋ เอาไปยัดปากคนตาย บอก
เจ้าของบ้านว่าขโมยโก๋เรากิน เจ้าของบ้านโกรธชดใช้เงินให้ เขาก็ไม่ยอมรับเงิน
เขาขอคนตาย เจ้าของคนตายก็บอกกับคนตายให้ยกโก๋ไปแลกคนตายไป เอาไปนอนไว้
ที่ทางแคบเป็นทางเดินของทาง จับแมลงภูใส่ปาก เอาผ้าห่มห่มไว้ แล้วแมลงภู
ก็ร้อง วู วู วู มีคนๆ หนึ่ง ซึ่งผ่านหน้าบ้านนายทบแลซึก ได้ยกมือโบก เรียกบอกว่า
อย่ามาทางนี้ พ่อไม่สบาย แมลงภูก็บินไปหาคนป่วย วู วู คนป่วยซึ่งมากก็ไม่เชื่อ ซึ่งงามหาเหยียบ
ใส่คนตาย แมลงภูก็บินออกไป นายทบแลซึกก็บอกเมื่อก็แล้วว่าอย่ามาทางนี้
พ่อตายแล้ว เจ้าของข้างชอชดใช้เงินให้ เขาก็ไม่ยอมรับ เราจะเอาข้าง ก็เลย
ยกข้างให้ เมื่อเขาได้ข้างแล้ว เขาก็ได้ข้างไปส่งหมู่บ้านหนึ่ง ไปเจอข้างบ้านหม้อ
ข้างได้เหยียบหม้อแตก พ่อค้าหม้อก็ปรับค่าเสียหาย แต่ไม่มีเงินค่าปรับให้เขา
นายทบแลซึกก็ยกข้างให้ เขาก็เก็บเศษหม้อไว้ เดินไปเห็นนกยางตัวหนึ่งกำลังหากิน
เขาได้โยนเศษหม้อไปโดนปากนกยางจนตาย เขาเอาน้ำมันนกยางไปเคี้ยว พอได้
น้ำมันจึงเก็บใส่ตลับไว้ เขาเดินต่อไปได้พบเมืองๆ หนึ่ง มีบ้านหลังหนึ่ง มีสาวปั้น
ฝ้าย จึงเดินไปขอกินน้ำ สาวบอกว่าไม่มีเวลา ให้เดินไปกินคนเดียวเถอะ นายทบแลซึก
ก็บอกสาวว่าตักน้ำมาให้กินหน่อย ตอนที่สาวไปตักน้ำเขาก็เอาน้ำมันนกยางทา
ตรงที่สาวนั่ง จากนั้นสาวก็กลับมา นั่ง พอลุกขึ้น อวัยวะเพศของเธอก็ตั้ง กวาก
กวาก กวาก กวาก สาวคนนี้เป็นลูกของเจ้าเมือง เจ้าเมืองก็ร้อนใจที่ลูกสาวเป็นอย่างนี้
ลูกสาวของเราเป็นอะไร ได้ป่าวประกาศให้ชาวบ้านที่เป็นผู้ชายทั้งหลายว่าใคร
รักษาลูกของเราหาย จะยกลูกสาวและเมืองให้ ชายหนุ่มคนไหนก็รักษาไม่หาย

เจ้าเมืองหรือพ่อของสาวได้พูดว่า ยังมีคนที่ชื่อนายทบแลซึก ให้ไปหาเขาที่นอกเมือง แล้วชาวบ้านก็พูดว่านายทบแลซึกไม่มีอะไร แต่มีคนพูดว่าไม่เสมอไป แล้วจึงให้คนไปบอกนายทบแลซึก แล้วนายทบแลซึกก็มารักษาให้ เขาก็เอาน้ำมันนกอย่างทากๆ แล้วก็เซ็ดที่นั่งของสาว เสียงที่ดังกวาก กวาก กวาก ที่อวัยวะเพศของสาวก็เงียบไป จากนั้นเจ้าเมืองก็ได้ยกลูกสาวและเมืองให้ นิทานเรื่องนี้สอนให้คนรู้จักใช้ปัญญา

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เพลงพื้นบ้าน

เพลง กงปี่ชู

แต่งโดย น.ส. เนวเลศ ต๊ะจันทร์ (ชาวปี่ชู บ้านดอยขมภู)

กง ปี่ชู ปี่ชู ปี่ชู. เกิงจาเกิงตัง เวิม กงปี่ชู.

กรูเทบ เวอ แอ. อางเวง แล เมอ.

กงบา จี่ตาง จี่เป. บ่าจี่ ยาว เป.

จางจาง บ่าจาง ลากาน.

พวกเราชาวปี่ชู อยู่ที่ไหน พวกเราก็นั่งปี่ชู
ไปกรุงเท

พวกเราพูดภาษาปี่ชู

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ศูนย์นี้สอนภาษาปี่ชูให้หายไป
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เพลง กงู บา บีซู

แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวบีซู (บ้านดอยชมพู)

กงู,บา บีซูนี้เงเน. จี่ต่างตามแท นา อาลุมคูโจ.

เก็งตึง จี่คูโว. เก็งตึง จี่คูโว.

กงูบา บีซู อางเจออางจาด.

อ่าซ่าจอกานโจ.

ลานปาว ลานปาว บีซู ตาง จี่จ๋า

พวกเราชาวบีซู อย่าลืมนักวิจัยชาวบีซู

อยู่ที่ไหนก็พูดภาษาบีซู

พวกเราเป็นลูกของดีบีซู

อย่าอาย

มาเถิด มาพูดภาษาบีซูกัน

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เพลง บิซู ต่าง อางลาย

แต่งโดย นางวิไลลักษณ์ เดชศรี และทีมวิจัยชุมชนชาวบิซู (บ้านดอยชมภู)

ก ก่องกูป กงูบา อางลาย	กง กงาอางโต นึ่งยา
ค คือโฮง นา อางซอ	ง งงซื่อชอก ซื่อชอก
จ จ็อกจ็อก จู ๆ ๆ ๆ	จ จิ่งจิ่งจิ่งจิ่ง อางฮือ
ช ช่าง ลางบา อางมาง	ช ช่าล่า อางโซกอางล่า
ซ ซาลอง อางเก็ง กานยา	ซ ซามคือ อูฮล่อง ทองยา
ญ ญาปาย เป็ก แอ เป็ดลา	ด แต่ย่า กงา ว่า บ่าแค
ต ตอลออางตอง	ท ทาง ฮมยา ทาง ยาง ว่า
น นาคาง อางชก กางญา	บ บูงกา ป่องนา อางจำ
ป ปาง อางปอง อางเก็ง	พ พงล่อง อางเก็ง กานยา
ฟ ฟาย ลางบา ลง ย	ม มออง อางจำปือ มา
ย ยุม กงู ยุม	ฮ ฮมยาง อางจำปือยา
ว ว่า ลากคาบอลอ	อ อูโฮง ย่อเมอ อางกล่าม

ฮ ฮอตุ้มตักกิดาและพักปลูกพืชวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

พยัญชนะภาษาปี่ชู

ก	นกฮูกคู่ร้าย	กง	ตัวของฉัน
ค	สุนัขชอบเห่า	ง	หากดูตเลียด
จ	จิ้งจกร้อง	จ	ต้นไม้ใหญ่
ช	น้ำตกสวย	ช	เสื้อคู่ร้าย
ซ	ตะกร้าใส่ของ	ซ	เตาสามขาที่ตั้งหม้อแกง
ญ	ตุ๊กแตนกระโดดไปกระโดดมา	ด	ฉันไม่กลัวผี
ต	ผีเสื้อมีปีกสวย	ท	มีดดาบ
น	จมูกมีไว้หายใจ	น	งูเป็นอาหารของควาย
ป	ขวิดแข้งใส	พ	หูใส่ของ
ฟ	ฝายลำธารใหญ่	ห	เห็นก็พอร้อย
ย	บ้านที่เราอยู่	ก	กิ้งกือร้อย
ว	หมูน่ารัก	ค	ตาเคียว
ฮ	หนูร้อง		

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เพลง ว้าย แง
แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวปืซู (บ้านดอยชมภู)

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
แมก่ามยาง ลาปู่ โยก วาย.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
ล่าซ่าย พลาบ ลาปู่ โยก วาย.
ลามา พลาบ ลาปู่ โยก วาย.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

พอเห็นกันก็ยกมือไหว้
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
หันไปทางซ้ายก็ยกมือไหว้
หันไปทางขวาก็ยกมือไหว้
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.
ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

เพลง ซึ่งชื่อล่าชื่อ อางเม้ง

แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวปืซู (บ้านคอยชมภู)

แตงนาม แนน แลแซก	ชื่อ ลือแท้กแน นามปลอก
จำคาบือบออลอ	กงา อางซอ บ่า กงา วือ
ฮาชื่อ ฮ่าง กงา กาบ	ต่องก่อง ฮลาบ จายลือชื่อ
กูบา ซึ่งชื่อกลางชื่อ	ฮอต่าม อือ มยาง ยาว กย่าง
ชื่อพานชื่อพล่อง แนน	กอยลือแอ แกบาทาง
ชื่อคา นี้ อางปลาง	นา ซามยางกางซึ่ง ฮา
ปลาง จีลือคุด ยา	ฮายูตา ยาคา
ซาเจอ กางซึ่ง นา	ฮายูตา ยอยปาว
ชื่อยอ นี้ อางเซน	ฮ่า ทือฮายา อางซา
แนจาง มือ มาปลาง	ฮ่าง อางซึ่ง ตาง คาบือ
แน ฮอต่าม ชื่อคอ	ฮ่าง ซา ลือแแน ยาจา
ทือยาง จา มาพาง	ฮ่าง ยาง ยาว อางซอ
แนแน จา แมงลอด	ฮ่างบอง ซอด คาบออลอ
อางอ๊ แนน หมามมือ	ฮ่าง ยาว ยอ เจอปลาก
อางชื่อ ทือ ยางจา	จี้กู๋ คย่าง ยามามาย
เพอจาแอ บางาย	อางจี้ ลาย แง อาลอม
อางมา แฮอางชื่อ	จำคาบือ อางแป ฮอม
มาแปนา ซาญอม	จี้กู๋ ชื่อชื่อฮอม ซี้ นี้ บาเจอ

เพลง ชื่อของผลไม้ต่างๆ นานา

แตงโมนี่สีแดง	สีเหลืองนี้แคนตาลูป
น่ากินเหลือเกิน	ฉันชอบเพราะไม่ได้ซื้อ
กล้วยนี้กินกับข้าว	กำลังเอามาจากป่าไม้ใหม่ ๆ
ผลไม้نانาของเรา	ถ้าหนูเห็นจะดีใจ
มะพร้าวกับลูกเต๋อย	เก็บมาจากข้างทาง
มะขมนี่เป็นสีดำ	เธอเคยเห็นหรือเปล่า
เป็นสีดำ ดำสุด ๆ	ขมเหลือเกิน
เธอเคยชิมไหม	จะชิมไหม เอาชิมเลย
มะไฟนั้นมีรสเปรี้ยว	อย่างนี้จะหวาน
และมะพร้าว	น้ำจะหวาน ทานอร่อย
และแตงกวา	จะมีรสขมดีเปรี้ยวอมหวาน
มีอีกอย่างมะขาม	มันเปรี้ยว หวานจะชอบมาก
สีแดงๆ นั้นมะหลาง	กินแล้วจะเสีย
มีลูกเล็กและลูกพอดี	กินดูแล้วก็ไม่เป็นไร
มีผลไม้อีกอย่างหนึ่ง	ลิ้นนุ่มแต่น้ำ
ตอนผ่านมันไม่ง่ายเลย	มียางไหลอยู่ตลอด
เนื้อข้างในเป็นสีเหลือง	นำชวานทานมีกลิ่นหอม
เธอบอกมายอมหรือยัง	ลูกที่มีหนามกลิ่นหอมลูกนี้คืออะไร

เพลง ล่องแต่ ป่าแจ

แต่งโดย นางวิไลลักษณ์ เดชศรี

กลางตึง แซ่เต็ก ล่องแต่ เป็ก พล่อย พล่อย
กอยลือ ยาว ล่องซู้ แน ลองฮมยาง
โย้ แปฟาง แซ่ปลาก อุ้คยา
ลาเพน ลاتا ปองบาปองแเว
ทาวแฮมา ล่องแต่ อาลา
ซี้ตซาล่าก ยาว บีท้อจิ่ง
อาเซ นาง เวอ
อาบิ่ง นาง
ล่องแต่ ยู่
ลานคูปาว

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
คิงคอง นาคระโดด ปุกระดอง
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เก็บหอยและกุ้ง
ที่โน้นริมลำธาร อีกฝั่งมีปู
ปลากำลังตั้งท้อง
น้ันปลาไซ้ไหม
เดี๋ยวลักครูก็ก่อไฟ
นำผู้ชายจะตัดดอกไหม
นำผู้หญิงจะชูดขิงไหม
จะเอามาใส่ในย่าปลากิน
ريب ๆ มากินย่าปลากันเถอะ

เพลง ลาพี ซ่าทอ

แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวบิซู (บ้านดอยขมภู)

ซุมปอย อางญอ ลาพี ซ่าทอ
กาน จ่า ซีคา ป่องพี คาคา
แมงซื่อ พา แกซาม ฮอมปอม
จ่าแม เย แนอางฮอม
มานพี ทือกอม เวิม กงคางยา
ต่างกลาง แฮ่ อ่าจ่า ยาว ฮมยา ทา ตีแสงยาวา
ยอนี้ก้าม กางพ่า กงปอ ย่า
คาคอง (ทือเวอ กงแลว
ยอนี้ก้าม กางพ่า กงปอ ย่า
คาคอง

เพลง ลาฮีพริก

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ศูนย์อดสู่มปอเย ซ่าลาบพริก
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
ใส่ตระไคร้กินด้วย

ชิง ใบ ผักไผ่ ผักชี

เกลือ และ กระเทียม

ใส่ซ่าหนึ่งท่อน

หาต่างกลางกับมีดคม

หาผักจิ้มกับลาบพริ้มตามใจชอบ

กีฬาภูมิปัญญาพื้นบ้าน : การละเล่นพื้นบ้าน

๑. จิจี กูลูก บ่อ

อางมู แนน บ่อ แง ช่าง ซองมู แนน เป็งกงางแง. ทือมู มาง คาวจอเมอ ทือมู มาง ซา คามยาง ยา ทือมู มาง นา ซามยาง ยาว ทือมู มาง นา ซา คามยาง ยา. ซากว่าเมอ ฮาว จิจีกูลูก แนน ฮาว ทือกามแองยา แฮมเม ยาว ซากว่า คามยาง ยา.

เล่นซ่อนหา

แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ กลุ่ม ถ้าอีกกลุ่มซ่อน อีกกลุ่มต้องหาจนเจอถ้าหาอีกกลุ่มเจอแล้ว อีกกลุ่มต้องเป็นฝ่ายหาต่ออีกจะเล่นกี่ครั้ง ต้องส่งเสียงสัญญาณ จิจีกูลูก จะเรียกครั้งเดียว จากนั้นก็ตามหาเจอ

๒. เซยปองแทง

มายลาย เตอ อางฮอน จอ ปลอง. ล่ามาย ทือ-ปลอง แอง ซองกอม แนน ตู๊ต อัง ตู๊ต กูมวทือ ตู๊ต แนน อางมอ แฮ อางลูก กานยา ฮางคินฮายา และ อังตุงแองเซียม นัทวิฬาคัตต อางฮอน โย ซอก กงา แนน ยู แง อางลูกเปอเซอ

การเล่นป็นไม้ไผ่

เตรียมไม้ไผ่ที่มีรู ความยาวประมาณ ๑ ปล้องเอาไม้มา ๑ ปล้อง ที่มีข้อ ๑ ข้อ ตัดเป็นสองท่อน ท่อนยาว และท่อนสั้น ท่อนยาวทำเป็นที่ใส่กระสุน ส่วนท่อนสั้น ทำเป็นหัว เหล่าไม้ให้เข้ากับรู แล้วเอาไม้มาเสียบที่หัวท่อนสั้น เพื่อกระแทกกระสุน

๓. ป๋อง เจิ้งบ๋อ

ป๋องเจิ้งนื้อ อางฮอนฮอน ลามาย ซอก แง. แต่งเป็นยาว พาดบ๋องแง.
บ๋อยา แฮกึ่ง ตีเปง แน จา อางบ๋องกา กาแอนยา กองกา กาน บ๋อ อางกา.
บ๋อ เมอ ลายคุ่น บ๋อ ลอมาง เฮอ พาดมล่าง แง แฮ มาง ก่าจ่างแง.

เล่นลูกสะบ้า

เอาลูกสะบ้ามาเจาะรู แล้วเอาไม้มาเสียบตรรูทำเสร็จแล้ว เอามาหมุนเล่น
สถานที่เล่น พื้นที่เรียบที่เหินเล่นได้หมด หรือเล่นในกระดิ่งก็ได้จะเล่นกี่คนก็ได้
ถ้าของใครหมุนได้นาน ถือว่า

๔. เตนโกลกบ๋อ

แลตือ เกียมเป็นวงกลมกลิ้งได้รอบกลิ้งได้รอบ ฟือ อางกา จิ้งจิ้ง
ลางงาม ฟือ อางกา. บ๋อเมอ ฟือ อางกา. ซองคุ่น แน บ๋อ อางกา.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
การเล่นชิงช้า

เตรียมเชือกก่อนเตรียมไม้สำหรับรอนั่งผูกที่ได้ถุ่นบ้านก็ได้ ผูกที่กิ่งไม้ก็ได้
ตอนเล่นเล่นคนเดียวก็ได้ หรือสองคนก็ได้

๕. เกิด เกิด ขึ้นบ่อย

อังกู๋ ชู. กางแง ซี่คุ่น ฮกคุ่น แปดคุ่น ทื่อแซ่คุ่น. ซองมู แนนเป็ง กางแง ซี่คุ่น เวิมกามู ซองคุ่น ฮกคุ่น เวิม กามู ซามคุ่น แปดคุ่น เวิม กามู ซี่คุ่น ทื่อแซ่คุ่น เวิมกามู ฮาคุ่น. อังกู๋ ชู. กาเปิน ยาว. กามู กาแฮ่ ทื่อคุ่น โเฮนา แต่งบูแง นี้กำม อางเซน ปล่อง คืดกาง แง. อางเซน คืด แฮ่ ซาง บ่อวา. โเฮนา เกิด แฮ่ม่า กูซ่อง ยา อื่นกว่า กงา. จานกลางแฮ่ คาคอง ซ่องแสงยา กว่า กงา. ลอมู บ่อ ออน ฮา อางกงา. บ่อ แฮ่อือ อางเซน แอ แอ ลา ลา แนนฮั้น แอ. เกิด แฮ่อือ บ่า ว่า กางชูกวาง กายาว แฮ่มูก่าจ่าง วา กางชูกวาง ยาว แฮ่มู กานแง นี้กำม เกิด แฮ่อือ บ่อ ต่

การเล่นวิ่งไล่ตะ

จับกลุ่มกันเป็นคู่ ๔ คน ๖ คน หรือ ๑๐ คนแบ่ง กันเป็น ๒ กลุ่ม ถ้า ๔ คน ก็กลุ่มละ ๒ คน ถ้า ๖ คน ก็กลุ่มละ ๓ คน ถ้า ๑๐ คน ก็กลุ่มละ ๕ คนจับคู่กันเล่น
ช่วยกันขีดเส้น การขีดเส้นแล้วแต่คนจะเล่น คนที่เป็นหัวหน้าสามารถวิ่งได้ทุกช่อง
ที่เหลือวิ่งได้ในช่องที่ตนจับคู่กันหรือกลุ่มที่ตนเองเลือกก็ได้
ถ้าคนที่กั้นไว้ตะและไม่ได้ จับไม่ได้ ถือว่ากลุ่มนั้นชนะ ถ้าตะหรือจับได้ ถือว่าแพ้
กลุ่มที่กั้นได้จะได้อ่านต่อ

๖. อาญุ่มบ่อ

ลอบา ฮาชื่อ กอซีเปิน. บ่อฮู อาลอคู่นแน บ่อ อางกงา. บ่อเมอลอบา ฮา แกน ลาปู้ ทาม ปินปอก ฮาเปิน. อาซาง ลาปู้ทาม ปินปอก ฮา กงบาย่า แสมางกงาบ่อออน. เกบ ๑ เกบ ๒ เกบ ๓ เกบ ๔. ปินปอก ฮาเปิน ปินปอก ฮาเปิน ยาว ปานโจก ฮา. ลอบา ฮา ชื่อ แสง นองนอง นาโขง แลงแง. ยาวทาย กางแง ทาย กงา ยาว บ่อฮู มาง กาน ลางยา.

การเล่นหมากเก็บ

เตรียมก้อนหินลูกเก็บ ๕ ลูก ผู้เล่นก็คนก็ได้ ผู้เล่นจะโยนก้อนหิน แล้วใช้หลังมือรับให้ได้ ๕ ลูก ผู้ที่รับก่อนหมดหมากที่สุดจะได้เล่นเป็นคนแรก วิธีเล่น โปรงก้อนหินทิ้ง ๕ ลูก ลงพื้นแล้วหยิบขึ้นมา ๑ ลูก หลังจากนั้นโยน ลูกหินที่หยิบขึ้นมา แล้วเก็บโต๊ะ ๑ ลูก โปรงหมดทั้ง ๔ ลูก หลังจากนั้นให้โยนก้อนหิน เหมือนครั้งแรก แล้วให้โยนที่ ๒ โปรงโต๊ะ ๒ ลูก ครั้งที่ ๓ เก็บ ๓ ลูก และ เก็บอีก ๑ ลูก ครั้งที่ ๔ เก็บ ๑ ลูก โยนก้อนหินขึ้น แล้วใช้หลังมือรับ แล้วโยนเก็บก้อนหินอีกครั้งหนึ่งให้ใคร่หมากที่สุดเอาก้อนหินทั้ง ๕ ลูก ทุกับฝ่ามือ ทั้ง ๒ ข้าง แล้วโยนมือข้างที่ถนัดลงบนพื้น มืออีกข้างได้โยนหินหนึ่งให้เพื่อนทายว่า ในมือข้างนั้นมีก้อนหินกี่ลูกถ้าเพื่อนทายถูก เพื่อนคนนั้นจะได้เล่นต่อ ถ้าเพื่อน ทายไม่ถูก คนที่ให้ทายก็จะได้เล่นต่อ

๙. คาย ทอก ทอก

ซองคู่จนจ่ายแล ปิง. บ่าปล่าวโกโลง แพต บ่าอ่ายาว อุฮล่องต้องคูปแพต
กามาองกาแพต แน ซาซีเปน. อางเซน อางซอง คีต ตื่อแซซอง กา. ซาบอเมอ
นองนองพลาบ แน บ่าปล่าวโกโลงแพต อุฮล่องต้องคูปแพต จาน อางซอง
คลาว กลายาว แสมางบ่อออน.บ่อเมอบ่าปล่าวโกโลง อางแพตแอง ลากา แส
นอง นอง พลาบ จายจาน แล บ่าจานอง ภายาว บ่ากงา บ่อ ซาง ซื่อ มางนา
บ่อ แลปิง. ลาคือ ทื่อคาง โยก คีน ทื่อคาง มาง คื่อทอกทอก แล อางตู โย้
เคอ ซาว ทอก พาว ลือ บ่าปล่าวโกโลง แทก ออก แง นีเมแนยา กูฮ่อง
ยา ทอก แล ยาว พาวลือ จ้า ลอมมา กาน แลปียาว ทานออก ยาว แสม่า กาน
กลางยา. ทื่อมาง มาง บ่อ อางปาน แสมางแนยา ลอมมา จานแลปียาว
บ่าทานออก. ยาว ก่าทานยา. ยาว ลอมมา นอง ซาลาบ บ่าปล่าวโกโลงแพต แอง
จานอาง เม็ง ซาบู อางแอง กงา บ่อ ตื่อ ป้อ แล ยาว อางเม็ง โย เคอ
ซาว แง จ้า ฮาก เป็ กาน บ่อ กงา ลาก ยาว กานกลางยา.

เล่นกินเมือง

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
เกมเล่นกินเมืองจะต้องเล่นครบจนขึ้นไปที่หกเหลี่ยมติดหัวหรือไม้ก็เศษ
หม้อดินให้ขีดเส้น ทำช่อง ๑๐ ช่อง ก่อนจะเล่นให้หันหลัง โยนเศษกะลามะพร้าว
เศษหม้อดิน ถ้าโยนตกในช่องคนนั้นจะได้เล่น เวลาเล่นให้เล่นช่องแรกขึ้นไป โดย
ใช้เศษกะลามะพร้าว ถ้าโยนไม่เข้า ก็ไม่ได้เล่น ให้คนใหม่เล่นต่อไป เอาขาข้างหนึ่ง
ยกขึ้นอีกข้างหนึ่งกระโดด ถ้าเล่นไปถึงหัวแล้วพัก ให้กระโดดกลับมาเตะเศษ
กะลามะพร้าวออก ให้เล่นแบบนี้ทุกช่อง ถ้าคนไหนโยนแล้วกระเด็นออก คนนั้น
จะเป็นผู้แพ้ ถ้าใครเล่นก็ให้เล่นเหมือนเดิม คนไหนโยนแล้วไม่กระเด็นออก ถือว่า
คนนั้นได้เล่นต่อให้หันหลัง โยนเศษมะพร้าว เพื่อหาเมืองเอง เมื่อได้เมืองแล้วก็
เล่นต่อ เมื่อไปถึงเมืองแล้วต้องหยุดพัก แต่คนอื่นกระโดดข้าม ถ้าข้ามไม่ได้ถือว่า
แพ้

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล :
ตาพย่า (การไหว้หอเสื่อบ้าน)

๑. ตาพย่านานาเจ้อ นาทือ ยาง

อางจาว มางนา เจ้อ นาทือ ยาง. ปีชูป่า นี้ อางจาว มางนา นาทือ จางแง. ซ้ากซี้ต อางจา แนนเจ้อ จ้างแง. กงนา ฮูลาพลา ลายาว อางโกลม กาล่า. นีแม แน ย่าปี ย่าค่า ยู ซา กายาว. อางยา ลูกกา. กงา มางนา ว่า ทือโต. อางจาว มางนา ปอ แง อางจาว มาง นา กาม ป่อน ป่า. อางย่าอางคยา อางอานอางซื่อ แม่น แน กงา บู ปาลาว. ฟ่าญา ปานยา จา ปีลาว. ปอ จ่า ยาว อาปีต อางปอ อางปอ. ยาว อางย่าอางคยา อางอานอางซื่อ นางซื่อ เฮอ อางกาน บูตึง. อางจาว มางนา วาย แลแง. ปูตาง มาง ยุม เวอ. ย่า อางจาว มางนา ฮูลา มาง กวาแอ ลา ยู ดี มี ชุก. โจก จา ปีลาว. เก้อ อางเวอ มางนา บูตึง เวอ มี. นีแม แนยา กาม ป่อน-ป่า-แอ-ลา-ซา-มี กงนา ตอ ปอ แม่น กงนา ยาว จางกาม ม้า. จาวมาน นี้ อางจาว มางนา ทือ กา เดีน ซี้ ทือเทอ เดีน แปด ทือเทอ เดีน ซึบซอง ทือเทอ. อางจาว วาย เซอ แฮ้ ฮยา แต่ค่า แปะแป ซึ่งชื่อลางนี้ตั้งขึ้นที่วัดและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๒. ตาพย่า ยุม แต่ง ยาง

๑) ตาพย่า ยุม ดี แต่ง เมอ มอ ฮู ยาง.

- ตาพย่า ยุม ดี แต่ง เมอ. แซ มอ ฮาย ฮูมา คอง คลาว ยามาง ยอคลา อือ.
- ซา มอ ฮา ฮู เมอ. กอซื่อ อางเมต อางเตง อือ อางฟา กาน แง.
- นีแม ฮาย ยาว. อางตุ โย้ โยก ญอ แล ยาว. ซาดจา อาทิตทาน ฮาย อางจาว มางนา นา แง. ลอทิด ดึง นา ซอ แง.

อวงฟา กอซื่อ กาน ซี แสง. อางตุ โย้ โยก ญอ แล ยาว. บาเจอ ลอทิดซอ
แง.กอซื่อ แสง อางกู่ แน ซี กู่ แน. กอย กงา แสง จู จ่างแง.

๒) ตาพย่า ลากซานา ยาง.

๒.๑) ตาพย่า อางฮื่อ

• คาแต ตาพย่า ยุม อางฮื่อ แต่ง แฮ้. ลามาย
อางแก่น ฮื่อ แต่ง แง. แฮ้อื่อ มายซาง แอয়া. ตาพย่า อางฮื่อ ฮื่อ ยุมยั้ง
แฮ้ โห้ก ตุน กาแน ยู แง. ยุมมั้ง แฮ้ ลาจี. จ้า อามื่อ ปุน ยุมยั้ง แอ่ยา
เพ่น แต่ง แง.

• ฮึงทวง อางฮื่อ มา ดิง ปียงง แฮ้. อาลอ ม้อง
แน แต่ง แง. ซาง ดิงยา อางถ่ม แง.

• อางทวง มอ้อ อางเก็ง กอซื่อ ยาง ตูคู. ตาพู อางพาน
กาโลก แวย่า ซอกยา ซาง ลาง
• อางเก็งตวย แอ่แฮ้ อางพาน เมง บูลี ลาง
ฮ้าง จ่าเก็ง ซึงซื่อลางซื่อ

๒.๒) ตาพย่า อางอ

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

• คาแต ตาพย่า ยุม อางอ แต่ง แฮ้. ลามาย อางแก่น
ฮื่อ แต่ง แง. แฮ้อื่อ มายซาง แอয়া. ตาพย่า อางอ ฮื่อ ยุมยั้ง แฮ้ ซี
ตุน กาแน ยู แง. อางเกอ ยุมมั้ง แฮ้ ลาจี. จาอามื่อ ปุน ยุมยั้ง เพ่น ซี
ตุน แน ยู แง. ยุมมั้ง แฮ้ กาเบ็ง.

• อางเก็งอากอ ตาพย่า อางอ โย้. บอลีวาน จาแฮ้อื่อ
ยาม่างตา ยาม่างบา อางฮูบ จางเยน อางฮูบ แน อุ่ม้อง อางปอน ซอง โต.

• จ่าเก็งตางกอ ตาพย่า อางอ โย้. ปอ เซอ แฮ้. ฮ้าง
ฮยาพู ทื่อโต คานูม แน ซึงซื่อลางซื่อ.

๓. ตาพย่า โย้ ซึ่งซวกซิด แอ้

๑) อางจาว มาง ยาง นาที แอ้ จาวมาน นา ฮูพลา อางลาย คาคบ่าปี้จา แน.

๒) ปูล่าม มา ตาพย่า โย้. ลาคือ ลาม่า มาง ยาง นาที แอ้. อางจาว มางนา อู่ม็อง ปอ ปี้ ฮู.

๓) อู่ม มา อางจาว มาง ลาคือ ลาชาย. ยาง นาที แอ้. ซามาลาแกน วานโตก แจง ตาย ฮูพลา มาง.

๔) แตนแกว ม่า วานออก แจง ตาย ดิ่ง แจง. ยาง นาที แอ้. คองคาว อางลาย คาคบ่าปี้จา แน ฮูพลา

แผนที่แสดงการตั้งหอเสื่อบ้านในหมู่บ้านดอยชมภู

• แสมแม ฮาย ยาว. ปูตาง มาง อางนึ่งญามข้า. ปากาด ฮาย จาว
มาน นาแบ ปิง แสนึ่ง กูกลางยา. ล่ากาน บ่า ปี่ วา.

• ซอทา โย้. จาวมาน แวยา ตองซื่อล่าน ซอยลอย. ลาพี อางจุม
ลาพี อางกือ ฮอมแตม อางฮอมแน แมงซื่อ ฟิงมานตุ ป่องพี จ่าแม ซิ่งซื่อกลางซื่อ.
ปูตาง มาง ยุม ฮาน ซอน กาแลง. บาเจอ คาค ปูตาง มาง ฮูพลา แสมฮาย
ยาว. จาวมาน แวยา ตองซื่อล่าน อางเก็งอากอ. ฮาน ซอน กาซีแฮ.
ปล่อง แซ กางแง. ตาพย่า แวยา ตองซื่อล่าน ฮาน วาย แองแฮ้. แวยา อางปอน

• เติน ซี อางจาว วาย แฮ้ ฮยา ซู ฮู. โสภ कुन แฮ้ ทือ कुน
ม่า แต่ค่า ทือ โคด ออก.

• ตาพย่า โย้ เติน ^{ปูตาง มาง ม่าอูบ เป็น}
แสมฮาย ยาว. ฮยา แซ ^{เต แแฮ พู ฮอ} อางจาว ฮาน วาย แฮ้
แลคยา คย่า ซี อางคอ ^{บาปีแตก ฮย} บาปีซัด แสมฮาย ยาว ฮยา
ฮา โต แต่ค่า ทือ โคด ^{จวนกลาง แง} จวนกลาง แง ^{แฮ้ ตองซื่อ} ตองซื่อ ^{บาท่อง} บาท่อง ลาพี ป่องพี
ฟิงมานตุ แแฮ ซอย ^{แมงซื่อ} แมงซื่อ ^{ตุ กาน.} ตุ กาน.

• ยาว ฮาพา ความ ^{กาน จาวตี้} กาน จาวตี้ ^{มางนา} มางนา ^{วาย} วาย
เซอ ^{มานกูกปาง} มานกูกปาง ^{ตองกั่วโย้.} ตองกั่วโย้.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

• ปูล่าม ^{นา อางเก็ง} นา อางเก็ง ^{วายเป็น} วาย ^{แฮ้} แฮ้ ^{อางจาว} อางจาว ^{มางนา} มางนา ^{วายเป็น} วาย ^{เป็น} เป็น ^{ยาว} ยาว
ปูล่าม ^{นา} นา ^{วายเป็น} วาย ^{แง.} แง.

• ปูล่าม ^{นา} นา ^{อางเก็ง} อางเก็ง ^{วายเป็น} วาย ^{แฮ้} แฮ้ ^{อางจาว} อางจาว ^{มางนา} มางนา ^{วายเป็น} วาย ^{เป็น} เป็น ^{ยาว} ยาว
ปูล่าม ^{นา} นา ^{วายเป็น} วาย ^{แง.} แง.

๒) เติน แปรต ปาเวณี ปอ ยาง

เติน ^{พิดซาพาโคม} พิดซาพาโคม ^{บ่าอา} บ่าอา ^{ยาว} ยาว ^{เติน} เติน ^{มิทุนาโยน} มิทุนาโยน ^{เติน} เติน ^{แปรต} แปรต
ปาเวณี ^{ปอ} ปอ ^{แฮ้} แฮ้ ^{เติน} เติน ^{ซี} ซี ^{แมยา} แมยา ^{จ่า} จ่า ^{ซองตี้} ซองตี้ ^{แน} แน ^{ปอ} ปอ ^{แง.} แง. ^{ทือตีมา} ทือตีมา ^{ตาพย่า} ตาพย่า
เติน ^{แปรต} แปรต ^{อางจาว} อางจาว ^{วายเป็น} วาย ^{เติน} เติน ^{ซี} ซี ^{แมยา} แมยา ^{บ่าตุกาแน} บ่าตุกาแน ^{เติน} เติน ^{แปรต} แปรต ^{เวอ} เวอ ^{ฮยา} ฮยา
ซุฮู ^{ทือแฮ} ทือแฮ ^{คุน} คุน ^{กาคูน} กาคูน ^{กา} กา ^{โต} โต ^{จ่า} จ่า ^{ทือคุน} ทือคุน ^{มา} มา ^{แต่ค่า} แต่ค่า ^{ทือ} ทือ ^{คั๊ด} คั๊ด ^{ออก} ออก ^{แง.} แง. ^{แสมแม} แสมแม
ฮาย ^{ยาว} ยาว ^{ฮยา} ฮยา ^{กา} กา ^{โต} โต ^{ฮยา} ฮยา ^{จวนกลาง} จวนกลาง ^{แง} แง ^{ทือ} ทือ ^{ตี้} ตี้ ^{มา} มา ^{อู่มแน} อู่มแน ^{ฮามาง} ฮามาง
ซามาลาแกน ^{วานโตก} วานโตก ^{แง} แง ^{ตาย} ตาย ^{นา} นา ^{ตั้ง} ตั้ง ^{แง.} แง.

• เติน แปด ปาเวณี ปอ นี. อุ่ม ปูตาง มาง ปูตาง อางฮือ มางก้อง
ฮยา ซี โต เปิง แล แง

• แฮแม ฮยา อุ่ม ปูตาง มางฮยา เปิง ลือ. จาวมาน นา ซาม
ซี คู่่น ปา ปล่องวาปล่องบู กา ยาว ฮยา ซี โต พู อุ่ม มางนา วาย แง
จ้ำ แต่คา บาจา.

• ปล่องวาปล่องบู กา เป็น ยาว ฮยา พู มึง ยาว อุ่ม ปูตาง มาง
ฮยา พู โยก วาย ตองซื่อลาน เต่นแซ จ่อ ม่าอูบ ฮลาบ จ่า ฮลาบ ตาง
ลือ ปิง.

• ตองซื่อลาน เต่นแซ จ่อ ซีแสง จอโค ยาว.อุ่ม ปูตาง มาง ม่าอูบ
ยาว ฮยา พู วาย เป็น ยาว ฮยา อุ่ม ยุม โย ฮาน แอ เคอ เปิง
กางแก ยาว เป็น ยาว ฮยา อุ่ม ยุม โย ฮาน แอ เคอ เปิง

๓) เติน ซีบซอง ปาเวณี เติน ยาง.

เติน ตูลาโคม ป่าอูบ เติน พิธชาจีกาโยน เติน ซีบซอง
ปาเวณี ปอ แฮ. เติน ฮยา ซูฮู โฮก คู่่น โฮก คู่่น
แฮ แต่คา ทือ โคัด ออก ฮยา โต จาน ลางแก.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

๖. ปีชู่ อางสี่ขาของลาว

๑) ตามลามา ลาม ยาง

• ซางดา เมอ กยาง เมอ ตามลามา ลาม ฮู ปิงแก ซอยลอย
แต่ง มอ มาง ยุม ซาบ แอ ปิงแก มอ มาง นา ปา ตามลามา ลาม ปิงแก.

• ตามลามา ซา ลาม เมอ ลามาย ซา มอ มาง อางวา จ้าบ
แน เต ยู แง.

• ยาว มอ มาง นา ซา ปิงแก กู ทิด ยา อางซื่ออางแล จา
ยาว ลามาย ม้อง ออก แง ยาว อางซื่ออางแล บ่า จา ยาว ลามาย บ่า
เลอตา มอ มาง อางว่า โย้ จาบ ยา เจอ ลา ทิด กาง แลแก แฮ ทิด
ยา ออก แง.

• ซา กงา ยาว จำเก็ง จำ เซอ ตามลามา นา แง บาเจอ จำ แงแน ยาง อางซอ อือ นา ต้าด ยาว ลามาย มอง แง ยาง จำเก็ง บ่าซอ อือ ยาว ลามาย แฮ่ อางอาน แสงยา.

• จำเก็ง นา เป็น ยาว อางนึ่ง ปอ จำ แสง ตามลามา นา บ่าเจอลอ นึ่ง จำ แง ยาง แฮ่ นึ่ง ซอ แฮ่ นึ่ง ยา ปอ จำ ปึ่งแง ซา กงา ยาว แต่ลายคานลาย มางนา ม่าอูบ ออก ปี่แง ปี่คี มีนึ่ง จาแล ปียาว ตา กยาง โปยว ปี่ เป็น ยาว ซอยลอย ยุม เง โย้ ซี แง.

• ปอ แล่ง แฮ่ นึ่ง ตาแลว เจ่อ อางลา คู เก็ง แต่ง แง อางลาคู เก็งแฮ่ คาลาว ลาโง่ง แวงยา ตองซิด คาเตย มางลา อ่าซื่อ ปองซา ว้าง จำเก็ง ลาปู้คั้ง พาแน พอ ยาว มอ มาง ซางดา มาง ยุม โย้ ซาง ทื่อมาง ยาว ลือ ยาว ออก แล ยา นา ทาม ซา กงา ซี โย.

• ซองก่อง เคอ แฮ่ อางซาง แต่ง ตาแลว ซอก แต่ลายคานลาย มางนา ม่าอูบ ออก ปี่แง ปี่คี มีนึ่ง ตามลามา นา แง จำ กอ ยา กอ ยาว ลามาย มอ มาง ซางดา มาง ยุม โย้ ซาง ทื่อมาง ยาว ลือ ยาว ออก แล ยา นา ทาม ซา กงา ซี โย.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

• ปอ เป็น จำ ค้าง ยาว มอ มาง ซางดา มาง อางคองอางล่า แมงคยาง จื่อ ยาว อางคองอางลา ฮาว ลือ ยุม เคอ ลือ ยาว ซางดา มาง ยุม โย้ ซาง ทื่อมาง ยุม โย้ ตึง ลอ ฮ่างเพิน ตึง ลอ มอ มาง ฮาว นา เคอ ลือ ซาลา ยุม ตึง มาง พอ แง อาแซง ยา ลือ แง แฮ่แม ฮายาว มอ มาง ซางดา มางนา อางลา คู ลาปู้คั้ง พื่อ ยาว เป็น ยา.

๒) อู่ปุม

อางยา ซอกาว มางนา อู่ปุมปุม เมอ ย่าเจ่ กงา ซาง

• ยาเจซาง เมอ ทื่อ นึ่ง ลอ ลาง แง ปอ แสง มางยา.

นี่แมฮายเป็น แง ป่าอปาง เตอ ยาว ฮานต่อน ลางแง อางปลอง ปลอง แน ยุม กาลาง ซอง ปลอง กา.

• ทื่อ ปลอง ม่า ซาย ปลิ่ง แน กาน ทื่อ ปลอง ม่า ลาง ปลิ่ง แน กาน แง มานปอง โย้ อาง ซอง ปาน ตาง ตุ ฮีด.

• มุ่งคี่คี่ ยาว ฮ่าง จ่า ตาง ยาว ฮาก ยู กยาบ ยาว ซาย ทอก ปยา ยุม ลากา โย้ ลาง แสง ทอก ปยา ปาออ แฮ แกบ วี ปลาก วี จี่ ลางเซ็ง ลางซาง ปยา ไบ๊ย ยาเจ้ซาง นึ่ง อางจาว มางนา วาย เซ้อ แฮ วา ทื่อ โต ฮยา ทื่อ โต คื่อ แฮ่ ม่า แตนแกว โย้ เวอ วาย แง.

อางจาว มางนา วา วาย แฮ นีแม

๑) วา ทื่อ โต จ่าแม ล่าพี ปองพี อางฮอมพี ซื่อลางซื่อ คานูม แปแป.

๒) ตา คอ ยอ ปูตา อางจาว นา ม่าอูบ มี นึ่ง นึ่ง อางแม่่น วา ฮาน ปอ อางจาง แง อาง ลางแก อางยาอากยา แมกกา นา มยาง แง แม่นมาง นึ่ง ฮิด ล่าว ซางบาน ซางเม็ง แน เกิด ลาว ครบ ๓๒ ปรางค์ ปอ อางจาว ยาด ปาแสว อ่า ฮาน เกิด ลือ โจ ซาตี พายา จา ปี แส ยาว เจ็ง ปึง ทอ มึง ยาว กุ่มพา แต่ง ปูนยี่คี่ และ ฟันฟูคางวา วัฒนธรรมในต่างประเทศ

๓) แฮ่แม ฮาป ฮาป ฮาป ปอ อางจาว บปลองฮู กกา ยาว เป็น ยาว วา ซา ฮาน ทอ ฮาน เจ็ง แล่งแก มึง ยาว อางจาว นา โยก วาย แง.

๔) วา ซ่า เจ็ง วา ซ่า ทอ เป็น ซา วาย เมอ ซื่อลางซื่อ แปแป อางเซน อางซาว วาย เป็น แง.

๕) วา ซ่าเจ็งมึง ซ่าทอ เป็น ยาว ซื่อลางซื่อ แปแป อางเซน อางซาว จาวมาน นา โยก ปี่ จ่า ปึงแก.

๖) ปูตาง จ่าเก็งตางกอ โยก วาย ตองซื่อล่าน เต่นแซ จ่อ อางจาว มางนา ม่าอูบ ฮลาบ จ่า ฮลาบ ตาง ลือ โว.

๗) วาย ทื่อซัด ยาว ปูตาง มาง อาทิตทาน ฮาย กอซื่อ
 กอย นาทาม จำ กอ แลยา แฮแม ฮาย ยาว มอฮูกอซื่อ กอย อางกูแน
 กงา ปิ่งแง ซี้ กู แน จำเก็ง วาย ซี้แฮ้ง กงา ลาบ จำ กอ แลยา บ่ากอ
 ยาว กอซื่อ บ่า กอย กงา กา ยาว อางจาว มาง จำ กอ ยาว กอซื่อ ซี้
 กู แน กอย กงา กาเทอกา บีซาม คาดา ยาว ซี้ กู แน บ่ากอย กงา
 กา แฮแมฮาย ยาว บีซาม อีอนา ฮาว ออก แอปิ่งแง แฮแมฮาย ยาว เป็น
 ยา ปูตาง มาง ม่าอูป กามปอน ปา อยู่ดีมีซูก แน จา ปีลาว ยาว ปูตาง
 มาง จำเก็งตางกอ กูยาง โยก ลุง ชาง กูบูกูคน แน ปล่องกา ซีนา ทังกงา
 แน จำ ปิ่งแง จานลา ยาว ยุม ฮาน ล่า อางกงา

ปูล๋าม นา ปอ ซัย ยาง

- ๑) ตาพย่า อางฮื่อ โย่ฮื่อพู ทื่อ โต เป็ง ปูล๋าม นา วาย
 ซื่อกลางซื่อ อางเชนอางชาว แน แปะแป
- ๒) ฮยา เป็ง ลอฮอง โย่ฮื่อลัด ยาง อางซ๋าซ๋า ซี้ ซี้ มาง.
- ๓) ซื่อกลางซื่อ อางฮื่อ โย่ฮื่อลัด แปะแป.
- ๔) ปูตางซื่อมาและพันซูกนือควิมแฮ่มซื่อล่อมาลุด จำเก็ง วาย
 ซี้แฮ้ง ปูล๋าม มางนา มีก้อฮื่อฮื่อลัดตัง ล่าปอ.
- ๕) ตองซื่อล้าน เตนแซ จ่อกิน ยาว ปูล๋าม มาง จำ กอ ยาว
 แฮแมฮาย ยาว ปูตาง มาง ปูล๋าม นา จำเก็ง วาย ซี้แฮ้ง โยกลุง ปูตาง
 มาง ยุม ฮานลา แง.

๑. ความเชื่อในเรื่องการนับถือหอเสื่อบ้าน

ชาวปทุมมีการนับถือหอเสื่อบ้าน โดยมีความเชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์สามารถช่วยดูแลรักษาให้คนเราอยู่รอดปลอดภัย เช่น บ่าวสาวที่แต่งงานได้ลูกคนแรกก่อนต้องถวายหมู ๑ ตัว ที่หอเสื่อบ้าน เพื่อขอพรให้ลูกที่เกิดออกมาให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่ดี และมีร่างกายครบทั้ง ๓๒ ประการ ให้ดูแลเลี้ยงดูง่ายหรือเวลาที่ลูกหลานไปเรียนหนังสือต่างจังหวัดต้องไปไหว้หอเสื่อบ้านที่บ้านปู่ตั้ง ซึ่งเป็นผู้ดูแลหอเสื่อบ้าน เพื่อให้เดินทางมีความปลอดภัย และโชคดี เวลาออกไปทำงานต่างจังหวัดต้องขอพรเหมือนกัน เพื่อให้เดินทางโดยมีความปลอดภัย ไปทำงานให้ประสบความสำเร็จมีความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนั้นในปีหนึ่งชาวบ้านก็ต้องมีการถวาย ๓ ครั้ง คือ ปีแรก ๑ ครั้ง เดือน ๘ หนึ่งครั้ง เดือน ๑๒ หนึ่งครั้ง โดยจะมีการถวายสุรา ข้าวต้ม ปลา ไส้ และของหวาน

๒. การจัดตั้งหอเสื่อบ้าน

๑) การเสี่ยงทายหอเสื่อบ้าน

• การเสี่ยงทายหอเสื่อบ้านที่จัดตั้งหอเสื่อบ้านนั้นผู้ที่เสี่ยงทายต้องเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน
• ผู้เสี่ยงทายจะนำข้าวสุก ๑ ถ้วย และข้าวต้ม ๑ ถ้วย ไปใส่ลงในไหแก้วใสสะอาด
• จากนั้นจะทำการเสี่ยงทายโดยการนำข้าวสุกและข้าวต้มไปใส่ลงในไหแก้วใสสะอาด
• จากนั้นจะทำการเสี่ยงทายโดยการนำข้าวสุกและข้าวต้มไปใส่ลงในไหแก้วใสสะอาด

• จากนั้นก็ยกขึ้นเหนือหัวเพื่อตั้งสัจจะอธิษฐานถามปู่พญาแต่ละทิศว่าปู่พญาชอบอยู่ที่ทิศไหน โดยเอาขันที่ใส่เมล็ดพันธุ์ข้าวยกขึ้นเหนือหัว ถ้าชอบทิศใดก็ให้เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวได้เป็นคู่ เก็บได้ 4 คู่ ก็ถือว่าตามนั้น

๒) ลักษณะของหอเสื่อบ้าน

๒.๑) หอเสื่อบ้านหอใหญ่

• การสร้างหอเสื่อบ้านหอใหญ่ในสมัยก่อน ทำด้วยเสาไม้เนื้อแข็ง นอกนั้นก็เป็นไม้ไผ่ เสาที่ใช้ในการสร้างหอเสื่อบ้านหอใหญ่จะใช้เสา ๖ ต้น หลังคาก็มุงด้วยหญ้าคา แต่ในสมัยปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเสาปูน ๘ ต้น หลังคามุงด้วยกระเบื้อง ส่วนพื้นเทพูนทั้งหมด

- หิ้ง คือ ที่วางของใช้สอยของปู่พญาภพขึ้นชั้นสูง ถัดต่ำลงมาคือที่นั่งของปู่ตั้งแล้วถัดลงมาอีกก็จะเป็นพื้นที่นั่งของชาวบ้าน

- ของใช้ที่วางบนหิ้งของปู่พญา มีหมอน เสื่อ ชั้นใส่หมากพลู แจกันดอกไม้ และน้ำตั้น

- ของกินที่ถวายห่อเสื่อบ้านมี หมาก เมียง บุหรี น้ำ ข้าว อาหาร ผลไม้ ข้าวต้ม และขนม

๒.๒) ห่อเสื่อบ้านห่อเล็ก

- การสร้างห่อเสื่อบ้านห่อเล็กสมัยก่อน ทำด้วยเสาไม้เนื้อแข็ง นอกนั้นก็จะเป็นไม้ไผ่ เสาที่ใช้ในการสร้างห่อเสื่อบ้านห่อเล็กจะใช้เสา ๔ ต้น ยกพื้น หลังคามุงด้วยหญ้าคา แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเสา ๔ ต้น หลังคากระเบื้อง

- ของที่เป็นที่บรรจุอยู่ในห่อเสื่อบ้านห่อเล็กมี รูปปั้น ตา ยาย นางรำ และม้าสีขาว ๒ ตัว

- ของกินที่ถวายห่อเสื่อบ้านห่อเล็กมี ข้าว ไก่ต้ม ๑ ตัว ขนมของหวาน และผลไม้

๓. เทพที่สถิตในห่อเสื่อบ้าน

๑) อางส่า คือ ปู่พญา ทำหน้าที่ ปกป้องรักษาคุ้มครองบ้านไม่ให้มีอันตรายเกิดขึ้นกับชาวบ้าน

๒) ปู่ล่ำ คือ เสนาขวาของห่อเสื่อบ้าน ทำหน้าที่ เป็นคนเลี้ยงม้าของปู่พญาของห่อเสื่อบ้านใหญ่ (ห่อเล็ก)

๓) อุ่ม คือ เสนาซ้ายของปู่พญา ทำหน้าที่ ดูแลรักษาเขื่อนบ้านทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

๔) แดนแก้ว คือ เขื่อนบ้านอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทำหน้าที่ ปกป้องดูแลรักษาไม่ให้สิ่งชั่วร้ายเข้ามาในหมู่บ้าน

๔. ปู่ตั้ง (ผู้ประกอบพิธีกรรม)

- ๑) ปู่ตั้ง คือ ผู้นำการทำพิธีไหว้เจ้า
- ๒) ลักษณะของปู่ตั้ง จะต้องเป็นคนที่น่าเชื่อถือ ต้องเป็นชนเผ่าปี่ซูเท่านั้น
- ๓) วิธีการจัดหาเสี่ยงทายให้ชาวบ้านเสนอชื่อคนในหมู่บ้านปี่ซูมาประมาณ ๓ - ๔ คน โดยการเสี่ยงทายเก็บเมล็ดข้าวให้ปู่ตั้งเป็นคนเสี่ยงทายถามอั้งจาวว่า ชอบอยู่กับคนไหน ถ้าชอบต้องเก็บเมล็ดข้าวให้ได้ ๔ คู่เท่านั้น แล้วถ้าได้ชื่อใคร คนนั้นจะต้องยอมรับเป็นปู่ตั้งคนใหม่
- ๔) หน้าที่ของปู่ตั้งปู่พญาเป็นผู้ดูแลสถานที่หอเสื่อบ้าน เปลี่ยนน้ำทุกวัน พระ แล้วเปลี่ยนแจกันดอกไม้และกรวยดอกไม้ทุกวันพระ แล้วพอถึงช่วงเช้าพรรษา ทุกๆวันพระ จะต้องอันเตง (ปูพญา) คือต้องให้ชาวบ้านจะเอาข้าว อาหาร ขนม ผลไม้ และกรวยดอกไม้ ไปใส่ในตะกร้อของ ปู่พญา แล้วปู่ตั้งก็จะเอาของที่ชาวบ้านใส่ในตะกร้อไปเอาไปถวายปู่พญา ตลอดระยะเวลาสามเดือนช่วงเช้าพรรษา

๕. พิธีกรรมไหว้เจ้าในเดือน ๑๒

- ๑) การไหว้เจ้าในเดือน ๑๒ เริ่มในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ถึงเดือน มีนาคม ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของปี
สถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
- หอเสื่อบ้านหอใหญ่**
- การไหว้เจ้าแต่ละครั้ง ปู่ตั้ง จะเป็นคนดำเนินการจัดเรียงลำดับว่าใครจะเป็นคนนำไก่ไปรวมกันหรือเป็นเจ้าภาพ เพื่อจะนำไปไหว้เจ้า จากนั้นปู่ตั้งก็จะไปบอกให้ผู้ใหญ่บ้าน ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับรู้ว่าใครเป็นเจ้าภาพนำไปถวาย
 - จากนั้นปู่ตั้งจะเป็นคนกำหนดวัน เวลา และประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับรู้ทั่วถึงกัน แล้ววันไหว้เจ้าชาวบ้านจะหยุดทำงานกันทุกครัวเรือน
 - ช่วงเช้าชาวบ้านจะนำกรวยดอกไม้ ธูปเทียน พริกหนุ่ม พริกแห้ง กระเทียม หอมแดง ขิง ข่า ตะไคร้ เกลือ และผลไม้ต่างๆ แล้วถ้าขาดเหลืออะไร

ปู่ตั้งจะเป็นคนดูแล จากนั้นชาวบ้านก็จะช่วยกันคัดแยก ดอกไม้ ฐูป เทียน และ
สิ่งของที่เอาไปรวมกัน และดอกไม้ที่จะนำไปถวายหออเสื้อบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็น
ดอกไม้สีขาว

- การนำไม้ไปถวายในเดือน ๔ จะมีผู้นำไม้ไปถวาย ๖ คน คนละ
๑ ตัว แล้วภายใน ๖ คน จะมีคนหนึ่งที่จะนำสุราไปถวาย ดังนั้นจะเหลือไม้ ๕ ตัว
สุราขาว ๑ ขวด

- เมื่อไปถึงสถานที่หออเสื้อบ้าน ปู่ตั้งก็จะบอกกล่าวก่อน หลังจากนั้น
ทำการฆ่าไก่เพื่อจะเอานำไปต้มจะต้มไก่เป็นตัว ไก่ที่ถวายจะต้องทำเครื่องหมาย
โดยการเอาดอกมัดไม้ไว้ แล้วแม้แต่หนังไก่ก็ไม่ให้หลุดออกมา ให้มีความสมบูรณ์
ทั้งตัวของไก่ แล้วเครื่องปรุงทุกอย่างที่เอาไปถวายก็ ฝรั่ง ตะไคร้ ข่า ต้องหั่น ขิง
กระเทียม หอมแดง ต้องทุบไป

- ก่อนที่จะถวายไก่ต้มจะนำผลไม้ ข้าวต้มมัด ของหวาน
ถวายก่อน เพราะจะเป็นของทาน

- พอไก่ต้มสุกแล้วก็นำไปต้มกับข้าวต้ม และของหวาน ออกให้
ชาวบ้านรับประทาน

- การถวายของให้ปู่ถ่ามนั้น ต้องถวายหออเสื้อบ้านใหญ่ก่อน แล้ว
ถวายหออเสื้อบ้านเล็ก ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๒) การไหว้เจ้าในเดือน ๘

ขั้นตอนการไหว้เจ้า ในเดือน ๘ ก็จะไม่เหมือนกับการไหว้เจ้า
ในเดือน ๔ แต่จะแตกต่างกันตรงที่การไหว้เจ้าเดือน ๘ จะมีการไหว้เจ้าอยู่
๒ แห่ง คือ

แห่งที่ ๑ หออเสื้อบ้าน ขั้นตอนการไหว้เจ้าก็จะเหมือนกับเดือน ๔ แต่จะ
แตกต่างกันตรงที่การไหว้เจ้าในเดือน ๘ จะมีผู้นำไม้ไปถวาย ๑๐ คน คนละ ๑ ตัว
ภายใน ๑๐ คน จะมีอยู่ ๑ คนที่จะนำสุราขาวไปถวาย ๑ ขวด ดังนั้นจะเหลือไม้
๙ ตัวสุราขาว ๑ ขวด

แห่งที่ ๒ อุ่ม จะอยู่เขื่อนบ้านทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีขั้นตอนการไหว้เจ้า
ดังนี้

• พอเสียงทายเป็นแล้ว พ่อหมอต้งถามคว่าอาหารที่จะเลี้ยง จะกินอาหารอะไร ถ้าได้อาหารที่วิญญานอยากจะกินไม้ที่เสียงทาก็จะยาวออก อาหารที่วิญญานไม้ชอบกินไม้ที่เสียงทาก็จะเท่าเดิม

• เมื่อได้อาหารที่เลี้ยงแล้ว จะต้งถามวันที่จะรับอาหารว่ารับกินวันอะไร ถ้ารับกินวันไหนก็เลี้ยงวันนั้น เมื่อหาวันเวลาได้แล้ว พ่อหมอจะได้อบอกกล่าว วิญญานว่าตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ขอให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย จากนั้นก็เอากรวยดอกไม้ธูปเทียนไปเสียบไว้นอกบ้าน

• วันทีไปเลี้ยงจะได้สานตะแหลว และจะได้เตรียมของเรียกขวัญแล้ว ของที่จะเตรียมเรียกขวัญมี ดอกไม้ ธูปเทียน หมากเมี่ยง ใบพลู กล้วย อ้อย ข้าว อาหาร ด้ายผูกข้อมือ ผ้าแดง ผ้าม่วง ผ้าขาว และข้าวตัง แล้ววันทีไปเลี้ยง พ่อหมอไปบ้านคนป่วย เพื่อบอกกล่าวและบอกกันออไป ณ จุดที่เสียงทายเป็น

• เมื่อไปถึงในเวา พ่อหมอจะนำตะแหลว เพื่อบอกกล่าววิญญาน เริ่มทำพิธี เมื่อทำการเลี้ยงเสร็จพ่อหมอจะถามวิญญานเสียงทายเป็นด้วย การว่าไม้ อาหารทีเลี้ยงวันนี้ได้รับกินหรือยัง วิญญานกินอิมแล้วไม้ทีเสียงทาก็จะยาวออก ถ้ายังกินไม่อิม ก็จะยาวพอตักบัวของพ่อหมอ

• เมื่อทำพิธีเลี้ยงและตั้งถ้วยน้ำพั้งนธรมดินคนานทีถุดด้วยงานก็ได้กินอาหาร เสร็จแล้วพ่อหมอได้เรียกขวัญคนป่วย โดยการจุดธูปเพื่อเรียกขวัญ คนป่วยกลับมาบ้าน เมื่อมาถึงบ้านคนป่วยก็จะมีคนมานั่งรอ พ่อหมอก็ถามคนทีนั่งรอว่า ขวัญของคนป่วยมาถึงหรือยัง แล้วคนทีนั่งรอก็ได้ตอบว่า มาถึงเมื่อกี้แล้ว พ่อหมอก็ได้เรียกขวัญผูกข้อมือให้กับคนป่วย

๒) คนท้อง เวลาท้องลูกคนแรกจะต้งทำการถวายหออเสื้อบ้าน ก่อนเริ่มทำการถวายหออเสื้อบ้าน ๑ วัน

• จะต้งไปตัดไม้อ้อนำเอามาตัดเป็นท่อน ๆ ปล้องของไม้อ้อโดยตัดตามจำนวนคร้วเรือนทีมีอยู่ในหมู่บ้าน จำนวนคร้วเรือนละ ๒ ปล้อง

• ปล้องที ๑ นำทรายมาใส่ในปล้องไม้อ้อจนเต็ม และปล้องที ๒ นำน้ำใส่ในปล้องไม้อ้อจนเต็ม

• พอถึงตอนกลางคืนเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น.- ๒๑.๐๐ น. ก็จะทำเอาปล้องไม้ไผ่ที่ใส่ทรายโดยการเททรายออกมาจากปล้องไม้ไผ่ แล้วโปรยใส่ที่หน้าบ้าน และเอาปล้องไม้ไผ่ที่ใส่น้ำเอาไปเทที่หน้าบ้านทุกครัวเรือน พอโปรยทราย และเทน้ำเสร็จก็จะบีบปล้องไม้ไผ่จนแตกทิ้งไว้ที่หน้าบ้านของทุกครัวเรือน

วันที่ทำการถวายห่อเสื่อบ้าน เป็นการถวายหมูไม้ และสุนัข

วิธีการถวายหมูที่ห่อเสื่อบ้านห่อใหญ่

๑) เตรียมหมูไปที่ห่อเสื่อบ้านใหญ่ ๑ ตัว พร้อมเครื่องปรุง และผลไม้ ขนมของหวาน ข้าวต้มมัด

๒) พอไปถึงที่ห่อเสื่อบ้านใหญ่ ก็บอกกล่าวกับอั้งจาวว่า วันนี้เป็นวันที่มีหมูมาถวายให้คนเลี้ยงหมูมีความสุข ขอให้ลูกคลอดออกมาครบ ๓๒ ประการ ขอให้ได้เลี้ยงหมูอย่างมีความสุขอย่างแข็งแรง ตอนคลอดก็ขอให้คลอดลูกออกมามีความปลั่งดก

๓) จากนั้นก็ทำห่อหมู และห่อหมู และเสร็จแล้วก็นำเนื้อหมูไปลวกและแกง แล้วก็ให้นำเอา

๔) ก่อนห่อเสื่อและพริกหมู และขนมของหวาน ข้าวต้มมัด ของหวาน ถวายก่อน สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๕) พอแกงหมูสุก และลาบหมูเสร็จแล้วก็ยกผลไม้ ข้าวต้มมัด และของหวาน ออกให้ชาวบ้านรับประทาน

๖) ปูตั่งก็จะยกอาหารที่จะถวาย เพื่อบอกกล่าวพร้อมกับจูดรูปเทียน เพื่อให้ปูญามารับของที่ถวายให้มารับ

๗) เมื่อถวายได้สักครู่แล้วปูตั่งจะเป็นคนอธิฐานเก็บเมล็ดข้าว เพื่อถามว่ากินอิ่มหรือยัง หลังจากนั้นก็จะเสี่ยงทาย โดยการเก็บเมล็ดข้าวเป็นคู่ให้จับได้เป็น ๔ คู่ ว่าของที่ถวายได้รับหรือว่ากินอิ่มแล้วหรือยัง และถ้ากินไม่อิ่มก็เก็บเมล็ดข้าวเป็นคู่ไม่ได้ ปูญากินอิ่มแล้วเก็บเมล็ดข้าวได้เป็น ๔ คู่ บางครั้งถ้ามีคนไต่สวนหรือคนเมือง ก็จะเก็บเมล็ดข้าวเป็น ๔ คู่ ไม่ได้ก็จะบอกให้ออกจากในพิธีที่บริเวณ

นั้นก่อน ถ้าเก็บข้าวได้ครบ ๔ คู่ แล้วก็เข้ามานั่งในพิธีได้ หลังจากนั้นพิธีการก็ได้เสร็จสิ้นลง ปู่ตั้งก็จะเป็นคนบอกกล่าวขอให้มีความสุขความเจริญรุ่งเรือง และก็จะยกอาหารทุกอย่างลงมา เพื่อที่จะให้ทุกคนที่ไปร่วมพิธีได้รับประทานพร้อมกัน และถ้าอาหารเหลือก็สามารถห่อกลับมากินที่บ้านได้

วิธีการถวายไก่ที่หอเสื่อบ้านหอเล็ก

๑) เตรียมไก่ไปที่หอเสื่อบ้านหอเล็ก ๑ ตัว พร้อมเครื่องปรุงและผลไม้ ขนมของหวาน ข้าวต้มมัด

๒) พอไปถึงก็นำไก่ไปต้มเป็นตัว แล้ใส่เครื่องปรุง และการเอาไก่ไปต้ม จะต้องเอาตอกมัดไก่ไว้ แล้วเมื่อไก่ต้มสุกแล้วก็ให้เอาไก่ที่ต้มสุกออกมา ให้มีความสมบูรณ์ทั้งตัวของไก่

๓) พอต้มไก่เสร็จแล้วปู่ตั้งก็จะเสร็จไปต้มให้สุก พร้อมกับผลไม้ ขนมของหวาน และข้าวต้มมัด

๔) ปู่ตั้งก็จะจุดธูปเพื่อเป็นการบอกกล่าวกับบรรพบุรุษเกี่ยวกับอาหารที่ถวายให้

๕) พอธูปเทียนไหม้หมดแล้วปู่ตั้งก็จะยกอาหารที่ถวายให้ไปตั้งบนโต๊ะที่เตรียมของปูตั้งแล้ว จากนั้นปู่ตั้งก็จะยกอาหารที่ถวายให้ไปตั้งบนโต๊ะที่เตรียมของปูตั้งแล้ว

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
อาหารพื้นบ้าน

ลาพี ช่าทอ

ปี่ซุ บา จาดิ่งอังกาย. กางพากางลอง คลาซาง จ่า กานแง. ลาพี ช่าทอ
จ่านี้ นึ่งกอง ฮ่าง แต่ง จ่า. ยาว ลากาน ปล่อง วา กามเอ. นาวา ยาวา มีอยู่
กามเอ. ยุม แต่ง จ่าอังกงา.

ลาพี ช่าทอ ทอเซ่อ

- ๑) แกชาม (คือชามเซอ) ลากานจาก คลา เซอ อางญอต่อ
อางญอ ป่าคา อางกวางปู ที่อวองมือ.
- ๒) ฮอมเต็ม (ชื่อ ฮือ ซอง)
- ๓) ลาพีพิกนูก (คือคองแวงช่า) กอจื่อ อางกวาง คลา จ่า อางกวาง.
- ๔) ลาพีอางจุ่ม อางจื่ออวองมือ.
- ๕) ชุมปอย อางญอคองคลาว กามทื่อ ทาง แฮื่อเมอเซอ อางกวาง.
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ชุมปอย อางญอ ทื่อ วอง ปือ
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ๖) ฮอมแปน จื่อซีเมอ คลา เซอ คองคลาว อื่อเมอ อางพา ที่อวองมือ.
- ๗) แมงซื่อ พา แมงซื่อ อางอู คองคลาว คลา จ่าอางพา ที่อวองมือ ป่าอา
ยาว อางอู ทื่ออู กานเวอม อางกวาง.
- ๘) ป่องพี คองคลาว ยุมคลาว คลา จ่าชาม-ซี้ตุ.
- ๙) ปาซาปาแตบอังกื่อ กาด วือ ฮาโต บ่าอ่า ยาว ทื่อแซ โต.
- ๑๐) จ่าแม กาด วือ อามกอลอ แน กาน แง.

วิธีทำ

- ๑) นำพริกหนุ่มมาสับในกระบอกไม้ไผ่เป็นลำดับแรก จะทำให้เวลาสับแล้วไม่กระเด็นออกมา
- ๒) นำตะไคร้, ยอดส้มป่อย, ใบขิงหรือหัวขิง, กระเทียม, เกลือ, หอมแป้น, ใบผักไผ่ สับให้ละเอียดในกระบอกไม้ไผ่
- ๓) นำปลาร้าแห้ง และพริกชี้หนูสับให้ละเอียด
- ๔) นำมารับประทานพร้อมกับผักสดต่างๆ และผักลวกตามที่ชอบรับประทานกับข้าวเหนียว

เคล็ดลับความอร่อย

- ๑) ลาบพริกที่อร่อย ไม่ควรและเก็บรูป หรือแปรรูปใส่พริกหนุ่มเยอะเกินไป
- ๒) ทำเสร็จควรกินทันที ไม่ควรเก็บไว้นาน
- ๓) วิธีเก็บควรห่อใบตอง
- ๔) ผักที่ใช้ต้องเป็นผัก

ประโยชน์ของผักพริกพื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

- ๑) ทำให้คนกินผักได้เยอะ
- ๒) ป้องกันโรค เช่น ความดัน โรคเบาหวาน โรคหัวใจ เป็นต้น
- ๓) ทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง

วัตถุดิบที่ใช้

๑) ไข่	๓ ใบ
๒) เกลือ	พอประมาณ
๓) ใบหอมแป้น	๕ - ๑๐ ใบ
๔) ใบตอง	๑ - ๒ ใบ
๕) หม้อหรือ กระทะ	๑ ใบ
๖) ถ้วย	๑ ใบ
๗) ช้อน	๑ คัน

วิธีทำไข่ปาม

- ๑) ตีไข่ใส่ในถ้วย หั่นใบหอมแป้นใส่ในถ้วย และใช้ช้อนคนตีให้เข้ากัน
- ๒) เอากระทะตั้งแล้วเติ้ใบตอง
- ๓) ตั้งไฟอ่อน ๆ
- ๔) นำไข่ที่ผสมแล้วเทใส่กระทะจนเต็มได้ เสร็จแล้วเอาฝาปิด อีกทีหนึ่ง
- ๕) ด้านที่สุกคนอีกทีและนำฟองบนด้วยวิธีนี้ไปตากแห้งอีกทีข้างล่าง
- ๖) ถ้าไข่สุกแล้ว ไข่จะเรียกแห้ง

สมุนไพรพื้นบ้าน

บู่ก่า อุ้มแง มานมือนี.

ชาวพาคูน : บู่ก่า อุ้มแง มานมือนี. นีว เฟลลอ เมอจาย แง.

จาย แฮ่ : อางจั้ง อางพา อางเซ. ฟือตีด กายาว กอแซ เจต เมต กาน พู แง.
ยาว ลาง ตาง.

หญ่าหนดแมว

สรรพคุณ : หญ่าหนดแมวนี้ใช้เมื่อเวลาเป็นนิว

วิธีใช้ : เอาต้น เอาใบ ใส่ข้าวเจ้า ๗ เม็ด แล้วเอาไป
ต้ม ต้มน้ำ

ลามายนูนนาง

ชาวพาคูน : ลามายนูนนาง เปต ลาง บ่า จา เมอจาย แง.

จาย แฮ่ : ลามายนูนนางและพืชสมุนไพร-พืชสมุนไพรในกองชนิดกลาง บยา ปึงแง.
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ไม้นมนาง

สรรพคุณ : ไม้นมนางนี้ใช้เมื่อเวลาแม่ลูกอ่อนไม่มีน้ำนมเยอะ

วิธีใช้ : เอาเปลือกไม้นมนางมาต้มน้ำ แล้วดื่ม จะให้น้ำนมเยอะ

มีสิ่ง

ชาวพาคูน : มีสิ่ง นี้. ทั่งโตลือคิง แนน ดากยาง เมอจาย แง.

จาย แฮ่ : มีสิ่ง แฮ่ ท่อง ยาว อาพา กาน ทาว แลง แง. ยาว ลาปู่
ทื่อ เบิง ลาคือ ทื่อ เบิง ทาว แลง แง. ทาว ซี ปามา น ทื่อ
โซโมงกึ่ง ยาว เต่ วี ยาว ดากยาง โปยว แง.

ใบฮ่อม

สรรพคุณ : ใบฮ่อมนี้ ใช้เมื่อเวลาปวดตามร่างกาย

วิธีใช้ : ตำใบฮ่อมแล้วเอาไปใส่ในใบตอง แล้วเอาห่อมือและเท้าอย่างละข้าง
ห่อทิ้งไว้ ประมาณ ๑ ชั่วโมง แล้วเอาใบตองออกแล้วจะบรรเทาอาการปวด

ปูโลย

ชาวพาคูน : ปูโลย นี้อาง. อู่ฮ้องคิง เมอ ปูโลย ปองปอง พุกเมอจายแง.

จาย แฮ่ : อู่ฮ้องคิง เมอ พู่ ตา ปองปอง พุก เมอ ก้อย ต่า ปิ่ง.

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ไพล

สรรพคุณ : ไพลนี้ ใช้ตอนเวลาอยู่เดือน คลอดลูกใหม่ๆ และเวลาเด็กเล็กท้องผูก

วิธีใช้ : เวลาอยู่เดือน เอาไพลมาต้ม แล้วดื่ม น้ำ และเวลาเด็กเล็กท้องผูก
ให้เคี้ยวไพล แล้วมาทาที่ท้อง

มีโล

ชาวพาคูน : มีโล นี้. เฮลิ่ง ฮา อางกู่ปิด เมอแน จาม เคียว เมอจาย แง.
จาย แฮ่ : มีโล ปย่าว แกบ จาก แลงแกง. เก็ง ดา เก็ง จาม โย้ ปย่าว จาก
แลง แกง.

พลับพลึง

สรรพคุณ : ใบพลับพลึงนี้ ใช้ตอนเวลาหกล้ม เอ็นตึง และฟกช้ำตามร่างกาย
วิธีใช้ : เอาใบพลับพลึงไปผิงไฟ เจ็บที่ตรงไหน เอาใบพลับพลึงมาประคบแล้ว
ปีบนิ้ว

ญามวาย

ชาวพาคูน : ญามวาย นี้ ฮมยบ ปย่าว เมอ กาน แลงแกง.
จาย แฮ่ : อางแพ จา แลงแกง.

หญ้าสาบเสือ

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

สรรพคุณ : หญ้าสาบเสือนั้น เวลาถูกมีดบาดจะเอาใส่แผล

วิธีใช้ : เวลาที่มีแผลจะทุบใส่แผลสด

ป่าวตุมแตก

ชาวพาคูน : ป่าวตุมแตก นี้. มานทางมาปอ. กาน แลง.

จาย แฮ่ : อางจี้ แฮ่ มานทางมาปอ โย แดต แลง.

ไม้เปล้าเล็ก

สรรพคุณ : ไม้เปล้าเล็กนี้ ใส่เมื่อเวลาริมปากเป็นแผล

วิธีใช้ : เอายางไม้เปล้าเล็กไปทาที่แผลริมปาก

มายปาว อางฮือ

ชาวพาคูน : มายปาว อางฮือนี้ อยู่ฮลองดิ่ง เมอจยอ แลง.

จาย แฮ่ : ป่องป่อง ป่าวอ แลง อางฮือ นี้ ป่าวอ ฮลองดิ่ง แลง.

ไม้เปล้าใหญ่

สรรพคุณ : ไม้เปล้าใหญ่นี้ ใช้เมื่อเวลา

วิธีใช้ : เอาไปไม้เปล้าใหญ่ไปต้มน้ำดื่มแล้วเอามาอมคอดมในท้องจะดีสุด
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

มิงฮือ

ชาวพาคูน : มิงฮือ นี้. ชาวบา แน นิงคัง ดา แก แง.

จาย แฮ่ : มิงฮือ ฮืด ยาว ซอย พู ยาว ลาง ตาง แง. ลายเทอ พู ตาง แง.

ชิง

สรรพคุณ : ชิงนี้ใช้เมื่อเวลาเป็นหวัด หรือเจ็บคอ

วิธีใช้ : ปอกเปลือกแล้วหั่นเป็นชิ้น แล้วนำไปต้ม ตีมน้ำ สามารถดื่มกินได้หลายๆ
ครั้ง

ถอดความหมายคำต่อคำ
งานช่างฝีมือดั้งเดิม : ตาเหลว

๑. ตาเหลวปานจาน

ตาเหลวป็นชั้น

- ๑) ยุ่ม ชื่อ ตาเมอ ลาง กอ ทา เวอ พือ ตีต.
 บ้าน ใหม่ ชั้น เมื่อ ประตุ บน คำล้งท่าย มัด ติต
- ๒) ปีมาย เวอ แน ฉวย แง ชุมจำซาแลเมอ ชุมปอย ลาง
 สงกรานต์ คำล้งท่าย ลางท่าย ลางดาเคราะห์ สัมปอย น้ำ
 นามโป กาน ลิงปาม นามทำ โย โปย เป็นยาว ลางกอ
 ถังน้ำ ใส่ ทำกิน จำกวน โน่น กาง เสร็จแล้ว ประตุ
 ทำ โย พือตี
 บน โน่น มัดติต
- ๓) ยุ่มกานฮ่มื่อ ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในอาระวิกฤต พาว พือตีต.
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
 เพื่อกวายฝีมือต่าย และ ใช้ คำล้งท่าย สานแล้ว ไมเปล่า ใบ มัดติต

๒. ตาเหลวเม็ง

ตาเหลวเม็ง

- ๑) ต้องก่อง แต่ยา แต่ง เมอ จาย แง แต่ยา แต่ง จายลือ
 ป่า ฝี่ ทำ เมื่อ ใช้ คำล้งท่าย ฝี่ ทำ ไปมาแล้ว
 ยาว ยุ่ม ลากา โย ชอก แง.
 แล้ว บ้าน หน้า โน่น ปัก คำล้งท่าย

๓. ตาแลวบีดป่าโยด

ตาแลวบีด ประโยชน์

๑) นากอแฮกแฮก เมอ ซี้ แจง แน ลามาย พา ซอก.
แรกนาขวัญ เมื่อ สี่ มุม และ ไม้ มัดติด ปัก

๒) นา กอ ตื่อ เมอ ตาลาง อางแจง โย้ ซี้ แจง
นา ข้าว ตี เมื่อ ลานตีข้าว มุม โนน สี่ มุม
แน ซอก.
และ ปัก

๓) ฮย้า กอ ชาว แน ซี้ ลามาย พา ซอก
ไร่ ข้าว กระทั่ง เมอ แลว สี่ มุม ไม้ มัดติด ปัก
กองนึ่ง ปาดาม ซอก ออง กง่า ปาลาว
ตรงกลาง ไม้กระทั่ง ปอ สล่า ไม้ ได้ กิน คำลงท้าย

ชาตต่างลาย อาปีควี่อาปีแก
สัตว์ทั้งหลาย ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๔) อางลองดิ่งเมอ จื่อกา อู่ฮลอง เจอ วามตีต.
เมื่ออยู่ไฟ ยา หม้อ สาน บิด

๕) เดินแปด ปาเวณี ปอ เมอ ซามาลาแกน ซี้ แจง กา แจง ซอง อัน
เดือนแปด ประเพณี เลี้ยง เมื่อ เพื่อนบ้าน สี่ ทิศ ทิศ ละ สอง อัน
กาแน ตีด.
คำลงท้าย ดิด

๔. ตาแลวโล้ง ปราโยค

ตาเลวหลวง ประโยชน์

๑) นากอแฮกแฮก เมอ ตาแลวบิต กองนึ่ง ลามาย พา ซอก
แรกนาขวัญ เมื่อ ตาเลวบิต ตรงกลาง ไม้ มัดติด ปัก

มอง แน แล ปึงแง.

สูง และ ไป ค้างท้าย

๒) เดินแปด ปาเวนี ปอ ซี่ แจง แสง กาแจง กาอานกา
เดือแปด ประเพณี เลี้ยง สี่ มม นัน ทิศละ หนึ่งอัน

แน พาตีต.

และ มัดติด

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

นิทานพื้นบ้าน

ฮยาบาตูปุณ

เรื่องโดย แม่มุล มโนภัทร

เรื่องโดย แม่มุล มโนภัทร

เขียนโดย นางชนากา ตีคำ

ยาช่างมองนาม ของคุณ จา. อางบา มาง อางยา เกิด ยา.
พี่น้อง สองคน มี แม่ นั้น ลูก เกิด คำลงท้าย

อางฮูอางพี ยุม อางคยาง อางปา ป อางบา มาง
ปู่ย่า บ้าน ผ้าอ้อม ออก ขอ ให้ คำลงท้าย แม่ นั้น

ม่า ซี. ทิ้งทิ้ง แอ อว. อว. คน อ่าแอใจ ทิ้งทิ้ง นี้
บอก ให้ รก ๆ ไป คำลงท้าย รก ๆ คำลงท้าย

อาฮูอาพี กีบ่า แตนแต่น ฮยาบาตูปุณ กีบ่า จำ
ปู่ย่า เส้นทาง ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี แต่

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

อางซี มาง บ่านา เย. อางทิ้ง ปากยา บ่าแอ อางแต่น ปากยา
พี่สาว นั้น ไม่ฟัง คำลงท้าย รก ทางโน้น ไม่ไป โลง ทางโน้น

อางปอ มางนา ซีย แอ ซี อางปอ มาง ม่า บ่านา
น้องสาว นั้น พา ไป คำลงท้าย น้องสาว นั้น บอก ไม่ฟัง

เย. จำ แอ ยาว ฮยาบาตูปุณ ยุม เคอ แอ ปานอ.
คำลงท้าย แต่ ไป แล้ว ฮยาบาตูปุณ บ้าน ถึง ไป คำลงท้าย

ฮยาบาตูปุณ มางเยต ปองซาว โชน บูจา. ยาช่างมองนาม
ฮยาบาตูปุณ สองคน อ้อย สวน ดายหล้า พี่น้อง

มางเยต นา สมยาง ยาว. ฮาว นา เย่ เก็งแอ
สองคน ค่ำล่งท่าย เห็น แล้ว เรียก ถาม ค่ำล่งท่าย ไปไหน

บาเจ้อ ฮา ลือ แอ. เยต ม่า ซีเย่. อาบา อางยา
อะไร ทำ มา ค่ำล่งท่าย เขา บอก ค่ำล่งท่าย แม่ ลูก

เกิด ยาว. อาฮูอาพี กอง อางคยาง ม่า ปา ปี้ลาง. ฮยาบาตุพล
คลอด แล้ว ปู่ย่า ค่ำล่งท่าย ผ้าอ้อม บอก ขอ ค่ำล่งท่าย ฮยาบาตุพล

มางเยต ม่า เย่. อาแคนโจ เซน แซ ลาปาโน. เซน แซ
๒ คน บอก ค่ำล่งท่าย หา ค่ำล่งท่าย เทา หา

ปียาว โค จ่าจี ซี อางซี ม่า อี้จี จ่า. อางปอ
ค่ำล่งท่ายคั่ว กิน ไข่ ค่ำล่งท่ายสาว ค่ำล่งท่าย จ๊า ๆ กิน น้องสาว

ม่า อี้จี นามตอง อางคยาง ปี ยาว.
บอก จ๊า ๆ ช่อง ตก อางคยางแล้ว ผ้าอ้อม ให้ แล้ว

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในภาวะวิกฤต

อางคยาง สลัดบ้านวัยเรียนและวัฒนธรรมเอเชีย มหารัทธิยาลังมหิดล บายู. ปองซาว
ผ้าอ้อม นั้น เก่า ใหม่ นั้น พี่สาว นั้น ไม่เอา อ้อย

ซีต ปี. ม่า ซี. จ่าจ่า คลา. ต่างต่าง คลา อาฮู ลา
ปลอก ให้ บอก ค่ำล่งท่าย กิน ๆ ตก ต้ม ๆ ตก ปู่ มา

แบ อาพี ลา แบ จ่า อางซี ม่า ปองซาว ก่อก่อ แพ.
รับ ย่า มา รู้ แต่ พี่สาว บอก อ้อย เคี้ยว ๆ คายทิ้ง

อางปอ ม่า ก่อก่อ ปก. อางซี มาง ปองซาว ก่อ แพ.
น้องสาว บอก เคี้ยว ๆ ห่อ พี่สาว นั้น อ้อย เคี้ยว คายทิ้ง

อาจปอ มา ก่อ ปก. ยุม เคอ แล ยาว. อาจบา อาจบอง
น้องสาว บอก เคี้ยว ห่อ บ้าน ถึง ไป แล้ว แม่ พ่อ

มาง นา มา ซี. ฮยาบาตูปลู คอง ซี้ แอ ลางแง.
นั่น คำล้งท่าย บอก คำล้งท่าย ฮยาบาตูปลู หมูบ้าน พา ไป คำล้งท่าย

แสงยา ยอง แค คาวจ่อ โค ที่้อ่า ต่ามทา ที่้อ่า กอเล็ง.
นั่นแหละ พวกเรา กลัว หลบซ่อน หมด บางหมู่ เพดาน บางหมู่ บนหึ่ง

ที่้อ่า กอเค็ง. ที่้อ่า ปี่ทอกลง ที่้อ่า ยุมคอง อาจซี มา
บางหมู่ บนหึ่งเตาไฟ บางหมู่ บนมหลังคา พี่สาว บอ

กอเค็ง ทา กองกา วาบ. คูบ้านอ. จ้า ฮยาบาตูปลู
บนหึ่งเตาไฟ บน กระดั่ง ปิด คำล้งท่าย แต่ ฮยาบาตูปลู

มาง ลา ปานอ. ชาลิ่งซาเล็ง. มาง
นั่น มา คำล้งท่าย (เสียง) แต่ สัตว์ชนิดหนึ่ง นั่น

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในภาวะวิกฤต

กย่า ซี สถานวิจัยภาชี และวิจัยภาชี และวิจัยภาชี มหาวิตทยาลัยมหิดล กองกา
ได้อิน คำล้งท่าย บอก คำล้งท่าย สัตว์ชนิดหนึ่ง เพดาน บนหึ่ง กระดั่ง

วาบ. จ้า อาจซี มางนา จ่า ออน ฮาซี. ยา กอเค็ง
ปิด แต่ พี่สาว นั่น กิน ก่อน คำล้งท่าย เขา บนหึ่งเตาไฟ

ทา ดิ่ง ซี. อาจยาอาจคยา อีอนา. จ่า โค ปี่ซี
บน นั่น คำล้งท่าย ลูกเต้า พวกนั้น กิน หมด คำล้งท่าย

อาจบอง มาง ป่าว ชาง. ฮยาบาตูปลู มางนา แซ่เซอ.
พ่อ นั่น ประกาศ คน ฮยาบาตูปลู นั่น คำล้งท่าย

อาจโง่ง มาง นา เย. คา ก่องคาว นา เก็ง ดิ่ง แง.
พอ นั้น ถาม คำล้งท่าย สหาย นกเขา เธอ ไหน อยู่ คำล้งท่าย

ก่องคาว มาง พอ เย. กงา ยุมมุง ยุมคอง ดิ่ง แง.
นกเขา นั้น ตอบ คำล้งท่าย ฉั้น หลังกา บนหลังกา อยู่ คำล้งท่าย

คา ปุงลุง นา เก็ง ดิ่ง แง. ปุงลุง มาง พอ. กงา กอเค็ง
สหาย ปลาแกง เธอ ไหน อยู่ คำล้งท่าย ปลาแกง นั้น ตอบ ฉั้น บนหิ้งเตาไฟ

กอเล็ง ดิ่ง แง. คา แมงมา น้า เก็ง ดิ่ง แง. แมงมา
บนหิ้ง อยู่ คำล้งท่าย สหาย เธอ ไหน อยู่ คำล้งท่าย มอด

มาง พอ. กงา ลางปองลา ดิ่ง แง. คา ก่องกยาว
นั้น ตอม ฉั้น กระบอกน้ำ อยู่ คำล้งท่าย สหาย เข้ม

นา เก็ง ดิ่ง แง. พอ แง. กงา
เธอ ไหน อยู่ คำล้งท่าย นั้น ตอบ คำล้งท่าย ฉั้น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

คาลาว ปาทัง ดิ่ง แง. คา อายุชานต้าว น้า เก็ง ดิ่ง
เสื่อ สาบเสื่อ อยู่ คำล้งท่าย สหาย ตะไคร่น้ำ เธอ ไหน อยู่

แก. อายุชานต้าว พอ. กงา ลางตุ้ กีบา ดิ่ง แง.
คำล้งท่าย ตะไคร่น้ำ ตอบ ฉั้น ลำห้วย เส้นทาง อยู่ คำล้งท่าย

จ้ำ ก่องคาว มาง ป้าง แง. ตุกฎูกู แต่ยา ตุคยา ซี้
แต่ นกเขา นั้น ร้อง คำล้งท่าย เสียงนกเขา ผี หวี ตาย

มีนึ่ง. ฮยาบาตุพลู มาง นึ่งบาคา. ก่องคาว มางนา ซาแซ่. ปี่ทอ
วันนี้ ฮยาบาตุพลู นั้น โกรธ นกเขา นั้น จะฆ่า ฟิน

จึง ปีกาว โม่กาย. ปุงลุง มาง ปีกาวคว. เป็กกลา
จุด ควัน ฟุ้งโขมง ปลาก้าง นั้น สำลัคควัน กระโดดลงมา

บียาวคาลา. ฮยาบาตุพลู มาง แม่นือ เวอ ปลิ่ง. ฮยาบาตุพลู มาง
ซี้เถ้า ฮยาบาตุพลู นั้น ตา คาลงท่าย เต็ม ฮยาบาตุพลู นั้น

จี่ เย. กงาเมอ ลางปองลางตึง จา มา. ลางปอง กอ
พูด คาลงท่าย ของฉั้น กระจบอกร้ำไม้ไผ่ มี คาลงท่าย กระจบอกร้ำไม้ไผ่ เก็บ

แมตุพอ. จ้า แมมาแอง แม่นือ เวอ ปลิ่ง. ฮยาบาตุพลู มาง
ล้างหน้า แต่ ซี้มอด เต็ม ฮยาบาตุพลู นั้น

จี่ เย. กงาเมอ คาลา บารจี่ จา เจด แลยาว. ก่องก่าว
พูด คาลงท่าย ของฉั้น ลือ มี แล้ว เข้ม

จิบ แม่นือ เวอ ซอก ออฮยาบาตุพลู จี่ เย. กงาเมอ
เข้า ตา คาลงท่าย ทาง ฮยาบาตุพลู พูด คาลงท่าย ของฉั้น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ลางตุ กิบา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยสกลนคร เอ็ง.
ลำห้วย เส้นทาง มี คาลงท่าย วังไป ตะไคร่น้ำ ลิ่น ลัม

เซนตุ่ซ้อ เอ็ง ซอก ซี่ แอเคอ. ยาว อางโงง มาง ป่าว.
ไม้แหลม ลัม ทาง ตาย คาลงท่าย แล้ว พ่อ นั้น ประกาศ

ฮยาบาตุพลู มางนา ทอ บยา. อางตุ นี้ ลอบาลอตึง เฟลล.
ฮยาบาตุพลู นั้น สาบ โปรย หัว นี้ หิน เป็น

ลองแปด นี้ ชาพู เฟลล. ซี่ นี้ คีแมง เฟลล. อางอู นี้
นม นี้ จอมปลวก เป็น เลือด นี้ ซี้สนิม เป็น ลำไส้ นี้

ปองเจิงนื้อ เฟลล. ลาบาลาญ นี เงบาเง่ญง เฟลล. อางมีอางลานี
เครื่องบ้ำ เป็น นิ้วมือ นี้ ตัวทาก เป็น ขน

แมงมองแมงคยาง เฟลล.

ยุง แมลงวัน เป็น

อู่เจ่น แนน อี้กงตู่เต้นตู่ตื้อ
(จักจั้น และ อู่เจ่นตู่เต้นตู่ตื้อ)

เรื่องโดย พ่ออู่่นเรื่อน วงศ์ลี้วะ
เขียนโดย อ. ยพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร

คาแต่ เวอ จา อ่างเมง อี้แซบา
เมื่อก่อน ค้างท่าย มี คน มี ชื่อ อี้แซบา

ต้อง ฮยาร่า ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต บ้ำแบ กงกา.
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาวิชาการ อี้กง ตู่เต้นตู่ตื้อ มหาวิทยาลัยมหิดล
ป่า ทำไร่ หมู่บ้าน กลับ มา เวลา ค้างท่าย ไม่รู้ ค้างท่าย

ทื้อนึ่ง จา อู่เจ่น มางลา ปึง ลา แง. แมง แมง แมง
หนึ่งวัน มี จักจั้นป่า นั้น ร้อง มา ค้างท่าย (เสียงร้องจักจั้น)

อี้แซบา มาง กย่า ชี. อี้แซบา มาง ฮาวเฮย อู่เจ่น
อี้แซบา นั้น ไดฮิน ค้างท่าย อี้แซบา นั้น เรียกร้อง จักจั้น

กงา แอ ญ่าม นา บ้ำแบ กงากา. เจอแม ฮาวา. อู่เจ่น
ฉั้น ไป เวลา ค้างท่าย ไม่รู้ ค้างท่าย อะไร ทำ จักจั้น

มา มา ปานฮา บ่าจา เซว เวอ. แอ ญ่าม เคอ
นั้น บอก ปัญหา ไม่มี เพื่อน ค่ำล่งท่าย ไป เวลา ถึง

ควาฆ่า ลาล้า. กงา อยู่เจิ่น แมง แมง แมง แนน บิ่ง ยาว อางว้าย
แอบบอก มามา ฉั้น จักจั้น (เสียงร้องจักจั้น) และ ร้อง แล้ว เร็วไว

แนน ยูม แอ. วึ่งวาง ยาว กีปา นา บ่า ฮู
ค่ำล่งท่าย บ้าน ไป มีด แล้ว เส้นทาง ค่ำล่งท่าย ไม่ ดู

มยาง กา. อีแซบา มาง ยาง กูวาน กูวาน ยา.
เห็น ค่ำล่งท่าย อีแซบา ทุกวัน ๆ ค่ำล่งท่าย

อยู่เจิ่น มาง บิ่ง ยาว แอ แมง แมง ทือเน็ง มาง จา แง.
จักจั้น นั้น ร้อง แล้ว ไป ทิ้งวัน นั้น มี ค่ำล่งท่าย

อยู่เจิ่น มางนา ลูม บิ่ง ยาว อางแคนอองฮลอง
จักจั้น ค่ำล่งท่าย ลิม ค่ำล่งท่าย แล้ว รับประทาน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

แนน แล ใต้บ้าน วิจัยศึกษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล กย่า
และ ไป ร้อง ค่ำล่งท่าย (เสียงร้องจักจั้น) อีแซบา นั้น ได้ยิน

ยาว มุงคีศิษา. ฮี้น ค่อง แอแล ต้องคออ มานจ้อ น่าง
แล้ว มีดค้ำแล้ว วึ่ง หมูบ้าน ไป ฟักเขียว คั่ว เหยียบ

แซ ชี. ต้องคออ มาง ลาน แอ นามตาน จึ่ง เวอ
ขาด ค่ำล่งท่าย ฟักเขียว นั้น กลิ้ง ไป งาดำ ต้น ค่ำล่งท่าย

กงาง ชี. นามตาน นือ ย่าง ทาน ฮยาอองยาแม่ตือ
ถูก ค่ำล่งท่าย งาดำ เมล็ด ค่ำล่งท่าย กระเด็น ไก่ แม่ลูกอ่อน

ฮอซา มาง ม่า ไอ้ กงามกงา บ่าอ่า. ซาตาน มาง
สัตว์ชนิดหนึ่ง นั้น บอก ตัว ฉัน ไม่ใช่ มตดำ นั้น

เมอจาง แง กงาม ซาตาซากล่าจ่า แอ. ซาตาน มาง แลลอุ
เป็นเพราะ คำลงท้าย ฉัน หากิน ไป มตดำ นั้น อวัยวะเพศชาย

เวอ ต่าน ลางแก. อีกงตู่แต่นตู่ตือ ซาตาน นา ทีแม่
คำลงท้าย ต่อย คำลงท้าย อีกงตู่แต่นตู่ตือ มตดำ เธอ อย่างนี้

บาเจ้อ ฮาต่าน แอ. ซาตาน มาง ม่า ฮาก ยูปามดิ่งปาม
อะไร ทำต้อย คำลงท้าย มตดำ บอก เขา ที่นอน

นาเปอปัง แง. ไอ้ กงามกงา บ่าอ่า กงาม แม่นยา อางยา
เขี้ย คำลงท้าย อ้าว ฉัน ไม่ใช่ อยู่ดีๆ ลูก

ฮูม จา. นามตาน มาง อีกงตู่แต่นตู่ตือ อองคอ ม้ายนาทีแม่
กก อยู่ งาดำ นั้น ฟักเขียว ทำไมเป็นอย่างนี้

ไอ้ กงามกงา บ่าอ่า ไอ้แซ่ ม่วง เมอจาง แง. ไอ้ กงามกงา
อ้าว ฉัน ไม่ใช่ อีแซ่ นั้น เป็นเพราะ คำลงท้าย อ้าว ฉัน
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

บ่าอ่า อยู่เจ่น มาง เมอจาง แง. อีกงตู่แต่นตู่ตือ นา อยู่เจ่น
ไม่ใช่ จักจั่น นั้น เป็นเพราะ คำลงท้าย อีกงตู่แต่นตู่ตือ เธอ จักจั่น

ม้ายนาทีแม่ อยู่เจ่น ม้ายนาทีแม่ อยู่เจ่น ม้ายนาทีแม่ กยาบ
ทำไมเป็นอย่างนี้ จักจั่น ทำไมทำอย่างนี้ จักจั่น ทำไมทำอย่างนี้ เจียบ

จุนจาน บ่าพอลือตอกา. นีก้าม แอ้งยา อีกงตู่แต่นตู่ตือ มาง
จนมุม ตอบไม่ได้ ที่นี้ นั้นแหละ อีกงตู่แต่นตู่ตือ นั้น

อยู่เจ่น มาง อางอุ ปลาก โคงวี ปีชี. ฮ่าง อาจ่า กานโจ.
 จักจั้น นั้น ลำไส้ ผ่า ควกั้ทั้ง ค่างท่าย ข้าว ไม่ต้องกิน ค่างท่าย
 นา ลาง ตาง กาโน. อามือ เคอ อยู่เจ่น อางอุ บ่าจา.
 เรอ น้ำ ต้ม ค่างท่าย เคียวนี้ ถึง จักจั้น ลำไส้ ไม่มี

อางซออง ปีนตองซอก

(มหาวิทยาลัยสุโขทัย)

โดย พ่ออู่่นเรื้อน วงค์ภักดี
 เขียนโดย พวยพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร

คาแตยา มล่างกาซา. อางซออง อางซออง อ่างซออง
 เมื่อก่อน นานมาแล้ว ๑ คน มี ค่างท่าย

อยู่ นึ่งกองก้อม กั้ข้าว ฮาวน ยู่. คำบา น มาง ฮาว ฮ่าง
 นอน ตันสาย ทุกเช้า ทุกวัน ค่างท่าย ภรรยา นั้น เรียก ข้าว

จ่า ปิ่ง. นองนึ่ง คำบา มาง อางบลอง มางนา. คำวม่า
 กิน ค่างท่าย วันก่อน ภรรยา นั้น สามี นั้น แอบบอก

คำวซอน แง. ปล่องวาปล่องบู. ยาง นีกำม ออ กี้ดแลกลาชี.
 แอบซอน ค่างท่าย ช่วยทำ เขา ที่นี้ อ้อ คิดได้แล้ว

กงา ฮ่าง บ่าปล่องบู. กุ่มพา แต่งบ่า ปล่อง แต่ง กา.
 ฉั้น ข้าว ไม่ช่วยนึ่ง อาหาร ไม่ ช่วย ทำ ค่างท่าย

แแน ฮาน ชาวา. นีกำม ฮ่าง บู่ กุ่มพา แด่ง.
และ ทำ คำล่งท่าย ที่นี้ ข้าว นิ่ง อาหาร ทำ

คาบา มาง ม่า แล ซี. อาว่า ฮู่ ทาลา โว.
ภรรยา นั้น บอก ไป คำล่งท่าย อีกา ก่อน ตื่นนอน คำล่งท่าย

ฮยา ฮู่ ดุ่ง ลาโว. ยาง แฮแม เค ฮา. อาว่า ฮู่
ไก่อ ก่อน ตื่น คำล่งท่าย เขา อย่างนั้น ตาม ทำ อีกา ก่อน

ทาลา ฮยา ฮู่ ดุ่ง ลางแง. พ่าโป่ง มาง อางฮ่อง
ตื่นนอน ไก่อ ก่อน ตื่น คำล่งท่าย ฟัดตา นั้น ลูกเขย

มางนา ฮลาก. พ่าโป่ง มาง อางฮ่อง มางนา ม่า จ่างแง.
นั้น รัก ฟัดตา นั้น ลูกเขย บอก คำล่งท่าย

ฮาก อางฮ่อง อางฮื่อ แล. ยาง มา มา
คนอื่น ลูกเขย ใหม่ คำล่งท่าย ดู ไป เขา จริง ๆ

บ่อกว่า แล ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
เสี่ยว ไป คำล่งท่าย คนอื่น ลูกเขย นั้น ฟัดตา นั้น
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อไทย มหาวิทยาลัยมหิดล

ลามาย กอย ปี่ นา มยาง ซี. ออ กงา พ่าโป่ง
ไม้ เก็บ ให้ คำล่งท่าย เห็น คำล่งท่าย (คำอุทาน) ฉั้น ฟัดตา

นา ลามาย บ่า กงา กอย ปี่. กงา พ่าโป่ง ลามาย
คำล่งท่าย ไม้ ไม้ ได้ เก็บ ให้ ฉั้น ฟัดตา ไม้

แต่ ยาง ที่อ ซอ มา อยู่ ทาลายาว พ่าโป่ง มางนา.
เหลา เขา หนึ่งใน คำล่งท่าย นอน ตื่นนอน ฟัดตา นั้น

อาจตอง เวอ ดิ่ง ลอ. ลามาย ลอ กอย ปี่. ฟ่าโป่ง
ที่รับแขก คำลงท้าย นั่ง รอ ไม้ รอ เก็บ ให้ พ่อตา

มาง ยู่ ทาลายาว แลคยา แต่ อาจตอง ดิ่ง. นี้กำม อาจช่อง
นั้น นอน ตื่นนอน ตอก เหลา ที่รับแขก นั่ง ที่นี้ ลูกเขย

มาง ลามาย กอย ปี่. ฟ่าโป่ง มาง กี้ดแลกลา ซี้.
นั้น ไม้ เก็บ ให้ พ่อตา นั้น คิดได้ คำลงท้าย

อาจช่อง ลากาน บ่า แม ซี้. ฟ่าโป่ง มาง อาจชื่อ
ลูกเขย งาน ไม้ พ่อตา นั้น ใหม่

มา แล ซี้. อาจช่อง เวอ ฮาก ยู่ ทาลายาว
บอก ไป คำลงท้าย ลูกเขย คำลงท้าย คนอื่น นอน ตื่นนอน

อาจตอง บ่า ดิ่ง อาจช่อง โส่ย ย ท่องจาบ กาบอลอยา.
ที่รับแขก ไม้ นั่ง กัน ไป ชน คำลงท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ย่าง นี้กำม บัญชีภาษาและวัฒนธรรมชุมชนเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ฮาย ลื่อ.
เขา ที่นี้ นอน ตื่นนอน ที่นอน ตีลังกา ทำ มา

ฟ่าโป่ง มาง ปองกา เวอ จ้อด.
พ่อตา นั้น ระหว่างขา คำลงท้าย ตรง

อาจยา กาเซย เพลอ ซี
(ลูก ลิง กลายเป็น คำลงท้าย)

เรื่องโดย แม่เหลียว ตีคำ
เขียนโดย นางชนาภา ตีคำ

อาจบ้อางบลอง ซอง คุณ จา อาจตุกอาจพาน. อาจยา ซอง คุณ
สามี่ ภรรยา สอง คน มี ยากจน ลูก สอง คน

จา เย. ฮาง จ่า เซอ ป่า จา. ปอ เซอ ป่า จา.
แล้ว คำลงท้าย ข้าว กิน คำลงท้าย ลี้ยง คำลงท้าย ไม่ มี

กอย ซืด บู จ่า บ่าบู อายาว อาจมาว เย.
กอย ปลอก นิ่ง กิน ไม่นึ่ง อายาว แล้ว เวียนหัว คำลงท้าย

อาจยา มาง เยต น บ่าจา. แอ้งยา ซีย
ลูก คำลงท้าย พวก คำลงท้าย ไม่มี นั้นแหละ พา

ต่องก่อ่ง ตอ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
ป่า ปล่อย คำลงท้าย มะเตื่อ สุก กิน คำลงท้าย คำลงท้าย

ชื่อพลูป มิ่ง จ่า มล่าง ลือยาว. อาจยา มางเยต ตองจี
มะเตื่อ สุก กิน นาน แล้ว ลูก ทั้งสอง หาง

ออกปี ซี. ตึงโต ย่าง อาจมือ ออก ปีซี. อาจบา อาจโปง
ออก คำลงท้าย ทั้งตัว คำลงท้าย ขน ออก คำลงท้าย แม่ พ่อ

มางเยต ฮ่างกอ วา กงา ยาว. อาจยา มาง เยตนา
ทั้งสอง ข้าว ทำ ได้ แล้ว ลูก คำลงท้าย ทั้งสอง

เค่ แล ซี. เคอ แล ยาว. อางยา มาง เยดนา ฮาว
ตาม ไป คำล้งท่าย ลึง ไป แล้ว ลูก คำล้งท่าย ทั้งสอง เรียก

ชวา มยาง ยาว. อางยา มางเยด ชาง ตาง บ่าจี ตอกา
หา เห็น แล้ว ลูก ทั้งสอง คน คำล้งท่าย ไม่พูด คำล้งท่าย

ปู้ด ปู้ด แน จี ลาซี. แฮ้งยา อางบา อางโงง มางเยด
ปู้ด ปู้ด และ พุด คำล้งท่าย นันแหละ แม่ พ่อ ทั้งสอง

ต่องก่อง เวอ ซี ซี.
ปา คำล้งท่าย ไว้ คำล้งท่าย

ชาตุ ◈ มาง ◈ เมือง ชีย่าง
พระสงฆ์ ◈ คัก ◈ เมือง ส้าง คำล้งท่าย

เรื่องโดย แม่เหลียว ติคำ

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
เขียนโดย นางกัญญากร สวัสดิ์สกุลไพร

ค่าแต่ค่าแต่ เวอ เจินเจอ บ่า จา เย. ชาตุ ทื่อ อง
นานมา แล้ว อะไร ไม่ มี เลย พระ หนึ่ง องค์

จาเย แฮ้ง ยาเย. ชาต อางฮู แน ชาต อางบา แต่ง ซี.
คำล้งท่าย นัน คำล้งท่าย สัตว์ ตัวผู้ และ สัตว์ ตัวเมีย ทำ ไว้

กาย่าง กากู๋ กาแน. ยาว ชาง แต่ง ซี เย. ค่าฟ่าย่า
อย่างละ หนึ่งคู่ คำล้งท่าย แล้ว คน ทำ ไว้ คำล้งท่าย ผู้ชาย

ทื่อมาง แน ค่าบาย่า ทื่อมาง แน. ยาว ยู ลางกา ปี ซี เย.
คนหนึ่ง และ ผู้หญิง คนหนึ่ง และ แล้ว เอา กัน ให้ ไว้ คำล้งท่าย

ยูซา กาลา ยาว. อางยา ค่าพ่าย่า กงา บู น้าว ซาตุ
เอาหา มา แล้ว ลูก ผู้ชาย ได้ แล้ว คำลงท้าย พระ

มางนา ฮาน ซา แอ ซี เย. จ้า ซาตุ มาง มา ซี เย.
คำลงท้าย เอา หา ไป ไว้ คำลงท้าย และ พระ นั้น บอก ไว้ คำลงท้าย

ย่าแน นีม้า ยา ซาง บาแมน. อางโบบง นา แซ่ ลือ แงแน.
เด็ก คำลงท้าย เขา คน ไม่ได้ พ่อ คำลงท้าย ซ่า มา คำลงท้าย

อาบอ จาโจ. ต่องก่อง โย้ ซี แล ปาว. พุม ซี โว.
ไม่เลี้ยง คำลงท้าย ป่า ไ้ คำลงท้าย ผิง ไว้ คำลงท้าย

ยาว ฮู ยอ โว อางมัง จี เย. ทำแมฮายาว
แล้ว ดู เดิน คำลงท้าย อากาน นั้น คำลงท้าย ถ้าอย่างนั้น

ซี้ คานา ย่าแน. จ้า เย. เงินเจอบ่าลายแน.
ตาย คำลงท้าย เด็ก และ คำลงท้าย ไม่เป็นไร

อากามจาลาแล้ว ยาว อางยา ้ ทอมาง ซี เกิดแลซึ เย. อางย่า
แล้วอยู่มาไม่นาน แล้ว ลูก ๑ คน คลอดอีกแล้ว คำลงท้าย ลูก

ค่าพ่าย่า กงาบูแลซี้ เย. ซาตุ มางกอง อามแอ ฮานทานแอ
ผู้ชาย ได้อีกแล้ว คำลงท้าย พระสงฆ์ องคั้น อุ่มไป เอาถายไป

น้าว. อากาม ซาตุ มาง นาแลซี้เย. ย่าแน นีม้า ยา ซาง
คำลงท้าย อีกแล้ว พระสงฆ์ องคั้น ถามอีก เด็กทารก คนนี้ เขา คน

บ่าแมน. อางบานา ลือแซ่ ลือแก. แฮ้งเย่ อางอาย มางก้อง
ไม่ตี แม่ มาซ่า คำลงท้าย นั้นแหละ พี่ชาย นั้น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ยววิ อางย่า ้ ทอมาง ซี เกิดแลซึ เย. อางย่า
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

พุ่ม ชี แลชี แผลกลางกานแน. แฮ่ไน้ง จายลา แลยาว. อางย่า
ฝั่ง ไร่ ค่ำล่งท่าย ไกล่กัน วันนั้น ต่อมา อีก ลูก

ทื่อ มาง เกิด จา แลชี เย. อางย่า ค่ำฟ่าย่า กงาบูแลชี เย.
๑ นั้น คลอด มี อีก ค่ำล่งท่าย ลูก ผู้ชาย ได้ ค่ำล่งท่าย

นี่กำมม๊า ซาตุ มาง ม่า ชีเย. ย่าแน นี้มา ย่า ซาง
ทื่อ พระสงฆ์ องค์ บอก ค่ำล่งท่าย เด็กทารก คนนี้ เขา คน

อางแม่่น แน แสงยาเย มาง กำมปอน ปี่ ชี.
ดี ค่ำล่งท่าย นั้น พระสงฆ์ พร ให้ ค่ำล่งท่าย

ทื่อไน้ง จาเย. อ มาง เย แล ชื่อค่อ คลา แล
วันหนึ่ง มีอยู่ มี นิน ไป แดงกวา ปลูก ไป

ชีเย. จำ อางยา เย. กงานาม ทื่อปาง ปี่
ค่ำล่งท่าย แต่ ลูก นิน ขอ ค่ำล่งท่าย ฉั้น ๑ ต้น ให้

คลา ล่าวแล. แสงเย อางปา มาง ทื่อปาง ปี่ คลา ชี.
ปลูก ค่ำล่งท่าย นั้นแหละ แม่ นั้น ๑ ต้น ให้ ปลูก ค่ำล่งท่าย

มีจำ ทื่อไน้ง แนมบาเคอ เย ฮื่อมอง อางแวงแวง อางชื่อชื่อ
อ่าว ๑ วัน ไม่ถึง ลงท่าย ใหญ่สูง ออกดอก ออกผล

ลาชี แเฮ้งเย ซาตุ มางนา ฮาน ทาน แอ ชี จำ
ค่ำล่งท่าย นั้นแหละ พระสงฆ์ องค์นั้น เอา ถวาย ไป ค่ำล่งท่าย แต่

ซาตุ มาง นา เย นี้แม่แน นางบา นางโงิง นา ทาน
พระสงฆ์ องค์ ถวาย ค่ำล่งท่าย อย่างนี้แหละ เธอแม่ เธอพ่อ ค่ำล่งท่าย ถวาย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ยา ย่าง จี๋ พอ เย่ เอ้อแน แอ้งยา เย่ ซาตุ
คำล้งท้าย เขา พุด ตอบ คำล้งท้าย ยังเลย นั้นแหละ คำล้งท้าย พระสงฆ์

มาง มา ซี้ นางบา นางโป้ง ทาน ออน ฮา ปาโน
องค์ บอก คำล้งท้าย เธอแม่ เธอพ่อ ถวาย ก่อน ทำ คำล้งท้าย

แอ้งยา เย่ ย่าง อางบา อางโงม มาง เยต นา ฮาน
นั้นแหละ คำล้งท้าย เขา แม่ พ่อ ฉั้น ๒ คน เอา

ทาน แอ ซี้ ยาว ทื่อปึง แปลน ลางมา ย่าง ซาตุ
ถวาย ไป คำล้งท้าย แล้ว คำล้งท้าย เขา พระสงฆ์

มางนา ฮาน ทาน แอ ซี้ ยาว ซาตุ มาง ย่างนา
องค์นั้น เอา ถวาย ไป คำล้งท้าย แล้ว พระสงฆ์ องค์ เขา

กำมป้อนป้อน ปี่ น้ำ อ่าเย่ อางโงม มาง
พร ให้ คำล้งท้าย คำล้งท้าย พ่อ นั้น

อางย่า วิ ลูก ทั้ง ไป คำล้งท้าย ๒ คน แอบ ดู ไป คำล้งท้าย
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซี้เย่

อางอาย มาง จี๋ แอ้งยา กงากย่า ซี้เย่ อางแพ มางเยต
พี่ชาย นั้น พุด นั้นแหละ ได้ยิน คำล้งท้าย น้องชาย ๒ คน

ฮู อุ กางเย่ อี กงา อาโงม นา แซ่ ลือ แอแน
ดู พุด คำล้งท้าย อ้าว ฉั้น พ่อ คำล้งท้าย ฆ่า มา คำล้งท้าย

อางแพ มาง จี๋ เย่ กงา อี อาบา นา แซ่ ลือ
น้องชาย นั้น พุด ฉั้น อ้าว คำอุทาน แม่ คำล้งท้าน ฆ่า ไป

แอ แนน แฮ้แม่ กงกย่ายาว แฮ้งยา ค่ำบา มางนา
ค้ำล่งท่าย นั้นแหละ ได้อิน แล้ว นั้นแหละ ภรรยา นั้น

ฮั้น ม่า ลือ ฮี ยาว เยตมือ ชาตุ มางนา ม่าลือ
ว้าง บอก มา ค้ำล่งท่าย แล้ว ๒ คน พระสงฆ์ องค้้น บอกรมา

ฮี แฮ้งเย่ ชาตุ มาง ฮา ฮี ปี้ ฮี.
ค้ำล่งท่าย นั้นแหละ พระสงฆ์ องค้ ทำ ตาย ให้ ค้ำล่งท่าย

เรื่องและเขียนโดย นางชนภา ตีคำ

อางปีอางบลอง ของคุณ จ่า ฮี อางยายาคา
ภรรยา สามี่ สอง คน มี ทำ กิน ค้ำล่งท่าย ลูกชาย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ที่ อางปี อางป้า ม่างนี่ ฮือคือ อางย่าว ป้า คลา ฮี.
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

หนึ่ง ค้ำล่งท่าย แม่ ค้ำล่งท่าย แต่งกวา เมล็ดพันธุ์ ขอ ปลุก ค้ำล่งท่าย

อางบา มาง ฮือคือ อางยาว ที่ ฮือ แนน ปี้ ฮี.
แม่ ค้ำล่งท่าย แต่งกวา เมล็ดพันธุ์ หนึ่ง เม็ด ค้ำล่งท่าย ให้ ค้ำล่งท่าย

คลา ยาว อางปยามปยาม อางฮือฮือ ลาฮี. อางย่าย่าค่า มาง
ปลุก ค้ำล่งท่าย เป็นแถว ออกลูกออกผล ค้ำล่งท่าย ลูกชาย ค้ำล่งท่าย

กูดาน กูดาน ยาเย่ วาชาว ยอ ฮือคือ มาง กูดาน กูดาน
ทุกวัน ทุกวัน ค้ำล่งท่าย ลูกคลา เติง แต่งกวา ค้ำล่งท่าย ทุกวัน ทุกวัน

ยาเย่ ฮื่อ เค แจ อางย่าย่าค่า มาง อางบา มางนา
คำล่งท่าย ใหญ่ ตาม คำล่งท่าย ลูกชาย คำล่งท่าย แม่ คำล่งท่าย

ปา ซีเย่. ซื่อคออ ซื่อออน นีมา ตูปี นา ทาน
ขอ คำล่งท่าย แต่งกวา ออกผลก่อน คำล่งท่าย พระ คำล่งท่าย ทำบุญ

แอ นา. อางบา มาง ม่า ทาน แอ ปี่ ซี. จ้ำ
ไป คำล่งท่าย แม่ คำล่งท่าย บอก ทำบุญ ไป ให้ คำล่งท่าย แต่

ตูปี มาง บ่า ลาบ จ้ำ ม่า ซีแย่ อางบาอางโง
พระ คำล่งท่าย ไม่ รับ คำล่งท่าย แม่พ่อ

นา จ้ำ ปี่ ปา โง. แล ตูปี มาง ม่า ซี
คำล่งท่าย กิน ให้ ขอ คำล่งท่าย พระ คำล่งท่าย บอก คำล่งท่าย

อางบาอางโง นา วา โน จางจาง
แม่พ่อ คำล่งท่าย ไหว้ ขอ คำล่งท่าย วันข้างหน้า

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ชู ลือ สภานันวิจัยลาษาและจัดนธรรมเจตย มหาเจองแลยมหิดล กอ
เก็บ มา คำล่งท่าย รับ กิน คำล่งท่าย นั้นแหละ ข้าว ข้าวเปลือก

ซึ่งชื่อกลางชื่อ วาบู กงา ยาว อางบา อางโง นา ทาน เป็นแจง.
ผลไม้ต่าง ๆ ทำ ได้ แล้ว แม่ พ่อ คำล่งท่าย ทำบุญ คำล่งท่าย

กอลาบา
(แม่โพสพ)

โดย แม่เหล็กว ดิศำ
เขียนโดย นางชนาภา ดิศำ

อางปี่อางบลอง อางย่าย่าปี่ จา แง. ฮ่าง จ่า เชื้อ บ่าจา
ภรรยา สามี ลูกสาว มี ค่ำลงท่าย ข้าว กิน ค่ำลงท่าย ไม่มี

แม่แน. พญา มางนา ชู ปี่ ซี. พญา มาง ชีย
ค่ำลงท่าย พระยา องค์ ค่ำลงท่าย พระยา องค์ พา

ปอ แลยาว. คอ ย่าปี่ ยาว. พญา มาง คาบา
เลี้ยง ค่ำลงท่าย โต สว. แล้ว. พระยา องค์ ภรรยา

แต่งบู ซี. ที่อู อาง นง ฮามีต แจ. กีบ่า
ทำ ค่ำลงท่าย หนึ่งวัน นั้น หน่อไม้ ฟัน เส้นทาง

เปิด ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
แก๊สสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซี. อางยา
หลง ไป ลูกสาว นั้น พบ ไป ค่ำลงท่าย ลูก

อางบา แน บ่าแบ กงกา. ลาง แบ ลาง บาตาง แล ซี.
แม่ ค่ำลงท่าย ไม่รู้ ค่ำลงท่าย น้ำ หิว น้ำ ขอต้ม ไป ค่ำลงท่าย

พญา มาง คาบา มาง. ฮ่าง ลาง จ่า ตาง ปี่ ซี.
พระยา องค์ ภรรยา นั้น ข้าว น้ำ กิน ต้ม ให้ ค่ำลงท่าย

ฮ่าง จ่าเก็ง แอ้. แมงซา คยาม เวอ กาน จ่า ปี่ ซี.
ข้าว อาหาร นั้น ลูกเดียว เปลือก ค่ำลงท่าย ใส กิน ให้ ค่ำลงท่าย

ฮ้าง จ๋า เก็ง แฮ่. ซื่อ อี้ จ๋า ยาว อาง อาน แม ออก ลา แง.
ข้าว อาหาร นั้น จ๋า กิน แล้ว เหมือน เดิม เพิ่ม มา คำล้ง ท้าย

ฮ้าง จ๋า กอ แล ยาว ม่า ยู ปี่ ซี้. ยาว
ข้าว กิน อิม ไป แล้ว บอก นอน ให้ คำล้ง ท้าย แล้ว

กอ ลุ่ม คุ ฮอ แซง ปอง บา อาง อีต ยาเย่. คุ กาน ปี่ ซี้.
ข้าว เปลือก ตัก ภาชนะ เล็ก คำล้ง ท้าย ตัก ใส่ ให้ คำล้ง ท้าย

ยาว ม่า ซี้เย่. บากอง ตั้ง บา ปาง บ่าม ยาง ยาว อาตั้ง โจ.
แล้ว บอก คำล้ง ท้าย (ชื่อ ต๋าน จุบม) แล้ว ท้ามวาง

อาง บา มาง กอ ลุ่ม ซื่อ แล ลือ. ฮ้าง แคน แคน. กี่ บา
แม่ นั้น ข้าว เปลือก สะอาด มาก นก มาก ๆ เส้นทาง

เวอ ตั้ง. กอ ลุ่ม ซื่อ ปอ ก. ส่า ซี้. กอ ลุ่ม บ่า
คำล้ง ท้าย วาง ข้าว เปลือก ภาชนะ ตัก คำล้ง ท้าย ข้าว เปลือก ไม่
คุ ตอ สถาบัน วิทยาลัย ภาษา และ วัฒนธรรม เอเชีย มหาวิทยาลัย มหิดล
ตัก เป็น คำล้ง ท้าย แล้ว แม โสฬ นัน ไป คำล้ง ท้าย

กอ ลุ่ม ทอก ลาง แง. กี่ บา ปลั่ง ยาเย่. อาง ซื่อ ปี่
ข้าว เปลือก เท คำล้ง ท้าย เส้นทาง เต็ม คำล้ง ท้าย ใหม่ ให้

ลา ป่า โน. จ๋า นาง กอ ลา มาง. กอ ง กย่าว ฮาน แอ พาทาย กู้
คำล้ง ท้าย แต่ แม โสฬ นั้น เข้ม เอา ไป ภาชนะ เย็บ

ยาว. กาทา มี. กอ ลุ่ม พาทาย เวอ กาน ปี่ ซี้.
แล้ว คาตา เป่า ข้าว เปลือก ภาชนะ คำล้ง ท้าย ใส่ ให้ คำล้ง ท้าย

ม่า ซี้เย่ บากองตึ่งบาปาง บ่ามยาง ยาว อ่าชาวโจ. แสงเย่
บอก คำลงท้าย (ชื่อต้นไม้) ไม่เห็น แล้ว ห้ามพัก นั้นแหละ

อางบา มาง ฮาน เวิม บ่าชาว. กอพาดาย ชูอ ลือ ซี้.
แม่ นั้น หนัก คำลงท้าย ไม่พัก ภาชนะ สะพาย มา คำลงท้าย

กอโขง เวอ เคอ. อางบลอง มางนา ม่า ซี้. กอโขง
ยุ่งฉาง คำลงท้าย ถึง สามี่ นั้น บอก คำลงท้าย ยุ่งฉาง

กวาดลือ. จ้า อางบลอง มาง จีเย่. ทีลอนา ลาคือนี้
กวาด แต่ สามี่ คำลงท้าย แค่นั้น เท้า

บ่าทุมกงา. จ้า คำบ่า มาง ออ่อม พาดาย ทอก ลือ ยาว.
ไม่ท่วมได้ แต่ ภาชนะ นั้น ชูอ ปลอก ภาชนะ เท มา แล้ว

กอลุ่ม ชู เย่. กอลุ่ม อางบลอง มางนา
ข้าวเปลือก เต็ม คำลงท้าย ยุ่งฉาง เต็ม ข้าวเปลือก สามี่ นั้น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ทুম แซ่ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ท่วม ตาย คำลงท้าย

แมมายบอาจย่า คายยาง เกิด ซี
 (แม่หม้าย ลูก กิ่งก่า เกิด คำลงท้าย)

เรื่องโดย แม่มูล มโนภัทร

เขียนโดย นายพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร และ น.ส. พิรารัตน์ มโนภัทร

ทื่อ นิ่ง จา แง คายยาง มาง ย่าปี่ อางมาง นา แล
 หนึ่ง วัน มี คำลงท้าย กิ่งก่า นั้น สาว สวย คำลงท้าย ไป

มยาง แล ซี. ย่าปี่ มาขวาง อางจาอางปาง. ยา นาดา
 เห็น ไป คำลงท้าย สาว ครัวศรี เขา ขนาด

มาง คายยาง มาง ยุ่ม พาวเนอ อางบา มาง นา
 สวย กิ่งก่า นั้น บ้าน กิ่งก่า แม่ นั้น คำลงท้าย

ม่า แอ ซี. อาบา เซอ ย่าปี่ อางมาง
 บอก ไป คำลงท้าย แม่ คำลงท้าย เก็บ สาว สวย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

มาง นา แลเล็ก แลเซอ จาว เวอ ก้างบา เซอ เซอ
 นั้น คำลงท้าย แลก คำลงท้าย เจ้า คำลงท้าย ผักกาด เก็บ เก็บ

แน แม่แลก ลาแน จ้า อางย่า คายยาง มาง บ่าจู้
 คำลงท้าย ไม่แลก คำลงท้าย คำลงท้าย ลูก กิ่งก่า นั้น ไม่ยอม

อางบา มาง จามปิ่น แล แอ เคอ จางก้าม อางบา มาง
 แม่ คำลงท้าย จำเป็น ไป ไป ถึง ดั่งนั้น แม่ นั้น

ย่าปี่ อางมาง มาง ยุ่ม เคอ แล ยาว ย่าปี่ อางโงง
 สาว สวย คำลงท้าย บ้าน ถึง ไป คำลงท้าย สาว พ่อ

มาง นา ซี่ บาเจ้อ ฮา ลางแง. แมมมายบา มาง
นั้น ถาม คำล้งท้าย อะไร ทำ คำล้งท้าย แม่หม้าย คำล้งท้าย

ม่า ซี่. กงา อางยา นาง อางยา ยาปี่ นา กงา ซิ่งแง.
บอก คำล้งท้าย เรา ลูก เธอ ลูก สาว คำล้งท้าย ได้ คำล้งท้าย

กางบา ปี่เซอ แลก ลาปาว. ย่าปี่ มาง อางโงง มาง
ผักกาด ให้เก็บ แลก มา สาว คำล้งท้าย พ่อ คำล้งท้าย

ม่า ซี่. กางบา เซอ เซอ แน แลก แมตอแนลลา.
บอก คำล้งท้าย ผักกาด เก็บ และ แลก ไปได้นะ

นี่แมฮาน ยาว กาง ยุม งาม กงา ยุม. ตางเกอ เคอ
ถ้อยอย่างนั้น แล้ว บ้าง บ้าน ชาน ถึง

แน คายคูคาม คายคูพลู ปิว. อางบา มาง
และ สะพานทอง สะพานเงิน คำล้งท้าย แม่ คำล้งท้าย

ยุม งาม ยาว ยาว ยาว ยาว ยาว ยาว ยาว ยาว ยาว ยาว
บ้าน จาก เธอ บ้าน ถึง เรา แต่ง ไป คำล้งท้าย สว่าง

ลายาว คายคูคาม คายคูพลู แกกแกข้าง อางแซง ยาปี่ มาง
คำล้งท้าย สะพานทอง สะพานเงิน เงา แสง สาว คำล้งท้าย

อางโงง ยูป๋าม เวอ ตอง แลซี่. แมมมายบา อางยา
พ่อ ที่นอน คำล้งท้าย สะท้อน คำล้งท้าย แม่หม้าย ลูก

คายยาง มางเยต ยุม ลากา เวอ แล จุง แลซี่
กึ่งก่า ทั้งสอง บ้าน หน้า คำล้งท้าย ไป ยืน คำล้งท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

วิทยาลัยการศึกษานานาชาติและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

นี่กำม ย่าปี มาง. อางโงง มาง มา ชี. คายยาง
จากนี้ สาว คำล้งท่าย พ่อ คำล้งท่าย บอก คำล้งท่าย กิ่งก่า

มาง แวยา คาน เวอ โทยโทย เป็กออง ลือ ชี.
นั้น ดอก พาน คำล้งท่าย สบาย กระโดดเข้า มา คำล้งท่าย

ตั้ง กาลาย ซามมือ เจตวาน. ยาว ช่าง กา ยาว ลางตุ.
นั่ง ด้วยกัน สามมือ เจ็ดวัน แล้ว ชวน กัน แล้ว ลำห้วย

ลางคลาว แล ชี ลางตุ. เคอ แล ยาว คายยาง
อาบน้ำ ไป คำล้งท่าย ยาว ไป แล้ว กิ่งก่า

มาง ย่าปี อางมาง มาง มา ชี. อาซา
นั้น สาว สวย นั้น คำล้งท่าย คำล้งท่าย เดี่ยว

อาอาย ลางคลาว เมอ ย่าปี มาง
พี่ชาย อาบน้ำ เมื่อ คำล้งท่าย สาว คำล้งท่าย

บ่าเจ้อ จา ลางคาน ลางคาน ลางคาน ลางคาน ลางคาน ลางคาน ลางคาน ลางคาน
อะไร มี ตา แอบ เป็ด ตุ คำล้งท่าย ตั้งนั้น

คายยาง มาง อางคาบ ซอด แล ชี. ยาว นี่กำม
กิ่งก่า นั้น คราบ ลอก ไป คำล้งท่าย แล้ว คำล้งท่าย

ล้าง เวอ ลู่่ง บ่อ ลือชี ลางกิ่ง ชีย่าง ลางเจ้อเจ้อ
น้ำ คำล้งท่าย ลง เล่น คำล้งท่าย น้ำใส นั้น น้ำไหลบ่า

ลา ชี ย่าปี อางมาง ฮู กานจาง ค่าพ่าย่า อางมาง
มา คำล้งท่าย สาว สวย ตุ กันแล้ว ผู้ชาย รูปหล่อ

กลางคลาว บ่อ จา ย่าปี่ อางมาง มาง แปะซี ยาว
ออบน้ำ เล่น อยู่ สาว สวย คำลงท้าย อยากรู้ คำลงท้าย

ลาปู ลานีว ลางแจ้อ เวอ จูบ ลือ ซี. ยาว นี้กำม
มือ นิ้วมือ น้ำไหลบ่า คำลงท้าย จุ่ม มา คำลงท้าย คำลงท้าย ดั่งนั้น

คายยาง มาง อางคาบ ยาง ลานีว เวอ ปาน ซี.
กึ่งก่า นั้น ลอกคราบ คำลงท้าย นิ้วมือ คำลงท้าย หัน คำลงท้าย

ย่าปี่ อางมาง มาง ลอมมา ฮู แอ ปิม อางบานอางเม็ง
สาว สวย คำลงท้าย ไป คำลงท้าย บ้านเมือง

แอ่യാ. คำพ่าย่า อางมาง ย่าปี่ อางมาง มางกอง บ่อ
ทั้งนั้น ผู้ชาย หูล้อ สาว สวย คนนั้น เดิน

ชวา. ย่าปี่ อางมาง มาง ลอมมา คายยาง คอ ปาน
หา สาว สวย กึ่งก่า หนังสือ พัน

คำพ่าย่า อางมาง ชูป ออก ชู ยาว นี้กำม
ผู้ชาย รูปหล่อ จูบ ออก คำลงท้าย คำลงท้าย ดั่งนั้น เขา บอก

แลซี กงา อางโต นี้ มามา พาญา คายยาง อางโต ปอม
คำลงท้าย เรา ตัว นี้ จริง ๆ ผู้มีบุญ กึ่งก่า ตัว ปลม

ลือ แอ. เยตมี ยุม ชาง กา ลือ. ยุม เคอ ลือ ยาว
มา ไป ทั้งสอง บ้าน ชวน กัน มา บ้าน ถึง มา แล้ว

ฮาก เจอ พลอย. เยตมี อางปี่ อางบลอง ตึง กาแล.
เขา อิจฉา หมด ทั้งสอง ภรรยา สามี อยู่ ด้วยกัน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ปา นาย คาม
ปลา ใน ทอง

เรื่องโดย แม่มูล มโนภัทร

เขียนโดย นายพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร และ น.ส. พิรารัตน์ มโนภัทร

อางปี่อางบลอง ที่อู่ จาเย่ ลองแต ซา ก่อง จ่าง เย่.
ภรรยาสามี หนึ่งคู่ ค้างท้าย ปลา หา ขาย กิน ค้างท้าย

อางปี่อางบลอง ดีเยด อางตุก. ยาว ตั่งซอง ยา อูกา ซี้แย่.
ภรรยา สามี ทั้งสอง จน ค้างท้าย พุด ค้างท้าย

บาเจ้อแม ซามี จ่า
ว่าอะไร หา กิน ขางกายาว มอฮู
ค้างท้าย ทั้งสอง ขวนกัน หมอดู

มางกอง ฮู แล จ่า แล วา.
คนนั้น ดู ไป ค้างท้าย หา กิน ไป ค้างท้าย

มอฮู บาง ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
หมอดู นั้น บ้าน ถึง ไป แล้ว หมอดู นั้น ถาม ค้างท้าย
สืบค้นวิจัยศึกษาและวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

บาเจ้อ ฮา ลือ แง. ยาว อางปี่อางบลอง มางเยด
อะไร ค้างท้าย มา ค้างท้าย แล้ว ภรรยา สามี ทั้งสอง

มี มาชี บาเจ้อ กงาย อางตุก. มอฮู มาง มาชี
ค้างท้าย บอกกล่าว อะไร เรา จน หมอดู นั้น บอกกล่าว

อาซาง แล ไว นอง ยุม เวอ. มอฮู มาง ฮยา
เดี่ยว ไป ค้างท้าย เธอ บ้าน ค้างท้าย หมอดู ค้างท้าย ไก่

ที่โอด แซ่ ชู จามตึง. มอฮู มาง ดิง ฮู อางบลอง
หนึ่งตัว ฆ่า ด้วยกัน ยกมาให้ หมอดู นั้น นั้ง ดู สามี่

ม่า ฮยา อางกวาง ซอ จ่า ออน. คำบา ม่า
คำลงท้าย ไก่อ่ กระดุก หยิบ กิน ก่อน ภรรยา คำลงท้าย

ฮยา อางมา ยาง ซอ จ่า. มอฮู ม่า แอ ปี่ซี
ไก่อ่ เนื้อ คำลงท้าย หยิบ กิน หมอดู บอก ไป ให้ไว้

ยูม เคอ แล ยาว วาง กาลแล้ว ยาว กานา ลีงบาอากา ลาโจเบ.
บ้าน ถึง ไป แล้ว หลบ แล้ว ฉั้น โกรธ คำลงท้าย

อางปี่อางบลอง ม่าเยอ ยูมเคอ แล ยาว วาง. กาลแลซี
ภรรยา สามี่ ที่สอง บ้านขวก ปแล้ว หย่า กันแล้ว

คาบาม่า ชาง ออ กาย แล ซี.
ภรรยา คำลงท้าย คำลงท้าย ได้ ไป คำลงท้าย

อางบลอง สามี่ คำลงท้าย จน เหมือนเดิม คำลงท้าย แล้ว อีกวั้น

ม่า อางบลอง อางอาน มาง ฮอจี้จี้ จาน ลองแต่
คำลงท้าย สามี่ คนเก่า คำลงท้าย แห โยน ปลา

ซา ลาง โย้. บอก ฮู แกกแกชาง ยูม อางมาง มายาง
หา น้ำ คำลงท้าย กัม ดู เจา บ้าน สวย เห็น

ซีเย่. แงน ฮู ยูม อางมาง มางนา มายาง ตาย แล
คำลงท้าย มอง ดู บ้าน สวย คำลงท้าย เห็น ขึ้น ไป

ฮ้าง ปา จ๋า แล แจง. ยุม ซึ่ง มางนา มยาง
ข้าว ขอ กิน ไป ค้างท้าย บ้าน เจ้าของ ค้างท้าย เห็น

งกา ฮ้างแบ่ คา ฮ้าง ปี่จ๋า ลาวแล. คำบา มา
นั้น หิวข้าว ค้างท้าย ข้าว ให้กิน ค้างท้าย ภรรยา ค้างท้าย

อางบลอง อางอาน มางนา อางจาม งกา กา. อางบลอง
สามี่ ของเก่า ค้างท้าย จำ ได้ ค้างท้าย สามี่

มา คำบา มางนา บ่าจาม งกา กา. คำบา อางอาน
ค้างท้าย ภรรยา ค้างท้าย ค้างท้าย ภรรยา ของเก่า

มา นึ่งบา คาว กัก ขาวนี้. มา บาเจอ อามือ
ค้างท้าย หัวใจ ใน ค้างท้าย อะไร เตียนนี้

อางตูกอ างพาน แนนญา. อางอาน อางอาน อาง
ยากจน ค้างท้าย ภรรยา นั้น ค้างท้าย ฮ้าง
ข้าว

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ชูชู คาม ฮ้างบั้นวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดลทาว ปี่
บั้น ทองคำ ข้าว ค้างท้าย ไล่ ค้างท้าย ใบตอง ห่อ ให้

แอ ปี่ ซี มา ซี กายคู โย้ เคอยาว
ไป ให้ ค้างท้าย บอก ค้างท้าย สะพาน ไน้จนถึงแล้ว

ฮาเต้ จ๋า แคนใจ. กายคู เวอ เคอ ยาว ฮ้าง แบ่
ห้ามแกะ กิน อย่างพึ่ง สะพาน ค้างท้าย ถึง แล้ว ข้าว หิว

ลาซี เต้ จ๋า ซี. คำบา อางอาน มาง มา
ค้างท้าย แกะ กิน ค้างท้าย ภรรยา ของเก่า นั้น บอก

แอ ชี บ่าเจอนา ฮ่าง ทาว เต๋ ฮ่าง ชู ภายคู
ไป คำล้งท่าย ไม่เชื่อ ข้าว ห่อ แกะ ข้าว ปั้น สะพาน

ออก กลา แอ ปีซี. จ่า บ่า กง่า จ่า. ที่อี่นึ่ง เคอ
ได้ ตก ไป คำล้งท่าย กิน ไม่ ได้ กิน วันหนึ่ง ถึง

แลงม่า ฮอจึ่ง จาน ลองแต่่ ซา แล ชี จานตามจาน
กระทั่ง แห่ ทอด ปลา หา ไป คำล้งท่าย ทอดไปทอดมา

ลองแต่่ ปาคาม ที่อี่โต่ จาน กง่า ชี. กย่าง ลองแต่่ ปาคาม
ปลา ทอง หนึ่งตัว คำล้งท่าย เธอ ปลา ทอง

มาง นา ซา ก่อง ชี จ่า อาซาง มาง
นั้น คำล้งท่าย หา ขาย คำล้งท่าย แต่่ ใคร นั้น

บ่าวือ จอ แคะ ก่อง ซา โย้ กัด แง.
ไม่ซื้อ กล้า กลัว คำล้งท่าย หัวใจ ไน้ คิด คำล้งท่าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ยุ้ม อางล้ง อางฮือ บ่าเจอนา ก่อง ชี แล นา ยาว
บ้าน หลังใหญ่ ไน้ คำล้งท่าย ไป ขาย ไป ถาม แล้ว

นี่กำม ยู้ม ซึง มาง ลาบ วือ ปี่ ชี. ลองแต่่ มาง
ดั่งนั้น บ้าน เจ้าของ ไน้ รับ ซ้อ ให้ คำล้งท่าย ปลา ไน้

นา ป่องป่อง เพอ แอ่งญู คาม ยาง ปลั่ง มยาง ชี
คำล้งท่าย ท้อง ผ่า ซี้ เอา ทอง เต้ม เห็น คำล้งท่าย

ไอ้ ซาง นิม่า เจอนี่แมนบา แน ตุ๊กพาน คาแน. ยาง
ไอ้ คน นี้ (เห็น) ทำไม คำล้งท่าย จน ขนาด เธอ

วิบากกาม นี้ แม่ นาตุ.
 วิบากกรรม นี้ ค่ำล่งท่าย ค่ำล่งท่าย

อาวา นกยุง มาง แม มาง ชิ่ง
 กา นกยุง นั้น ค่ำล่งท่าย สวย ค่ำล่งท่าย

เรื่องโดย พ่อหนานเมือง สวัสดิ์สกุลไพร
 สวัสดิ์สกุลไพร

อาวา นกยุง มาง นกยุง ยาง นกยุง มาง แม
 กา นกยุง นั้น ค่ำล่งท่าย นั้น ค่ำล่งท่าย นั้น ค่ำล่งท่าย
 มาง ชิ่งแง. จ้ำ ชิ่งแง. บ่าจา. อาวา
 นั้น ค่ำล่งท่าย ค่ำล่งท่าย เงิน ค่ำล่งท่าย ไม่มี กา

มาง จ่าปลา ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต บ่ากง
 นั้น นกแซว นั้น ยิม ไป ค่ำล่งท่าย ค่ำล่งท่าย ไม่ได้

ยอง แลกกิ่ง. แมงคยาง มาง ลือ ม่า ชี ปองหนา
 ประดับประดา ไม่ทัน แมลงวัน นั้น มา บอก ค่ำล่งท่าย ควาย

ชี ชี โย้. แอ ยาว กอยา จ่า แอ แคน แคน
 ตาย ค่ำล่งท่าย โน้น ไป ค่ำล่งท่าย อิมมาก กิน ไป ريب ريب

แง ยางมี ชี กาทาง เวอ เปิก นือ ปลาง จีลาตีก.
 ค่ำล่งท่าย มั่น สี กระถาง ค่ำล่งท่าย กระโดด จม ดำ ปัดปี

บ้ายอง แล แนะ แอ ซี้. แสง ยาวา อาวา ปลาง
ไม่ทันประดับ ไป นั้น ไป ค้างท้าย นั้น ค้างท้าย อีกา ต่า

แก อามือ เคอ. อาวา มาง เกิง ต่าว จ่าปลา มาง
ค้างท้าย เดี่ยวนี้ ถึง อีกา นั้น ที่ไหน จับ นกแซว นั้น

อางซี้ เค. อาวา มาง นา อางมื่อ ซิต ซิ่งแซ่ แน
หนี่ลีน ตาม อีกา นั้น ค้างท้าย ขน ถอน เสียง ค้างท้าย

บิ่ง. อาวา มาง บิ่ง ก้า ก้า. แสง เย่ ชาง อางซี้
ร้อง อีกา นั้น ร้อง ก้า ก้า. นั้น ค้างท้าย คน หนี่ลีน

ตีด อามือ เคอ
ตีด เดี่ยวนี้ ถึง

ยาเก ปองฮนา ปอ
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เรื่องและเขียนโดย นางชนาภา ตีคำ

คาแต่ ปี่ชู ย่าเก นี. วานชาว วานตีด เคอ ยาว
เมื่อก่อน ปี่ชู เด็ก ค้างท้าย วันเสาร์ วันอาทิตย์ ถึง แล้ว

ช่าง กายาว ปองฮนา ปอ แลแง. อางบา อางโง ฮ่าง
ชวน กัน ควาย เลี้ยง ค้างท้าย แม่ พ่อ ข้าว

จ่าเก็ง ทาว แพลอง กาน ปิ่งแง. ย่าเก ค่าพ่าย่า ค่าบาย่า
อาหาร ห่อ ถู / ย่าม ใส่ ค้างท้าย เด็ก ผู้ชาย ผู้หญิง

ยา. ป่องฮนา ตา แพลอง ซ่า นาตุง เคอ แล ยาว.
คำลงท้าย ควาย ซี่ ญุ/ยาม สะพาย หุ่นา ถึง ไป แล้ว

ป่องฮนา แลตื่อ พื่อตอ ยาว นาทาม กางแก ลองแต่ ซา
ควาย เชือก แก้มัด แล้ว ถาม คำลงท้าย ปลา หา

ปาวลา. ทือบ่า ป่องฮนา เค ฮู. ทือบ่า โกอโงตึง ลองแต่ ซา.
กันใหม่ กลุ่มหนึ่ง ควาย ตาม ดู กลุ่มหนึ่ง กันน้ำ ปลา หา

นึ่งกอง ฮ่าง แต่ง จ่า เซอ. ลองแต่ ซา กงา ยาว. นึ่งกอง
กลางวัน ข้าว ทำ กิน เตื่อ เปื่อ ได้ แล้ว กลางวัน

ฮ่าง จ่า ญูาม เคอ ยาว ปื่อตื่อ เตื่อ ฮู บา อือนา.
ข้าว กิน เวลา ถึง แล้ว ตาม ดู พวก นั้น

ฮาว ลือ ปียวว. ทึ่งก ยาว นึ่งกอง ฮ่าง แต่ง จ่า
เรียก มา คำลงท้าย ด้วยกัน เตื่อ เปื่อ ฮู ซ่า ทำ กิน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
จ่า ปื่อตางปือ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
กิน อย่างเอร็ดอ่อย คำลงท้าย

ซาง แมนือ แมปอ
(คน ตา บอด)

เรื่องโดย แม่มูล มโนภัทร

เขียนโดย นางกัลยากร สวัสดิ์สกุลไพร และ น.ส. พิรรัตน์ มโนภัทร

มกลางคางยา คาแต ซาง. ย่าค่า แมนือ แมปอ คำบา กงา
นานมาแล้ว ก่อน คน หนุ่ม ตา บอด ภรรยา ได้

ซึ่งเย่. จำ ฮากนา แมนือ แมปอ แนน ป่าปีแบ เย่.
ค้ำล้งท่าย แต่ คนอื่น บอด และ ไม่ให้รู้ ค้ำล้งท่าย

ที่อนึ่ง จา. มุงคี่ฮาว ซื่ออ้อกว่า แล ซี. ย่าปี มาง
วันหนึ่ง มี มีดคี่แล้ว ซื่ออ้อกว่า ค้ำล้งท่าย สาว นั้น

ยม ทาง กาย และ จางยงมาง อางย่าย่าปี มางนา ซอน
บ้าน ซ่าง ผ่าน ไป ลูกสาว นั้น สอน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
เวอ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล อางปลอง ซา
ค้ำล้งท่าย ไป พบ ไป ค้ำล้งท่าย ลูก ค้ำล้งท่าย สามี่ หา

นี่ ลาปู่ ลาคือ อางเปอ อีอนา ยู กาโน. อางย่าย่าปี
ค้ำล้งท่าย มีอื้ เहां ชยัน พวกนั้น เहां ค้ำล้งท่าย ลูกสาว

มาง อางโงง มางนา นา เย่. บาเจ้อ ลาแม แบ ปิงแน.
นั้น พ่อ นั้น ถาม ค้ำล้งท่าย อะไร อย่างไร รู้ ค้ำล้งท่าย

อางโงง มาง มา เย่ นาง แบ ซีคาว. ลาปู่ โย้
พ่อ นั้น บอก ค้ำล้งท่าย เจอ รู้ ค้ำล้งท่าย มีอื้ โนน

ฮู กาโน. ลาปู่ แสง ซาลาล้า. ลาคือป่าต้องจื่อ ปลาก
ดู คำลงท้าย มือ นั้น หยาบกร้าน สันเท้า ตก

ฮู กาโน. แฮมมา อางเปอ. ย่าค่า แม่นือ แมปอ มาง
ดู คำลงท้าย คนนั้น ขยัน หนุ่ม ตา บอด ันั้น

กย่าซี ยาง แสง ยุม พาวแอแลซี. ยุม เคอ แอ ยาว.
ได้อิน เขา นั้น บ้าน กลับไป บ้าน ถึง ไป แล้ว

มุงคี่ อางเด็ก เวอ. ฮาง โคด ต ลาวา โย้ ต่า แลซี.
กลางคืน ตอนดึก คำลงท้าย ซี่ มือ ไน้ ทา คำลงท้าย

บียาวคาลา ไน้ด ตา แลซี ย่าบี่ ย่าบี่ มาง ยุม แล ซี.
ซี้ถ้ำ นวด ทา คำลงท้าย ไน้ด บ้าน ไป คำลงท้าย

ย่าบี่ มาง ยุม เคอ แล โย้ จอก แลปี่ซี.
สาว นั้น บ้าน ถึง ไป แล้ว ไน้ด ล้าง คำลงท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

จ่า ย่าบี่ มสถาบันศึกษาภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดลล้า. ย่าบี่
แต่ สาว นั้น ฝ่ามือ คำลงท้าย คล้า ดู แล้ว หยาบกร้าน สาว

มาง อางโงง มางนา ฮาว ม่า. โงง เวอ อางเปอ มางนา
นั้น พ่อ นั้น เรียก บอก พ่อ คำลงท้าย ขยัน นั้น

มยาง ยา. นีมางนา ยู แน. อางโงง มาง ม่า ยู
เห็น คำลงท้าย คนนี้ เอา คำลงท้าย พ่อ นั้น บอก เอา

ปึงแง อางแมนอี. อาซาง เวอ ตาลาโว. ย่าคา มาง
คำลงท้าย ดีแล้ว ใคร คำลงท้าย ขึ้นมาเลย หนุ่ม นั้น

ตามปอง ซากว่า. ทองแลกวา. ย่าปี่ มาง ฮาว แง.
บันได หา ขนทะเล สาว นั้น เรียก ค้างท้าย

ตาลานปาว. อาคอกกว่ากานโจ จ๊า ย่าคา มาง ม่า แง.
ขึ้นมาเถาะ อย่าเคาะ แต่ หมุ่ม นั้น บอก ค้างท้าย

ยมพางนี่ เฟ่น กงา กาชา. กานแต่่ว ตามปอง บ่า ซา
โครงบ้าน เปลี่ยน ได้ ค้างท้าย ที่จริง บันได ไม่ หา

มยาง กา. ตามปอง ยาว ตาแล อูลางกายาว
เห็น ค้างท้าย ขึ้นไป พุดคุยกันแล้ว

อางปี่ อางบลอง เพลอ. เอ ซี. อางบลอง
ภรรยา สามี เปลี่ยน ไป ค้างท้าย สามี

แม่มือ แม่ปอ มาง. ซี. ค่าบา มาง
ตา บอด นั้น ค้างท้าย ภรรยา นั้น

นึ่งกอง อ่าง แป. ค้างท้าย ม่าง ยาว นึ่งกอง อ่าง จ่า
กลางวัน ข้าว หิว ภรรยา นั้น เรียก กลางวัน ข้าว กิน

อางบลอง แม่มือ แม่ปอ มาง ฮยาซาง ตาแล อ่าง ทาว
สามี ตา บอด นั้น กระท่อม ขึ้นไป ข้าว ห่อ

นาง ปลาก ปี่ซี. จ๊า ค่าบา มาง บาเจอฮานาง แง.
เหยียบ แตก ค้างท้าย แต่ ภรรยา นั้น เหยียบทำไม ค้างท้าย

จีจี ซี จ๊า อางบลอง แม่มือ แม่ปอ มาง ม่า แง
พุดๆ ค้างท้าย แต่ สามี ตา บอด นั้น บอก ค้างท้าย

จำเริญตามญาม ปุณฺชามา. บ่าจำ กานนา ป่องนา มางนา ซีย
ยามกินยามตี๋ม พัน ไม่กิน คำล่งท่าย ควาย นั้น พา

นา กาน แอ ซี. นาคอง แชยวเด็ก ยาว. จำ
ทุงนา ใส่ ไป คำล่งท่าย คันนา ขาดทะเลลุ แล้ว แต่

ค่าบา มาง ฮาว นา แลซี อาเซ นาคอง แพ. บาเจอ
ภรรยา นั้น เรียก ถาม คำล่งท่าย น้ำชาย คันนา นี้ ทำไม

นา ทาย แช ปี่แอ. อางบลอง มาง มา แง. อางลาน
ทุงนา ไถ ขาด คำล่งท่าย บอ ก คำล่งท่าย หลาน

อางเซ นี้ บล่องแกง. บายบอย แง. นาคอง นี้
น้ำชาย คำล่งท่าย ช่วยกัน คำล่งท่าย คันนา คำล่งท่าย

อางซื่อ แต่ง แล่งอี ยามบอย ยามบอย ยุม ซีย กาแล.
ใหม่ ทำ คำล่งท่าย ยามบอย ยามบอย บ้าน พา คำล่งท่าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

กฐวาน ยา สถาบันวิทยภาษาวัฒนธรรมเอเชีย สภ.นบ. แฮนึ่ง
ทุกวัน คำล่งท่าย ภรรยา นั้น ตักน้ำ อาบ คำล่งท่าย วันนั้น

ค่าบา มาง บาคามกึ่ง ยาง ลางคาม คลาว แลซี จำ นามบอ
ภรรยา นั้น ไม่ทันตัก เขา ตักน้ำ อาบ คำล่งท่าย แต่ บ่อน้ำ

กลา แลซี. ค่าบา มางนา ฮาว แง เกินทองลาโว.
ตก คำล่งท่าย ภรรยา นั้น เรียก คำล่งท่าย เอาบันไดไม้ไผ่หย่อนลง

คาบา มาง เกิน ซา ทอง ปียาว. ตาแลลาม แลซี.
ภรรยา นั้น บันไดไม้ไผ่ หา หย่อน คำล่งท่าย ขึ้นเลยไป คำล่งท่าย

ค่าบา มาง ฮาว มา แลชี ลามแลยาว. อางบลอง มาง
ภรรยา นั้น เรียก บอก ค้างท้าย ไต่บันไดขึ้นไป สามี่ นั้น

ฮากนา มา แง ซาล่า ฮู แง. แฮกาม คาบา มาง
คนอื่น บอก ค้างท้าย เสือ ดู ค้างท้าย ที่นี่ ภรรยา นั้น

แม่นือ แมปอ แน แบ ชี. แปนลยาว ก่า ชี.
ตา บอด ค้างท้าย รู้ ค้างท้าย รุ่งเช้า ไล่ ค้างท้าย

มา พาง ปีชี. อางเก็งอวงกอ กอ ปาว นาง ยุม
บอก หนึ ค้างท้าย ไต่บันไดขึ้นไป ค้างท้าย เธอ บ้าน

แอ แลปาว. ยาง อางไปก ช่า แลยาว. ยุม
ไป ค้างท้าย หอบ สะพาย ค้างท้าย บ้าน

ลุง แอ ยาว. ตามมา จ้า ฮาว มา แง.
ลง ไป แล้ว บันได ค้างท้าย แต่ เรียก บอก ค้างท้าย

เบ็กกลา **ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต**
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล พาไปกยาง.
กระโดดลง ค้างท้าย บ้าน รู้ ค้างท้าย ถึง หอบผ้า

กามทือ เวอ คอง ปีชี. จ้า ฮาว มา แง.
รู้ ค้างท้าย ติดค้าง ค้างท้าย แต่ เรียก บอก ค้างท้าย

บ่าลาก ลายาว อาจ้ากโจ. อาชูชีโจ ลางปองกลางตึง ปา นาตุง
ไม่รัก แล้ว อย่าตึง อย่าจับไว้ กระบอกน้ำไม้ไผ่ แบก ฟุงนา

ลองแอ. ลางปอง แสง ฮางมาน กาง แอ ปึงแง.
ล่องไป กระบอกน้ำไม้ไผ่ นั้น ลม ถูก ไป เสียงดัง

อาซาง อุง เค้ ลอแม ยาง พลาบ อี้ ป่าซอ ลายาว
ใคร ร้องไห้ ตาม เท่าไร เขา หันหลัง ต่ำ ไม่ชอบ แล้ว

ป่าเจอฮาย อุง เค้.
ทำไม ร้องไห้ ตาม

ฟ้าโปลัง แนน อางซออง

(พ่อตา และ ลูกเขย)

เรือร้อย พ่อพามาเมือง สวัสดิ์ดีสกุลไพร

ร้อย นาย ร้อยชัย สวัสดิ์ดีสกุลไพร

ฟ้าโปลัง แนน อางซออง ฟ้าโปลัง มาง
พ่อตา และ ลูกเขย ค้างท้าย พ่อตา นั้น

ฮอตุมคาม ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล. มา
ทำที่ดักสัตว์ ค้างท้าย ตัวอัน ถูกกับดัก พ่อตา นั้น บอก

ว่าบูแต่ง ปี่ซี อางนาม แนน อางซออง มาง บ่าว่า. อางซออง
ทำ ค้างท้าย เหม็น และ ลูกเขย นั้น ไม่ทำ ลูกเขย

อางคลือ แสงแย้ ฟ้าโปลัง มาง ว่าบูแต่ง อางฮอมพีโปลม. แต่ง
ซี้เกียจ นั้นแหละ พ่อตา นั้น ทำ เครื่องปรุงครบ ทำ

เป็นยาว. กุ่มพาแต่ง ฮอมเฮอ. ฟ้าโปลัง มาง อางเฮว ออกแอ.
เสร็จแล้ว กับข้าว หอมฟุ้ง พ่อตา นั้น ช่างนอก ออกไป

อาจซออง มาง กุ่มพาแต่ง ฮลอง คาวเจ้อ. มานปออง ฮลอง แงน.
ลูกเขย นั้น กับข้าว ร้อน แอบชิม ปาก ร้อน แหงน

พาโบง มาง พาวลา มยาง นา ซี้ อาจซออง แท่
พ่อตา นั้น กลับมา เห็น ถาม คำล้งท่าย ลูกเขย นี

บาเจ้อ ฮา. ยุมญุง นาบ ฮู เกิง เตอ ลี้อ แอ.
อะไร ทำ โครงหลังคา นับ ดู ที่ไหน ตัด มา ไป

พาโบง มาง มา เย่ ปงฮอน ลาง เตอ ลี้อ แอ.
พ่อตา นั้น บอก บอญอง น้ำ ตัด มา ไป

ปุงกอ ลาง ลอง ลี้อ อึง ลาง ออก ลี้อ แอ.
โปงเคี้ยว น้ำ ล่อง มา คลอ นี ออก มา ไป

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
บาโทบแลซีก

เรื่องโดย แม่มูล มโนภัทรและ พ่อหนานเมือง สวัสดิ์สกุลไพร
เขียนโดย นายพิบูลย์ชัย สวัสดิ์สกุลไพร

บาโทบแลซีก ชาง อาจคลี้อ อาจบา มาง เงินเจอ ปี เซอ
บาโทบแลซีก คน ซี้เกียจ แม่ นั้น อะไร ให้ คำล้งท่าย

บ่าจา. จ้า อาจบา มาง ยาง ตอคน แอ้ง ควาด
ไม่มี แต่ แม่ นั้น เขา มุลอ้วยวะ นั้นแหละ ควัก

อาจอม กาน ชี. อาจบอ มาง ชี บอทาง. อาจยา
ตลับ ใส่ ค่ำล่งท่าย แม่ นั้น ไก่ล้ ตาย ลูก

มางนา มา ชี. อ่างบอ ตอคน นิ่ง กาจากามจากาโน.
นั้น บอ ค่ำล่งท่าย แม่ มุลอวัยวะ นี้ ให้ค้ำขาย

บอโทบแลซีก อาจบอ มาง ตอคน กง ยาว ลิ่งชอ ฮาน ลาว.
บอโทบแลซีก แม่ นั้น มุลอวัยวะ ได้ แล้ว แดด เอา ตาก

จ้ำ ฮยาพา มาง ด้อก จ้ำ จีชี. บอโทบแลซีก ฮยาซิ่ง
แล้ว ไก่ตัวผู้ นั้น จิก บอโทบแลซีก เจ้าของไก่

มางนา มา ชี. มาง มาง มาง ตอคน ลาว
นั้น บอ ค่ำล่งท่าย เธอ บอ มุลอวัยวะ ตาก

ชีย่าง ด้อก จ้ำ ลา บอชอ บอชอ มาง ยู ชอต่าง
ค่ำล่งท่าย จิก กิน มา ค่ำล่งท่าย ไก่ นั้น เอา เงิน

บ่ายู. ฮยาซิ่ง **ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต**
ไม่เอา เจ้าของไก่ นั้น จ้ำเป็น ไก่ตัวผู้ นั้น ยกให้ บอโทบแลซีก

ฮยาพา มาง อาม แล. คองท้อคอง แล ตาด จ้ำ
ไก่ตัวผู้ นั้น อุ่ม ไป หมูบ้านหนึ่งหมู่บ้าน ไป พบ แต่

ชาง อาจลอดอาจตอ จา. ยาง ตา บอ ฮูฮอ ชาง
คน คนตาย มี เขา ขึ้น เที้ยว ดู คน

บ่าจา แมแน. ฮยาพา มาง ลิ่งช้อ เคลิก ชางชี มานป่อง
ไม่มี ค่ำล่งท่าย ไก่ตัวผู้ นั้น คอ หัก คนตาย ปาก

แมงปู้ มาง ปยาม ออก บึงย่าง กยาบ อาแซง ยา
แมลงภู๋ นั้น บิน ออก ร้อง เียบ เมื่อกี้ ค้างท้าย

ม่า ลา แอ นีนา อ่าลาโจ. อางโงง ซี คางมา. ฮยาบาซึ่ง
บอก มา ไป ทางนี้ อ่ามา พ่อ ตาย ค้างท้าย เจ้าของข้าง

มาง ซาตาง ป่าปี บ่ายู. ฮยาบา มาง ยู แง.
นั้น เงิน ขอให้ ไม่เอา ข้าง นั้น เอา ค้างท้าย

ฮยาบา มาง ปี แอเคอ. ฮยาบา มาง กงา ยาว.
ข้าง นั้น ให้ ค้างท้าย นั้น ได้ แล้ว

ยาง ฮยาบา มาง คางแอ. คองทือคอง เคอ. ปอกา
เขา ข้าง นั้น ไป บ้านหวงหมู่บ้าน ถึง พ่อค้า

อู่ฮลอง ปาน จา แอ นาง ปลาก ปีซี.
หม้อ ปั้น มี ไป เหยียบ แดก ค้างท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

อู่ฮลอง ปอกาสถาบันกษัตริย์ภาษาและวัฒนธรรมจัมเอเซีย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ป่าจา.
หม้อ พ่อค้า นั้น ปรับ แต่ เงิน ใช้คืน ไม่มี

บาโทบแลซีก ฮยาบา มาง โญก ปี. อู่ฮลอง แพต กอย แอ.
บาโทบแลซีก ข้าง นั้น ยก ให้ หม้อ เศษหม้อ เก็บ ไป

ยาง ย่อ แอ นกญาง ทื่อ โต นาตุง กลาจำจา นา
เขา เดิน ไป นกยาง หนึ่งใน ตัว หุ่นา หากิน ค้างท้าย

มายาง. อู่ฮลอง แพต जान แซ่. นกญาง มาง อางซื่อ
เห็น หม้อ เศษหม้อ ข้าง หม่า นกยาง นั้น มัน

ฮาน ลุง อางซื่อ กงา เอิบ กาน. ยาง ยอ แล
เอา เขี้ยว มัน ได้ ตลับ ใส่ เขา เดิน ไป

อางเมิง แล ตาด. ยุม ที่อ ลาง จา ย่าปี่ นามกง่า
เมือง ไป พบ บ้าน หนึ่ง หลัง มี สาว ปั่นฝ้าย

จา นา มยาง. ลาง ปา ตาง แลซี้. ย่าปี่ มาง
มี ค่ำล่งท่าย เห็น น้ำ ขอ ต้ม ค่ำล่งท่าย สาว นั้น

มาซา บ่ากึ่งจา. นาง ตาง แอ ปาว. บาโทบแลซีก
บอกแล้ว ไม่ว่าง ค่ำล่งท่าย บาโทบแลซีก

ยาง ย่าปี่ มางนา. มา. คุบ ปี่ ตาง ลาปาโน.
เขา สาว นั้น บอก ให้ ต้ม ค่ำล่งท่าย

ย่าปี่ มาง ยาง ลาน. นกญาง อางซื่อ ย่าง.
สาว นั้น เขา น้ำ หัน มือ นกยาง มัน นั้น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ย่าปี่ มาง. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จ้า นี้กำม
สาว นั้น ไม่แป้น นั้ง ค่ำล่งท่าย ทา ค่ำล่งท่าย แต่ ที่นี้

ย่าปี่ มาง ลา ดิ่ง. ทากานลายาว. ยาง ง่าน โย้ กวาก กวาก
สาว นั้น มา นั้ง พอลุกขึ้น เขา อ้วยวะ นั้น มีเสียงกวาก ๆ

แแน บิ่ง แง. ย่าปี่ แฮม่า พาญ่า อางย่า. พ่าญ่า แฮมาง.
และ ร้อง ค่ำล่งท่าย สาว คนนั้น พญา ลูก พญา คนนั้น

อางย่า ย่าปี่ มางนา. ฟีลอง. กงา อางย่า ย่าปี่
ลูก สาว นั้น กระวนกระวายใจ ฉั่น ลูก สาว

นา บาเจอฮานปีชี. จาวมาน คำพ่าย่า ตางลาย นา
คำล่งท่าย เป็นอะไร ชาวบ้าน ผู้ชาย ทั้งหลาย คำล่งท่าย

ป่าวปากาด ฮา. กงา อางย่า ย่าปี่ นา ลอมาง ยาจำโปยว
ประกาศ ทำ ฉั้น ลูก สาว คำล่งท่าย คนไหน รักษาให้หาย

ยาว. อางย่า ย่าปี่ นา โญก ปี่. กงา อางเม็ง นิ่ง
แล้ว ลูก สาว คำล่งท่าย ยก ให้ ฉั้น เมือง นี

โญก ปี่. ย่าค่า ลอคู่น ยาน่าต่อโปยว กา. พ่าญ่า ย่าปี่
ยก ให้ หมุ่ม คนไหน คำล่งท่าย พญา สาว

อางโบบัง มาง ฮาเย. อามอ อามอ อามอ มาง จา. ยางนา
พ่อ นั้น ว่า ทอนนี้ ทอนนี้ ทอนนี้ นั้น มี เขา

ซา แอ ปาว. นอเมือง นอเมือง นอเมือง อ้อ ฮาเย.
หา ไป คำล่งท่าย นอกเมือง นอกเมือง นอกเมือง ชาวบ้าน พวก ว่า

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ที่ลอนา บาโทบแลซีก อิมจินนอะวัฒนธรรมเอเชีย อมาหาวิทย์กัลยมหิดล แมปางแน.
นั่นหะรอ บาโทบแลซีก อะไร ไม่มี (คำอุทาน) อย่างนี้ ไม่แน่หะรอกะ

บาโทบแลซีก นา แอ มา. จ้า บาโทบแลซีก ลา แก
บาโทบแลซีก คำล่งท่าย ไป บอก แต่ บาโทบแลซีก มา แกไข

ลาปานอ. ยาง นีก้าม นกยูง อางซื่อ ยาง. อางแปน เวอ
คำล่งท่าย เขา ที่นี้ นกยาง มัน นั้น ไม้แป้น คำล่งท่าย

ต่ำต่ำ เจต. ต่ำต่ำ เจต. ย่าปี่ มาง งาน กวาก กวาก กวาก
ทา ๆ เซ็ด ทา ๆ เซ็ด สาว นี้ อวัยวะ มีเสียงกวาก ๆ ๆ

แน	ปึง	ย่าง	กยาบ.	โปยว	คาปานอ.	นีก้าม	พาญา
และ	ร้อง	นั้น	เจียบ	หาย	คำล้งาย	ที่นี่	พญา
มาง	อางย่า	ย่าปี้	มางนา	โญก	ปี้	แอ	เคอ.
นั้น	ลูก	สาว	นั้น	ยก	ให้	ไป	ถึง
อย่าง	โญก	ปี้.					
นั้น	ยก	ให้					

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เพลงพื้นบ้าน

เพลง กง ปี่ชู

เพลง พวกเรา ปี่ชู

แต่งโดย น.ส. เนวเลศ ต๊ะจันท์ (ชาวปี่ชู บ้านปุยคำ)

กง ปี่ชู ปี่ชู ปี่ชู. เกิงจาเกิงดิ่ง เวม กง ปี่ชู.
พวกเรา ปี่ชู ปี่ชู ปี่ชู. อยู่ที่ไหน คำล้งท่าย พวกเรา ปี่ชู

กงเทพ เวอ เมอ.
กรุงเทพ คำล้งท่าย คำล้งท่าย
กงบา จี่ต่าง ป.
พวกเรา คำพูด พูด คำล้งท่าย

จากงาน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
วันข้างหน้า สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
แม่เหล็ก แล้วยะ

เพลง กงบา บีซู
เพลง พวกเรา บีซู
แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวบีซู (บ้านดอยชมภู)

กงบา บีซู นิ่ง เน. จี่ต่างตามแท นา อาลุ่มคูโจ.
พวกเรา บีซู นี คำลงท้าย คำพูด คำลงท้าย อย่าลืม

แก้งตั้ง จี่คูโว. แก้งตั้ง จี่คูโว.
อยู่ที่ไหน พูดด้วย อยู่ที่ไหน พูดด้วย

กงบา บีซู จี่ต่างเจออริภาค.
พวกเรา บีซู ชาติ

อำช่าจอกานโจ.
ไม่ต้องอาย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
ลานป่าไร่ ลานป่าไร่ บีซู ต่าง จี่คูวา
มาเถอะ มาเถอะ บีซู คำ พูดด้วย

เพลง ปี่ชู่ ต่าง อางลาย

แต่งโดย นางวิไลลักษณ์ เดชศรี และทีมวิจัยชุมชนชาวปี่ชู่ (บ้านดอยขมภู)

ก	ก่องกูป	กุงบา	อางลาย	กง	กงา	อางโต	นึ่งยา			
ก	นกฮูก	พวกเรา	ตัวหนังสือ	กง	ฉัน	ตัว	นี้			
ค	คือ	โฮง	นา	อางซอ	ง	เง	ซี้	ชอก	ซี้	ชอก
ค	สุนัข	เห่า	คำลงท้าย	ชอบ	ง	ทาก	เลือด	ดูด	เลือด	ดูด
จ	จ้อกจ้อก	จู่ ๆ ๆ ๆ		จ	จิ่งจิ่ง	อางฮือ				
จ	จิ้งจก	(เสียง จู่ ๆ ๆ)		จ	จิ่งจิ่ง	อางฮือ	ต้นไม้ใหญ่			
ช	ช่าง	กลางบา	อางมา	ช	ช่าง	อาง	โซกอางล่า			
ช	น้ำตก	ลำห้วย	สวย	ช	ช่าง	อาง	โซกอางล่า			
ช	ชาลอง	อางเก็ง	กานญา	ช	ช่าง	อาง	โซกอางล่า			
ช	ตะกร้า	ของ	คุณศึกษาและพันพภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต	ช	ช่าง	อาง	โซกอางล่า			
			สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล							
ญ	ญ่าปาย	เป็ก	แอ	เป็ก	ลา	ด	แต่ย่า	กงา	ว่า	บ่าแค
ญ	ตักแตน	กระโดด	ไป	กระโดด	มา	ด	ผี	ฉัน	คำลงท้าย	ไม่กลัว
ต	ตอลอ	อางตอง	อางมา	ต	ตอ	อามยา	ทาง	ยาง	ว่า	
ต	ตีเสื้อ	ปีก	สวย	ต	ตอ	มิต	ดาบ	นั้น	คำลงท้าย	
น	นาคาง	อางซา	กางญา	น	นุก่า	ป่องนา	อางจ่า			
น	จมูก	ลม	ที่หายใจ	น	นุก่า	ป่องนา	อางจ่า			

เพลง ว่าง แจง
เพลง ไหว้ คำลงท้าย

แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวปืชู (บ้านดอยชมภู)

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา

แมงก่า มยาง ลาปู่
กัน เห็น

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ไอ้ ลาน คุณศึกษาและพัฒนภาษาวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ล่าซ่าย พลาบ ลาปู่ โยก วาย.

ทางซ่าย หั้น มือ ยก ไหว้

ลามา พลาบ ลาปู่ โยก วาย.

ทางขวา หั้น มือ ยก ไหว้

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา.

ไอ้ ลาน ลา ลาน ลาน ล้า ลาน ลา

เพลง ซึ่งชื่อล่าชื่อ อางแม้ง
เพลง ผลไม้ คำลงท้าย
แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวปืชู (บ้านดอยชมภู)

แตงนาม แนน แลแซก
แตงโม แตง มาก

ชื่อ ลือแท้กแน นามปลอ
เหล็อง และ แตงไท

จำคาบือบอโล
กินนา อร่อย

กงา อางซอ บ่า กงา วือ
ฉัน ชอบ ไม่ ได้ ชื่อ

ฮาชื่อ ฮ่าง กงา กาบ
กล้วย ข้าว ฉัน กิน

ต้อง ก่อง ฮลาบ จาย ลือชื่อ
บับ หาบ มา ใหม่

กูบา ซึ่งชื่อกลางชื่อ
พวกเรา ผลไม้

ฮอดตอง อือ มยาง ยาว กย่าง
หน พวก เห็น แล้ว ดีใจ

ชื่อพานชื่อพลอง แนน
ลูกเดียว

ฮอย ลือ แอ แกบา ทาง
ทาง ริม

ชื่อคา นี้ อางปลาง
มะชม นี้ ดำ

นา ซามยางกางซึ่ง ฮา
เธอ เคยเห็นไหม คำลงท้าย

ปลาง จิลีคูต ยา
ดำ ปืดปี คำลงท้าย

นามาตา ยาคา
มาก ชม

ซาเจอ กางซึ่ง นา
ชิม เคย เธอ

ซายูลา เนเจย ปาว
เอาไหม เอา ชิมเลย

ชื่อยอ นี้ อางเซน
มะไฟ นี้ เปรี้ยว

จำ ทือบายา อางซา
แต่ บางอย่าง หวาน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤตไป
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

แนจาง มือ มาปลาว
ที่นี้ มี มะพร้าว

ลาง อางขาว ตาง คาป้อ
น้ำ หวาน ต้ม น้า

แน ฮอต่าม ซื่อคออ
และ หนู แดงกวา

เซน ชาว ล้อแน ยาจา
เปรี๊ยะ หวาน ค้างท่าย มี

ทืออย่าง จา มาพาง
อีกอย่าง มี มะปราง

อูกอย่าง มยาง ยาว อางซอ
มดแดง เห็น แล้ว ซอบ

แนแน จา แมงลอด
แดง ๆ มี มะหลอด

ปองปอง ซอด คาบลอด
ห้อง เสี้ย ค้างท่าย

อางอี แน กามปอ
เล็ก และ พอดี

จา ยอ เจอบาลาย
ลิน แลว ค้างท่าย ไม่เป็นเลย

อางซื่อ ทืออย่าง จา
ผล อีกอย่าง มี

อย่าง ยามาม่าย
ท้าม ซ้อม ค้างท่าย

เพอจาแอ บางาย
ผ่า ไม่ง่าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในดลภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ลาย แง อาลอม
ท่าย เมื่อไหร่

อางมา แฮอางซื่อ
เนื้อ นันแหละ

จำคาป้อ อางแป ฮอม
กินอร้อย กลิ่น หอม

มาแปนา ชาญอม
บอกซิเธอ ยอมไหม

จี้กู่ ซื่อซื่อ ฮอม ซี้ นีบาเจอ
หนาม ผล หอม ค้างท่าย นีอะไร

เพลง ล่องแต่ ป่าแจ

เพลง ปลา ย่า

แต่งโดย นางวิไลลักษณ์ เดชศรี

กลางดิ่ง แซ่เต็ก ล่องแต่ เป็ก พล่อยพล่อย
ค้อง ขาดซำรุด ปลา กระโดด เยอะ ๆ

กอยลื้อ ยาว ล่องซู่ แน่ ลองฮมยาง
กลับมา แล้ว หอย และ กุ้ง

โย้ แปะฟาง แะปลาก ล้อดยา
โน้น ตลิ่ง

ลาเพน
ปลาตะเพียน

ทาวแฮมา
แล้วตัวนั้น

ชุดวิชาศูนย์ศึกษาระดับปริญญาตรีพัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ที่ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
โดย ศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ เดชศรี

อาเซ นาง เวอ แลดยา ซาเตอ
น้ำชาย เธอ คำล้งท่าย ตอก ตัดใหม่

อาปึง นาง เออ มึงซื่อ ซาตุ
น้ำสาว เธอ คำล้งท่าย จิง ชุดใหม่

ล่องแต่ ยู๋ ญู กาน จ่าเซอ
ปลา ย่า หนี ไล่ กิน

ลานคูปาว ล่องแต่ ยู๋ ชาว
มากันเถอะ ปลา ย่า หวาน

เพลง ลาพี ช่าทอ
เพลง พริก ลาบ
แต่งโดย ทีมวิจัยชุมชนชาวปืชู (บ้านดอยชมภู)

ชุมปอย อางญอ ลาพี ช่าทอ
ส้มปอย ยอด พริก ลาบ

กาน จ่า ซีคา ปองพี คาตา
ใส่ กิน คำลงท้าย ตะไคร้ ด้วย

แมงซื่อ พา แกซาม ฮอมปอม
จิง ใบ ผักไผ่

จ่าแม เย
เกลือ คำลงท้าย

มานพี ทื่อ กอม
ซ่า หนึ่ง ท่อน

ต่างลาง แอ ฮมยา ทา ตี่แสงยาวา
กระบอกไม้ไผ่ที่ผ่าแล้ว นั้น ไม้ไผ่ คำลงท้าย มีด คม นั้นแหล

ยอนี้กำม สำนวนวิทย์ภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
จากนั้น ผัก ผักสำหรับจิ้มน้ำพริก คำลงท้าย

คาตอง ซอ แม
ฉั้น / คุณ ชอบ คำลงท้าย

(ทื่อเทอ ลองแลว)
ซ่าทั้งหมด

ยอนี้กำม กางพา กาบ เซ้อยา
จากนั้น ผัก ผักสำหรับจิ้มน้ำพริก คำลงท้าย

คาตอง ซอ แม
ฉั้น / คุณ ชอบ คำลงท้าย

กีฬาภูมิปัญญาพื้นบ้าน : การละเล่นพื้นบ้าน

จี้จี้ กูลูก บ่อ

อามู แน บ่อ แง ช่าง ซอง มู แน เป็งกงาง แง.
เป็นกลุ่ม และ เล่น คำล้งท่าย ขวน สอง กลุ่ม และ แบ่งกัน คำล้งท่าย

ที่อุมมาง คาวจอ เมอ ที่อุมมาง ซา คามยาง ยา. ที่อุมมาง
อีกลุ่ม แอบซอน เมื่อ อีกลุ่ม หา จนเจอ คำล้งท่าย อีกลุ่ม

นา ซามยาง ยาว ที่อนัน นจุม คามยาง ยา. ซากว่าเมอ
นั้น หาเจอ แล้ว อีกลุ่ม เป็น หา หาเจอ คำล้งท่าย เมื่อตามหา

ฮาว จี้จี้กูลูก ฮาว ซอ กามแอ่งงา แสแม ยาว ซากว่า
เรียก ให้สัญญาเสียง และ เรีย ครั้งเดียว จากนั้น แล้ว ตามหา

คามยาง ยา.

จนเจอ คำล้งท่าย
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

เซยปองแทง

มายลาย เตอ อางฮอน จา ซี้ฮื้อ อางมองแฮ ที่อ ปลอง.
ไม่ไร ตัด รู มี นั้น ความยาว หนึ่ง ปล้อง

ล่ามาย ที่อ ปลอง แสง ซอง กอม แน ต่อน แง อางตุ้
ไม่ไร หนึ่ง ปล้อง นั้น สอง ท่อน และ ตัด คำล้งท่าย หัว

ญม. ที่อ ต่อน แเฮ มอง แน อางมอง แเฮ อางลูก
สั้น หนึ่ง ท่อน นั้น ยาว และ ท่อนยาว นั้น ลูกกระสุน

กานยา อางกิน แฮ่ อางตุ่ แต่ง แง. ยาวนี้กำม ลำมาย
ที่ใส่ ทอนสั้น นั้น หัว ทำ ค้างท้าย แล้วที่นี้ ไม้

แต่ อางฮอน โย ซอก กงา แน ยู แง อางลูก
เหลา รุ โนน เสียบ ได้ และ เอา ค้างท้าย ลูกกระสุน

เปอ เช่อ.

ยิง ค้างท้าย

ป่องเจิ้งบ่อ

ป่องเจิ้งนือ อางฮอนฮอน ลำมาย แง. แต่ง เป็น ยาว
ลูกสะบ้า เจาะรู ไม้ ค้างท้าย ทำ เสรีจ แล้ว

พาดบ่อ แง. บ่อยา กิ่ง กิ่ง แง. จา อางบ่อ
หมุนเล่น ค้างท้าย ที่เล่น มั่น เหนือ ที่เรียบ และ มี เล่น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

กงา กาแอนย่า กิ่งกงา ก้าน บ่อ อางกงา. บ่อ เมอ
ได้ ค้างท้าย กระดัง ไล่ เล่น ได้ เล่น เมื่อ

ลายคู่่น บ่อ ลอมาง เฮอ พาด มล่าง แง. แอมาง ก่าจ่าง
หลายคน เล่น คนไหน ของ หมุน นาน ค้างท้าย คนนั้น ชนะ

แกง.

ค้างท้าย

เตนโลกบ่อ

แลตือ เกียม เป็น. ต้องคยามดิงยา. ต้องกอลอก พือ อางกกา.
เชือก เตรียมเล่นชิงช้า คำล้งท่าย ไม้สำหรับรอนงั๋น ได้ถุนบ้าน ผูก ได้

จั้งจั้ง ลางงาม พือ อางกกา. บ่อ เมอ ทือคุ่น แน บ่อ
ตันไม้ กิ่งไม้ ผูก ได้ เล่น เมือ หนึ่งคน และ เล่น

อางกกา ซองคุ่น แน บ่อ อางกกา
ได้ สองคน และ เล่น ได้

เกิด เกิด ฮั้นบ่อ

อางกู่ ชู. กางแง แปรคุ่น ทือแซ่ คุ่น.
คู้ จับ คำล้งท่าย สี่คน หกคน แปรคน สิบ คน
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
ของมู สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
แน เป็ง กางแง ซुकูน เวม กามู ซองคุ่น ฮักคุ่น
สองกลุ่ม และ แบ่ง คำล้งท่าย สี่คน คำล้งท่าย หมู่ละ สองคน หกคน

เวม กามู ซามคุ่น แปรคุ่น เวม กามู ซี้คุ่น ทือแซ่คุ่น
คำล้งท่าย หมู่ละ สามคน แปรคน คำล้งท่าย หมู่ละ สี่คน สิบคน

เวม กามู ฮาคุ่น. อางกู่ ชู. กาเป็น ยาว. กามู กาแฮ้
คำล้งท่าย หมู่ละ ห้าคน คู้ จับ เสรีจ แล้ว หมู่ละ คำล้งท่าย

ทือคุ่น โฮนา แต่งบู แง นีกำม อางเซน ปล่อง คีต กางแง.
หนึ่งคน หัวหน้า ทำ คำล้งท่าย ที่นี่ ซอง ช่วย ซิต คำล้งท่าย

เกบ ๑ เกบ ๒ เกบ ๓ เกบ ๔. ปีนปอก ฮาเป็น ปีนปอก ฮาเป็น ยาว
 เก็บ ๑ เก็บ ๒ เก็บ ๓ เก็บ ๔ พลิกมือ ทำก่อน พลิกมือ ทำก่อน แล้ว

ปานโจก ฮา. ลอบา ฮา ชื่อ แสง นองนอง นาโซง แลงแง.
 ทำ หิน ห้า ลูก นั้น ข้างหลัง ซ่อน คำลงท้าย

ยาวทาย กางแง ทาย กงา ยาว บ่อฮู มาง กาน ลางยา.
 แล้วทาย คำลงท้าย ทาย ได้ แล้ว ผู้ล่น นั้น แพ้ คำลงท้าย

ป่องนาง

มายซาง กอม เตม แเฮ ๑ - ๘ ป่องเฮ ๑ - ๘ แม. มายลาย ลาดา
 ไม้ไผ่ ท่อน เตรีย ๑ - ๓ ยาว ๑ - ๘ นิ้ว ไม้ไร่ ตาไม้

อางแก่น แเฮอื่อ ๕ - ๖ ซอก. มายซาง อางฮอน จอ. ยาว มายลาย
 แข็งแรง สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหิดวิทยาลัยมหิดล แล้ว ไม้ไร่

ลาดา อางจา อางแก่น แสง ซาง. ยาว มายลาย ลาดา อางจา
 ตาไม้ มี แข็งแรง นั้น เหลา แล้ว ไม้ไร่ ตาไม้ มี

โย มายซาง กอม อางฮอน จอซี แสง กาน แอ ปึงแง.
 โน่น ไม้ไผ่ ท่อน รุ เจาะไว้ นั้น ใส่ ไป คำลงท้าย

อางมอ อางญุม แเฮ คาทอง ซอวา.
 ความยาว ความสั้น นั้น ตัวเรา ชอบ

อาฮู้ตุคลา

ซางบ่อ แอ้ ซามคู่น จายแล ปึงแง. ที่อคู่น มางนา ซาล่า
คนเล่น นั้น สามคน ขึ้นไป ค้างท้าย หนึ่งคน นั้น เสือ

เพ็ลล่อ ปึงแง. เลอลาง อีอานา อางบา ที่อคู่น ต่างบู. อางบา
เป็น ค้างท้าย ที่เหลือ พวกนั้น แม่ หนึ่งคน แต่งตั้ง แม่

มาง อางจอ โย ซูกายาว อางแหว แนน นองนอง โย.
นั้น เอว โนนัน จับ เป็นแถว และ ซ้างหลัง โนนัน

อางบามาซาลา เค เกิด ซ้างหลัง อีอานา บ่า ปี้จ่า. อางบา
แม่เสื่อ ตาม กัน ซ้างหลัง พวกนั้น แม่ ให้กิน แม่

มาง บ่าเกิด กงกกา ยาว ยาว ซาลา มาง จ่า.
นั้น ไม่กัน ได้ ยาว ยาว เสื่อ นั้น กิน

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คาย ทอก ทอก

ซองคู่น จายแล ปึง. บ่าปล่าวโกโลง แพต บ่าอ่า ยาว อู้อล่องต่องคูบ
สองคน ขึ้นไป ค้างท้าย กะลามาพะร้าว เศษ ไม่ใช่ แล้ว หม้อดิน

แพต กามางกาแพต แนน ซา ซี้ เป็น. อางเสน อางซอง คีต
เศษ คนละอัน และ หา ไว้ ค้างท้าย เส้น ซ่อง ซิต

ตื้อแซ ซอง กา. ซาบอเมอ นองนองพลาบแน บ่าปล่าวโกโลง
สับ ซ่อง ค้างท้าย ก่อนจะเล่น หั้นหลัง กะลามาพะร้าว

แพต อู่ล่องต่องคูป แพต จาน อางของ คลาว กลายาว
เศษ หม้อดิน เศษ โยน ช่อง ใน ตกแล้ว

แสมาง บ่อออน. บ่อ เมอ บ่าปล่าวโกโลง อางแพต แสง ลากา
คนนั้น เล่นก่อน เล่น เมื่อ กะลามาพร้าว เศษ นั้น หน้า

แฮ นองนองพลาบ จายจาน แล บ่าจานออง กายาว บ่ากวาง บ่อ
นั้น หันหลังกลับ ขึ้นไปโยน ไป ไมโยนเข้า แล้ว ไม่ได้ เล่น

ชาง ซื่อ มางนา บ่อ แลเรียง ลาคือ ทื่อคาง โยก คื่น
คน ใหม่ นั้น ทำ หนึ่งข้าง ยก ขึ้น

ทื่อคาง มาง คือ ทื่อทื่อคาง อางทื่อ คัย เคอ ซาว ทื่อ
หนึ่งข้าง นั้น หัว นัน ถึง พัก กระโดด

พาว ลือ บ่าปล่าวโกโลง แล นี้แมแนยา กูช่อง
กลับ มา กะลามาพร้าว คำล่งท่าย อย่างนั้นแหละ ทุกช่อง

ยา ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จาน แลปียาว
คำล่งท่าย กระโดด ไป แล้ว กลับมา แต่คนไหน โยน ไปแล้ว

ทานออก ยาว แสมม่า กาน ลางยา. ทื่อมาง มาง บ่อแลแลง อางอาน
กระเด็นออก แล้ว คนนั้น แพ้ คำล่งท่าย หนึ่งคน นั้น เล่นต่อไป เหมือนเดิม

แสแมแนยา ลอมาง จานแลปียาว บ่าทานออก. ยาว กำจานยา.
เหมือนเดิมนั้นแหละ คนไหน โยนไปแล้ว ไม่กระเด็นออก แล้ว ชนะออก

ยาว นองนองพลาบ บ่าปล่าวโกโลง แพต แสง จาน อางเม็ง
แล้ว หันหลังกลับ กะลามาพร้าว เศษ นั้น โยน เม็ง

ซาบู่ อ่างเมือง กงา ยาว บ่อ ต่อ บ่อ แล ยาว อ่างเมือง
หา เมือง ได้ แล้ว เล่น ต่อ เล่น ไป แล้ว เมือง

โย เคอ ชาว แง จ้า ฮาก เป็ก คาม บ่า คาม กงา
โน้น ถึง พัก คำลงท้าย แต่ คนอื่น กระโดด ซ้ำม ไม่ ซ้ำม ได้

กา ยาว กานกลางยา.
คำลงท้าย แล้ว แพ้แล้ว

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล : ตาพย่า (การไหว้หอเสื่อบ้าน)

ตาพย่า
หอเสื่อบ้าน

๑. ตาพย่า นาเจ้อ นาทือ ยาง
หอเสื่อบ้าน เชื้อ นับถือ คำลงท้าย

อางจาว มางนา เจ้อ นาทือ ยาง. ปี่ชูป่า นี้ อางจาว
 ปู่พญา องค์นี้ คำลงท้าย ชาวบี่ชู คำลงท้าย ปู่พญา
 มางนา นาทือ อางจาว นาทือ อางจาว แน เจ้อ จ้างแง.
 องค์นี้ นับถือ คำลงท้าย คำลงท้าย มี คำลงท้าย เชื้อ คำลงท้าย
 กงูนา ฮูลาพลา ลายาว นีแม แน ย่าปี่
 พวกเรา ดูแล คำลงท้าย คำลงท้าย สมมติว่า คำลงท้าย หลิงสาว
 ย่าค่า สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยมหิดล
 ชายหนุ่ม เอา หา คำลงท้าย ลูก ลูกคนโต ได้ องค์นี้ หมู
 ทื่อโต. อางจาว มางนา ปอ แง อางจาว มางนา กาม ป่อน ป่า.
 หนึ่งตัว ปู่พญา องค์นี้ ถวาย คำลงท้าย ปู่พญา องค์นี้ คำ พร ขอ
 อางย่าอางคยา อางอานอางซื่อ แม่น แน กงา บู ปาลาว.
 ลูก หลาน ดี คำลงท้าย ได้ เล่น คำลงท้าย
 พ่าพญา ปานยา จา ปี่ลาว. ปอ จ่า ยาว อ่าปี่ยาก
 ปัญญา ปัญญา ได้ คำลงท้าย เลี้ยง กิน คำลงท้าย ไม่ให้เหน้อย

อาปีกาบ ลาโจ. ยาว อางย่าอางคยา อางอานางซื่อ
ไมให้ลำบาก คำลงท้าย คำลงท้าย ลูก หลาน

นางซื่อ เลน ลากาน วาบูตึง. อางจาว มางนา วาย
หนังสือ เรียน งาน ทำอยู่ ปู่พญา องคนี้ ไหว้

แลง แง. ปูตาง มาง ยุม เวอ. ยา อางจาว มาง
ไป คำลงท้าย ผู้ดูแล องค บ้าน คำลงท้าย คุณ ปู่พญา องค

นา ฮูปลา มาง กวาแอ ลา ยู่ ดี มี ชุก. โจก จา
นี้ ดูแล องค ไปมา ความสุข โชค มี

ปีลาว. เก็ง อางเวอ ลากาน วา บูตึง เวอ มี.
คำลงท้าย ที่ไหน ไกล งาน ทำอยู่ ไกล คำลงท้าย

นี่แม แนยา กาม บ ซ่า มี กามกิด
อย่างนี้ คำลงท้าย คำ พร มา หา คำลงท้าย ความคิด

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ต่างจาย แม สถาบันศึกษาและวัฒนธรรมเองศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จาวมาน
ตั้งใจ คำลงท้าย ได้ คำลงท้าย แล้วก็ คำลงท้าย ชาวบ้าน

นี้ อางจาว มางนา วาย กา ปี ซาม เทอ กา
คำลงท้าย ปู่พญา องคนี้ ไหว้ หนึ่ง ปี สาม ครั้ง คำลงท้าย

เดิน ซี่ ทื่อ เทอ เดิน แปรด ทื่อ เทอ เดิน ซีบซอง ทื่อ เทอ.
เดือน สี่ หนึ่ง ครั้ง เดือน แปรด หนึ่ง ครั้ง เดือน สิบสอง หนึ่ง ครั้ง

อางจาว วาย เซอ แฮ ฮยา แต่ค่า แปรแปร ซึ่งซื่อกลางซื่อ แน คานูม.
ปู่พญา ไหว้ ของ นั้น ไก่ สุรา ข้าวต้มมัด ผลไม้ และ ขนม

๒. ตาพยำ ยุม แต่ง ยาง
ห่อเสื่อบ้าน บ้าน สร้าง คำล้งท้าย

๑) ตาพยำ ยุม ตี แต่ง เมอ มอ ฮู ยาง.
ห่อเสื่อบ้าน บ้าน ที่ สร้าง คำล้งท้าย เสี่ยงทาย ดู คำล้งท้าย

- ตาพยำ ยุม ตี แต่ง เมอ. แซ มอ
ห่อเสื่อบ้าน บ้าน ที่ สร้าง คำล้งท้าย จัด เสี่ยงทาย

ฮาย ฮู มา คลอง คลาว ฮายมาง หมอคลา อื่อ.
ท่า ดู บอก หมูบ้าน ใน ฮูแต่ง คำล้งท้าย

ชา ฮา ฮู เมอ. กอชื่อ อางเมด
หา ฮู แต่ง ท่า ดู คำล้งท้าย ข้าวเปลือก เมล็ด

อางเตง อื่อ อาง
สมบูรณ คำล้งท้าย ภาชนะ คำล้งท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

- นิแม ฮาย ยาว. อางตุ โย้ โยก ญอ แล
อย่างนี้ ทำ คำล้งท้าย หัว โนน ยก เหนือ ไป

ยาว. ซาดจา อาทิตทาน ฮาย อางจาว มางนา นา แง.
คำล้งท้าย สัจจะ อธิษฐาน ทำ ปู่พญา คำล้งท้าย ถาม คำล้งท้าย

ลอ ทิด ดิ่ง นา ซอ แง. อางฟา กอชื่อ กาน ซี
ไหน ทิศ นั้ง คำล้งท้าย ชอบ คำล้งท้าย ภาชนะ ข้าวเปลือก ใส่ ไว้

แสง. อางตุ โย้ โยก ญอ แล ยาว. บาเจอ ลอ ทิด
นั้น หัว โนน ยก เหนือ ไป คำล้งท้าย อะไร ไหน ทิศ

ซอ แง. กอซื่อ แสง อางกู แนน ซื่อ กู้ แนน.
ชอบ คำลงท้าย ข้าวเปลือก นั้น คู่ คำลงท้าย สี่ คู่ คำลงท้าย

กอย กงา แสง จู จ้างแง.
เก็บ ได้ นั้น ตามนั้น คำลงท้าย

๒) ตาพยำ ลากชานา ยาง.

หอเสื่อบ้าน ลักษณะ คำลงท้าย

๒.๑) ตาพยำ (อางฮือ)

หอเสื่อบ้าน

• แต่ ยุม อางฮือ แต่ง แฮ้.
หอเสื่อบ้าน ใหญ่ สร้าง คำลงท้าย

ลามาย อางแก่น อื่อ แนน อื่อ มายซาง แอয়া.

ไม้ แข็ง คู่มือศึกษาและฟื้นฟูภาษาวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
หอเสื่อบ้าน ใหญ่ คำลงท้าย บ้านเสา คำลงท้าย ๖ ต้น จำกั๊ด เอา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ตาพยำ อางฮือ อื่อ ยุมยั้ง แฮ้ โฮก ตูน กาแน ยู

หอเสื่อบ้าน ใหญ่ คำลงท้าย บ้านเสา คำลงท้าย ๖ ต้น จำกั๊ด เอา

แง. ยุมมุ้ง แฮ้ ลาจี้. จ้าอามื่อ ปูน ยุม ยั้ง เฟ่น แอয়া

คำลงท้าย หลังคา หรือ หล้าคา แต่เดี๋ยวนี๊ ปูน บ้าน เสา เปลี่ยน ไปแล้ว

เฟ่น แต่ง แง.

เปลี่ยน สร้าง คำลงท้าย

• ฮึงทาม อางจาว นา ตึง ปียง แฮ้.

หึ่ง ปู่พญา คำลงท้าย อยู่ นั้น คำลงท้าย

อาลอ ม้อง แน่ แต่ง แง. ชาง ตึง ยา แอ้ อางญุม
พอดี้ สูง ค้างท่าย สร้าง ค้างท่าย คน นั้ง ค้างท่าย นั้น ต่ำ

แน่ แต่ง แง.

และ สร้าง ค้างท่าย

- อางจาว มาง อางเก็ง กอย ซี้ ยาง ตูคู.
ปูญญา องค์ ของ เก็บ ไว้ ค้างท่าย หมอน

ตาพู อางพานกาโลก แวย่า พอกญา ยาว ลางตึง.

เสื่อ หมาก ภาชนะ ค้างท่าย ล้าง น้ำตัน

ขอ แอ้ อางพาน เมง
ของ นั้น หมาก เมียง

บุลี ลาง ฮ่าง จ้าง อังแป ยาว คานูม.

บุหรี น้ำ ข้าว อาหาร ข้าวต้มมัด แล้ว ขนม

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
๒.๒) ตาพย่า (อางอี)

หอเสื่อบ้าน เล็ก

- คาเต ตาพย่า ยูม อางอี แต่ง แอ้.
เมื่อก่อน หอเสื่อบ้าน บ้าน เล็ก สร้าง นั้น

ลามาย อางแก่น อือ แต่ง แง. แอ้อือ มายชาง แอয়া.
ไม้ แข็ง ค้างท่าย สร้าง ค้างท่าย นั้น ไม้ไผ่ ทั้งนี้

ตาพย่า อางอี อือ ยูม ยิง แอ้ ซี้ ตูน
หอเสื่อบ้าน เล็ก ค้างท่าย บ้าน เส่า นั้น ๔ ตัน

กาแณ ยู แง. อางเกอ ยูมมั้ง แอ้ ลาจี้. จาอามือ
จำกั๊ด เอา ค่ำล่งท่าย ชั๊น (วางของ) หลังค้ำบ้าน นั้น หญ้าคา เดี่ยวนี้

ปุ่น ยูม ยี่ง เพ๊น ซี ตุ่น แน ยู แง. ยูมมั้ง แอ้ กาเบ็ง.
ปุ่น บ้ำน เสา เปลี่ยน ๔ ตั๊น และ เอา ค่ำล่งท่าย หลังค้ำ นั้น กระเบ็็ง

• อางเก็งอางกอ ตาพย่า อางอี โย้.
ข้าวของ หอเสื่อบ้าน เล็ก โน้น

บอสิ่วาน จาแฮอ้อ ย่าม่างตา ยาม่างบา อางฮูบ จางเอน
บริวาร นอกจากนั้น ตา ยาม่างบา รูป นางรำ

อางฮูบ แน อู่ม้อง
รูป และ ม้า

อางฮูบ แน อู่ม้อง อางฮูบ ตา พย่า อางอี โย้.
รูป และ ม้า อางฮูบ หอเสื่อบ้าน เล็ก โน้น

ปอ เซอ แอ้. อ่าง ฮย้าพ ทื่อ เต คามม แน ซึ่งชื่อลางชื่อ.
เล็ยง ของ นั้น ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ผลไม้

๓. ตาพย่า โย้ ซึ่งชากชิต แอ้
หอเสื่อบ้าน โน้น ลิ่งคักคี่ลลือทื่อ นั้น

๑) อางจา มาง ยาง นาที แอ้ จาวมาน นา ฮูพลา
ปูพญา องคค์ ค่ำล่งท่าย หน้าที นั้น ชาวบ้าน ค่ำล่งท่าย ดูแล

อางลาย คาดบ่าปีจา แน.
ไม่ให้มีอันตรายใด ๆ ค่ำล่งท่าย

๒) ปูล่าม มา ตาพย่า โย้. ลาคือ ลาม่า มาง ยาง
ปูล่าม ค่ำล่งท่าย หอเสื่อบ้าน โน้น ชา ชาว ค่ำล่งท่าย เขา

นาที่ แเฮ้. อางจาว มาง นา อุ่ม่อง ปอ ปี่ ฮู.
หน้าที่ นั้น ปู่พญา องค์ ค่ำล่งท่าย ม้า เลี้ยง ค่ำล่งท่าย ดู

๓) อุ่ม มา อางจาว มาง ลาคือ ลาชาย. ยาง นาที่
อุ่ม ค่ำล่งท่าย ปู่พญา องค์ ชา ซ้าย เขา หน้าที่

แเฮ้. ซามาลาแกน วานโตก แจง ตาย ฮูพลา มาง.
นั้น เชื้อนบ้าน (ทิศ) ตะวันตก มุม ใต้ ดูแล องค์

๔) แตนแกว มาง แจง ตาย ดิ่ง แจง.
แตนแก้ว ค่ำล่งท่าย ใต้ อยู่ ค่ำล่งท่าย

ยาง นาที่ แเฮ้. ฮูพลา.
เขา หน้าที่ นั้น ในหมู่บ้าน ที่มีอั่งตรายัด ๆ และ ดูแล

๔. ปูตาง

ปูตั่ง

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๑) ปูตาง มา อางจาว วาย เมอ ลาก้า ออน มาง.
ปูตั่ง ค่ำล่งท่าย ปู่พญา ไหว้ เมื่อ หน้า นำ ค่ำล่งท่าย

๒) ปูตาง มาง ลากชานา แเฮ้. ปี่ชูปา นายา ยู แจง.
ปูตั่ง ค่ำล่งท่าย ลักษณะ นั้น ชาวปี่ชู ค่ำล่งท่าย เอา ค่ำล่งท่าย

ฮาก นาบทื่อ คาแม จา.
เขา นับถือ ค่ำล่งท่าย มี

๓) ปูตาง มางนา แช มอ ชาปู ยาง. คองคลาว
ปูตั่ง ค่ำล่งท่าย คัด เสี่ยงทาย หา ค่ำล่งท่าย ในหมู่บ้าน

จาวมาน ขาง ซาม ซี คุณ ซาเนอ ฮา ปิงแง. ปูตาง มาง
ชาวบ้าน คน สาม สี่ คน เสนอ ทำ ค้างท้าย ปูตั่ง ค้างท้าย

มอ กอซือ กอย อางจาว มาง นา นา แง.
เสี่ยงทาย เมล็ดข้าว เก็บ ปู่พญา องค์กร ค้างท้าย ถาม ค้างท้าย

อาซาง นาซอ แง. ลอมาง นาซอ กอซือ อางกู่ แนน
ใคร ชอบ ค้างท้าย ใครกัน ชอบ เมล็ดข้าว คู่ และ

กอย กงา ปีลาว. ลอมาง อางเมง กอย กงา แฮ้. มาง
เก็บ ได้ ค้างท้าย ใครคี่ ได้ นั้น ค้างท้าย

ยา ปูตาง อางซือ กง
คุณ ปูตั่ง ใหม่ ได้

๓) ปูตาง มาง นา ฮา อางจาว มาง นา ฮา ฮูพลา
ปูตั่ง ค้างท้าย หน้าที่ ปู่พญา องค์กร นี้ ดูแล

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ยุม ตาพยา สถานศึกษาและวัฒนธรรมของสมเด็จพระราชินีนาถ陛下 เพื่อน
บ้าน หอเสื่อบ้าน สถานที่ ดูแล วันพระถึง แล้ว น้ำ เปลี่ยน

กูชินยา แวย่า ซอกยา ลาง เพน กูชินยา ซึงซือกลางซือ วาย
ทุกวันพระ ดอกไม้ แจกัน น้ำ เปลี่ยน ทุกวันพระ ผลไม้ ไหว้

ยาว วาซา เคอ ยาว ลองนึ่ง กูชิน กูชิน ยา. อางจาว มาง นา
แล้ว เข้าพรรษา ถึง แล้ว วันพระ ทุกวันพระ ค้างท้าย ปู่พญา องค์กร นี้

วาด เงิน แอ ซอหาดา จาวมาน ฮ่าง จ่าเก็ง คานูม ซึงซือกลางซือ
วัด เสิญ ไป ตอนเช้า ชาวบ้าน ข้าว อาหาร ขนม ผลไม้

แวย่า ซอยลอย ปูตาง มาง ซาลอง ฮาน ซี้ ยาว จาวมาน
ดอกไม้ กรวย ปูตั่ง คำล้งท้ย ตะกร้า เอาไป ไว้ แล้ว ชาวบ้าน

อางเก็ง จ่าเก็งตางกอ ซาลอง กาน ซี้ แสง อางจาว มาง นา
ของ อาหาร ตะกร้า ใส่ ไว้ นั้น ปูพญา องค์ นี้

ฮาน วาย แง. วาซา ซาม เติน ยา.
เอาไป ไหว้ คำล้งท้ย เข้าพรรษา สาม เดือน คำล้งท้ย

๕. อางลือบอางลาว อางจาว อางฮาย ยาง.

พิธีกรรม ปูตั่ง คำล้งท้ย ถวาย คำล้งท้ย

๑) เติน ซี้ อางจาว อางฮาย ยาง. เติน กุมพาวาน บ่าอ่า
เดือน สี่ เดือน กุมภาพันท์ ไม่ใช่

ยาว เติน มีนาโคม เวช

หรือ เดือน ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

อางจาว วาย เมอ ยาง

ปูพญา ไหว้ เมื่อ คำล้งท้ย

ตาทพยา ยุม อางฮือ ยาง

หอเสื่อบ้าน บ้าน ใหญ่ คำล้งท้ย

• อางจาว วาย ญาม เคอ ยาว. กูเทอยา. ปูตาง
ปูพญา ไหว้ เวลา ถึง แล้ว ทุกครั้ง ปูตั่ง

มาง ซามี ฮู อางซาง ฮยา กงา ชู แง. อางจาว
คำล้งท้ย หา ดู ใคร ไก่ ได้ จับ คำล้งท้ย ปูพญา

มางนา ฮาน วาย แอ เซอ. แสแม ฮาย ยาว. ปูตาง
องคนี้ เอา ไหว้ ไป ของ จากนั้น ทำ แล้ว ปูตั่ง

มาง ยอคา มางนา มา. อางเมง ปากาด ฮาย จาวมาน
คาลงท่าย ผู้ใหญ่ คาลงท่าย บอก ชื่อ ประกาศ ทำ ชาวบ้าน

นา แปะ ปิง.
คาลงท่าย รั้ว คาลงท่าย

• แสแม ฮาย ยาว ปูตาง มาง อางนึ่ง ญูาม
อย่างนี้ ทำ คาลงท่าย วัน เวลา

ซา. ปากาด ฮาย จาวมาน ปิง แอนึ่ง ภูกลางยา.
หา ประกาศ ทำ ชาวบ้าน คาลงท่าย วันนั้น ทุกคร้วเรือน

ล่ากาน บ่า ปี่ วา.
งาน ไม่ ให้ ทำ

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

• ซออสถานที่วิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชอยลอย.
ตอน เข้า โนอน ชาวบ้าน ดอกไม้ เทียน กรวย

ลาพี อางจุม ลาพี อางกือ ฮอมเต็ม อางฮอมแน แมงซื่อ ฟิงมานตุ
พริก ดิบ พริกแห้ง กระเทียม หอมแดง จิง ตะไคร้

ป่องพี จ่าแม ซึ่งซื่อกลางซื่อ. ปูตาง มาง ยูม ฮาน ซอน กาแลง.
ตะไคร้ เกลือ ผลไม้ ปูตั่ง คาลงท่าย บ้าน เอาไป รวม คาลงท่าย

บาเจอ คาด ปูตาง มาง ฮูพลา แสแมฮาย ยาว. จาวมาน แวยา
อะไร ขาด ปูตั่ง คาลงท่าย ดูแล จากนั้น แล้ว ชาวบ้าน ดอกไม้

ตองซื่อลาน อางเก็งอากกอ. ฮาน ขอน กาซีแสง. ปล่อง แซ กางแง.
เทียน ข้าวของ เอาไป รวม นั้น ช่วย คัด ค้างท่าย

ตาดพยำ แวยา ตองซื่อล้าน ฮาน วาย แอง แอ้. แวยา อางปอน
ปูปญา ดอกไม้ เทียน เอาไป ไหว้ ค้างท่าย นั้น ดอกไม้ สีขาว

• เเดิน ซี้ อางจาว วาย แอ้. ฮยา ชู ฮู.
เดือน สี่ ปูปญา ไหว้ นั้น ไก่อ่ จับ ดู

โฮก คู่่น แอ้ ทื่อ คู่่น มา แต่คา ทื่อ โคด ออก.
หก คน นั้น หนึ่ง คน ^{กำลังท่าย} สุรา หนึ่ง ขวด ออก

• ตาดพยำ แวยา. ปูดาง มาง
ปูปญา ^{นั้น} ไป ค้างท่าย ปูตั้ง ค้างท่าย

มาอุบ เป็น แองฮาย ฮยา แซ อาง โต แน
บอกกล่าว เสร็จ จาก ^{นั้น} ฮยา ฮยา แซ อาง โต แน
ฆ่า ทั้ง ตัว นั้น

พู ฮย้า อางคาว ฮยีน วาย แอ้ แลคยา คย้า ซื่อางคอก
ต้ม ไก่อ่ ^{ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต} ^{สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล} มัด ไร่หนึ่ง

บาปีแตก ฮย้า โต บาปีซิด แสมเฮฮาย ยาว ฮย้า ฮา โต
ไม่ให้ถลอก ไก่อ่ ตัว ไม่ให้ขาด จากนั้น แล้ว ไก่อ่ ห้า ตัว

แต่คา ทื่อ โคด จานกลาง แง เค็งปุง แอ้ ตองชุ่ม บาทอง
สุรา หนึ่ง ขวด ที่เหลือ ค้างท่าย เครื่องปรุง นั้น ครก ไม่ตำ

ลาพี ปองพี ฟิงมานตู แส ซอย แมงซื่อ ฮอมเต็ม อางฮอมแณ
พริก ตะไคร้ ข่า นั้น หั้น ชิง กระเทียม หอมแดง

แสะ ตู กาน.
นั้น ทูบ ใส่

	• ยาว แล้ว	ฮาพา ใบตอง	ควาก กระทง	แต่ง สร้าง	ฮ่าง ข้าว	จำเก็ง อาหาร	กาน ใส่	
จาวตี้ เจ้าที่	มางนา ค้ำลงท่าย	วาย ไหว้	เซอ ของ	มานกุกปาง ต้นกุก	ต่องก่า ใต้	โย้. โน้น		
	• ปูล่าม ปูล่าม	นา ค้ำลงท่าย	ฮย้า โก๋	วาย ไหว้	ม่า บอก	วาย ไหว้	เป็น เสร็จ	ยาว แล้ว
โย้ โน้น	บ่าจ่า ไมกิน	ปุตาง ปุตั่ง	มาง ค้ำลงท่าย	ยุม บ้าน	ฮาน เอา	ลาจ่า มากิน	ลางแง. ค้ำลงท่าย	
	• ปูล่าม ปูล่าม	นา ค้ำลงท่าย	ฮย้งเก็ง ของ	วาย ไหว้	ฮย้ง โน้น	อางจาว ปู้พญา	มางนา องค์นี้	
วาย ไหว้	เป็น เสร็จ	ยาว แล้ว	ปูล่าม ปูล่าม	นา ค้ำลงท่าย	แง ค้ำลงท่าย			

๒) เดือน **แปด** ปีกบองขึ้นปุบปอ-วันฆางมในภาวะวิกฤต
เดือนสถานันท์จียกษทและวันธรรมมอเสียมมหาวิทยาลัยมหิดล

	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	เดือน	
เดือน	แปด	ปาเวณี	ปอ	แฮ้	เดือน	ชี	แมยา	จ๊า	ชอง	ตี้
เดือน	๘	ประเพณี	เลี้ยง	นั้น	เดือน	๔	เหมือน	แท้	สอง	ที่
แแน	ปอ	แง.	ทือตีม่า	ตาพย่า	เดือน	แปด	อางจาว	วาย		
และ	เลี้ยง	ค้ำลงท่าย	อีกที่หนึ่ง	หออเส้อบ้าน	เดือน	๘	ปู้พญา	ไหว้		
เดือน	ชี	แมยา	บ่าตุกาแแน	เดือน	แปด	เวอ	ฮย้า	ชู	ฮู	
เดือน	๔	เหมือน	ไม่เหมือน	เดือน	๘	ค้ำลงท่าย	โก๋	จับ	ดู	

ที่อแซ คุ่น กาคุ่น กา โต จ้า ที่อคุ่น มา แต่ค่า
๑๐ คน คนละ ๑ ตัว แต่ ๑ คน ค้างท้าย เหล้า

ที่อไค้ด ออก แง. แสแม ฮาย ยาว ฮย้า กาว โต ฮยา
๑ ขวด ออก ค้างท้าย อย่างนั้น ทำ แล้ว ไก่ ๙ ตัว ไก่

จานกลางแก ที่อ ตี้ มา อุ่ม แน ฮามาง ซามาลาแกน
เหลือ ๑ ที่ ค้างท้าย อุ่ม และ ค้างท้าย เชื้อนบ้าน

วานโตก แจง ตาย นา ดิ่ง แง.
ตะวันตกเฉียงใต้ ค้างท้าย อยู่ ค้างท้าย

• เดีน ปานู๋ นีอุ่ม ปูตาง มาง
เดือน เดือน นีอุ่ม ปูตั่ง ค้างท้าย

ปูตาง อางฮือ มาฮือ ฮี โต เป็ง แล แง
ปูตั่ง ใหญ่ ค้างท้าย ฮี โต เป็ง แล แง
ค้างท้าย ค้างท้าย ค้างท้าย ค้างท้าย

• แสแมฮู ฮายฮู อู่ ปูตาง มาง ฮย้า เป็ง ลือ.
ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ฮย้า เป็ง ลือ.
สถานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล แปะ มา

จาวมาน นา ซาม ฮี คุ่น ปา ปล่องวาปล่องบู กา
ชาวบ้าน ค้างท้าย ๓ ๔ คน ขอ ช่วยกันทำ ค้างท้าย

ยาว ฮย้า ฮี โต พู อุ่ม มางนา วาย แง จ้า
แล้ว ไก่ ๔ ตัว ต้ม อุ่ม ค้างท้าย ไหว้ ค้างท้าย แต่

แต่ค่า บาจ.
เหล้า ไม่มี

• ปล่องวาปล่องบุ กากา เป็น ยาว ฮย่า พู่ มิ่ง
ช่วยกันทำ คำลงท้าย เสร็จ แล้ว ไก่ ต้ม สุก

ยาว อุ่ม ปูตาง มาง ฮย่า พู่ โยโก วาย ตองซื่อล้าน
แล้ว อุ่ม ปูตั่ง คำลงท้าย ไก่ ต้ม ยก ไหว เทียน

เต๋นแซ จ้อ มาอูป ฮลาบ จ่า ฮลาบ ตาง ลือ ปิ่ง.
ธูป จุด บอกกล่าว รับ กิน รับ ต้ม มา คำลงท้าย

• ตองซื่อลาน เต๋นแซ จ้อ ซี้แสง จอโค ยาว.
เทียน ธูป นั้น ไหม้หมด แล้ว

อุ่ม ปูตาง มาง ออูป ฮ่าว พู่ วาย เป็น
อุ่ม ปูตั่ง คำลงท้าย บอกกล่าว ไก่ ต้ม ไหว เสร็จ

ซี้แแย้ง อุ่ม ปูตาง อุ่ม ฮ่า ฮ่า แอ เคอ เป็ง
นั้น อุ่ม ปูตั่ง คำลงท้าย ไก่ ต้ม ไก่ ไป ถึง แบ่ง

กางแง ยาว เป้ม
คำลงท้าย แล้ว ศึกษาศาสตร์และศิลปวิทยา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๓) เติน ซีบซอง ปาเวณี ปอ ยาง.
เดือน ๑๒ ประเพณี เลี้ยง คำลงท้าย

เดือน ตุลาโคม บ่าอา ยาว เติน พืดซาจีกาโยน
เดือน ตุลาคม ไม่ใช่ หรือ เดือน พุดศจิกายน

เติน ซีบซอง ปาเวณี ปอ แอ. เติน ซี้ แมยา บ่าตุกา
เดือน ๑๒ ประเพณี เลี้ยง นั้น เดือน ๔ เหมือนกัน ไม่เหมือนกัน

แน ฮยา ชู ฮู โสก คู่่น โสก คู่่น แอ แต่คา ทื่อ คัด
ที่ ไก่ จับ ผู้ ๖ คน ๖ คน นั้น เหล้า หนึ่ง ขวด

ออก แง. ฮยา แอ่ ฮา โต จาน ลางแง.
 ออก คำล้งท่าย ไก่ นั้น ๕ ตัว เหลือ คำล้งท่าย

๖. ปี่ซู่ อางลึบ อางลาว

พิธีกรรมต่าง ๆ ของปี่ซู่

๑) ตามลาลมลาม ย่าง วาไม้ การ

• ซ่างดา เมอ ตามลาลมลาม ฮู ปิ่งแง
 คนจับ ปาว เมอ วาไม้ ดู คำล้งท่าย

ชอยลลอย แต่ง ยุ่ม ซาบ แอ่ปิ่งแง มอ
 กรวย ทำ หมอ คำล้งท่าย บ้าง เสียบ คำล้งท่าย หมอ

มาง นา ปา ฟแง
 คำล้งท่าย ลาม ขอ วาเม คำล้งท่าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

• ตามลาลม ซ่า ลาลม เมอ ลาลมาย ซ่า มอ
 วาไม้ หา วา เมื่อ ไม้ หา หมอ

มาง อางวา จ้าบ แน เต ยู แง.
 คำล้งท่าย วา พอดี คำล้งท่าย วัด เอา คำล้งท่าย

• ยาว มอ มาง นา ซา ปิ่งแง กู ทิด
 แล้ว หมอ คำล้งท่าย ลาม หา คำล้งท่าย ทุก ทิศ

ยา อางซื่ออางแล จา ยาว ลามาย ม้อง ออก แง
 คำล้งท่าย ผี มี แล้ว ไม้ ยาว ออก คำล้งท่าย

ยาว อางซีอางแล บ่า จา ยาว ลามาย บ่า เลอลา
แล้ว ผี ไม่ มี แล้ว ไม้ ไม่ เหลือ

มอ มาง อางว่า โย้ จาบ ยา เจอ ลา ทืด กาง
หมอ คำล้งท่าย วาไม้ นั้น ดี คำล้งท่าย อะไร ไหน ทิศ ถูก

แลงแก แเฮ ทืด ยา ออก แง.
คำล้งท่าย นั้น ทิศ คำล้งท่าย ออก คำล้งท่าย

• ซา กงา ยาว จ่าเก็ง จ่า เซอ ตามลามลาม
หา ได้ แล้ว กิน ของ วาไม้

นำ แง บาเจอ อ้อ นา
ถาม คำล้งท่าย อะไร ทิศ คำล้งท่าย คำล้งท่าย ถาม

ต้ำาด ยาว ลามาย จ่าเก็ง บ่าขอ
ถูก คำล้งท่าย ไม้ อาหาร ไม้ชอบ

อ้อ ยาว ลามาย แเฮ อางอาน แสงยา
คำล้งท่าย แล้ว ศูนย์ศึกษาและพัฒนาภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมทส

• จ่าเก็ง นา เป็น ยาว อางนึ่ง ปอ จ่า แสง
อาหาร ถาม เสรีจ คำล้งท่าย วัน เลี้ยง กิน นั้น

ตามลามลาม นา บาเจอ นึ่ง จ่า แง ยาง แสลด
วาไม้ ถาม อะไร วัน กิน คำล้งท่าย เขา นั้น

นึ่ง ขอ แเฮ นึ่ง ยา ปอ จ่า ปึงแก ซา กงา ยาว
วัน ชอบ นั้น วัน คำล้งท่าย เลี้ยง กิน คำล้งท่าย หา ได้ แล้ว

แต่ลายคานลาย มางนา ม่าอูบ ออก ปึงแก ปืดี้ มีนึ่ง
ผี คำล้งท่าย บอกกล่าว ออก คำล้งท่าย คินนี้ วันนี้

จาแล ปียาว ดา กยาง โปยว ปี่ เป็น ยาว
ต่อไป คำล้งท่าย เจ็บ ป่วย หาย คำล้งท่าย เสรีจ แล้ว

ชอยลอย ยุ่ม เง โย้ ซี้ แง
กรวย บ้าน นอก ไน้น ไว้ คำล้งท่าย

• ปอ แล่ง แเฮ นิ่ง ตาแลว เจ้อ อางลา
เลี้ยง คำล้งท่าย ไน้น กิน ตะเหลว สาน ขวัญ

คู เกิง แต่ง แง อางลา คู เกิง แเฮ แวয়া ตองซื่อ
เรียก ของ ทำ คำล้งท่าย ซื่อเรียก ของ ไน้น ดอก เทียน

คาเตย มางลาง อาง ปองซื่อ อ่าเกิง ลาปูคิ่ง พาแน
พลู หมาก ล้วย ซื่อ ซ่า อาหาร มือด้าย ผ้าแดง

พาปอน คานตาง อาง ปองซื่อ แล่ง แเฮ นิ่ง มอ
ผ้าขาว ชันตั้ง ล้วย ซื่อ ล้วย เลี้ยง เป ไน้น วัน หมอ

มาง ขางดา มาง ยุ่ม เย มาอูป ยาว ซี้ย กา
คำล้งท่าย คนเจ็บ คำล้งท่าย ขูบ้าน ไน้น บอถักล้า แล้ว พา กั้น

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ออก แล ยา นา ทาม ซา กงา ซี้ โย้
ออก ไป คำล้งท่าย ถาม ถาม หา ได้ ไว้ ไน้น

• ชองก้อง เคอ แล ยาว อางกาง แต่ง ตาแลว
ป่า ถึง ไป แล้ว ค้าง ทำ ตำเหลว

ชอก แต่ลายคานลาย มางนา มาอูป ยาว ว่านุ ปอ ยาว
ปัก ผี คำล้งท่าย บอถักล้า แล้ว ทำ เลี้ยง แล้ว

ตามลามลาม นา แง จ่า กอ ยา กอ ยาว ลามาย
วาไม้ ถาม คำล้งท่าย กิน อิม คำล้งท่าย อิม แล้ว ไม้

มอง ลางแง บ่ากอ ยาว ลามาย อางอาน แสง ยา
 ยาว คำล่งท่าย ไม้อ้อม แล้ว ไม้ เหมือนเดิม นั้น คำล่งท่าย

• ป่อ เป็น จ่า ตาง ยาว มอ มาง
 เลี้ยง เสรีจ กิน ต้ม แล้ว หมอ คำล่งท่าย

ซางดา มาง อางคองอางลา แมงคยาง จ่อ ยาว อางคองอางลา
 คนเจ็บ คำล่งท่าย ขวัญ ฝ่าย จุด แล้ว ขวัญ

ฮาว ลือ ยุม เคอ ลือ ยาว ซางดา มาง ยุม โย้
 เรียก มา บ้าน ถึง มา แล้ว คนเจ็บ คำล่งท่าย บ้าน โน้น

ซาง ทือมาง ยุม โย้ ตาง ยาว มาง ฮาว นา
 คน หนึ่งคน บ้าน อยู่ หมอ คำล่งท่าย เรียก ถาม

เคอ ลือ ซาลา ยุม แง อาง แสง
 ถึง มา คำล่งท่าย บ้าน ออบ คำล่งท่าย เมื่อกี้

ยา ลือ ฮาว ยาว มอ มาง
 คำล่งท่าย มา บ้าน คำล่งท่าย คำล่งท่าย คำล่งท่าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ซางดา มางนา อางลา คุ ลาปุคิง พือ ยาว เป็น ยา
 คนเจ็บ คำล่งท่าย ขวัญ เรียก มือด้าย มัด แล้ว เสรีจ คำล่งท่าย

๒) อุปั้ม อางยา ซอการ มางนา อุปั้มปั้ม เมอ
 คนท้อง ลูก คนแรก คำล้งท่าย คนท้อง เมื่อ

ย่าเจ้ กงา ซาง
 คำเฉพาะ (คนท้อง) ได้ คำเฉพาะ

• ย่าเจ้ซาง เมอ ทื่อ นึ่ง ลาง แง. นีแม่
 คำเฉพาะคนท้อง เมื่อ หนึ่ง วัน เตรียม คำล้งท่าย อย่างนี้

ฮาย เป็น แง ปาอปาง เตอ ยาว ฮาน ต่อน ลางแง
 ทำ เสร้จ คำล้งท่าย ต้นอ้อ ทั่ว แล้ว เอา ตัด คำล้งท่าย

อางปลอง ปลอง ซอง ปลอง กา.
 เป็นปลอง ปล้อง สอง ปล้อง คำล้งท่าย

• ทื่อ ปลั้ง แน กาน
 หนึ่ง เต้ม คำล้งท่าย ใส

ทื่อ ปลอง ศูนย์ศึกษาและพัฒนภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต แง
 หนึ่ง ปล้อง สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล คำล้งท่าย

• มุ่งคี่คี่ ยาว ฮ่าง จ่า ตาง ยาว ฮาก
 กลางคิ่น แล้ว ข้าว กิน ต้ม แล้ว คนอื่น

ยู กยาบ ยาว ซาย ทอก ปยา ยุม ลากา โย้ ลาง
 หลับ เจียบ แล้ว ทราย เท โปรย บ้าน หน้า โนน น้ำ

แสง ทอก ปยา ปาอ แส แกบ วี ปลาก วี ย่าเจ้ซาง
 นั้น เท โปรย ต้นอ้อ นั้น บิบ ทั้ง แดก ทั้ง คำเฉพาะคนท้อง

นึ่ง อางจาว มางนา วาย เซ้อ แส วา ทื่อ โต
 วัน ปู่พญา คำล้งท่าย ไหว้ คำล้งท่าย นั้น หมู หนึ่ง ตัว

ฮยา ทื่อ โต คื่อ แฮ่ มา แตนแกว โย้
 ไก่อ หนึ่ง ตัว หมา นั้น คำลงท้าย แตนแก้ว โนน

เวอ วาย แจง.
 คำลงท้าย ไหว้ คำลงท้าย

อางจา มางนา วา วาย แฮ นีแม
 ปูพญา คำลงท้าย หมู ไหว้ นั้น อย่างนี้

๑) วา ทื่อ โต จ่าแม ลาพี ป่องพี อางฮอมพี
 หมู หนึ่ง ตัว กล้วย ฝรั่ง ตะไคร้ กระเทียม ข่า

ชื่อกลางชื่อ คานูม แปง
 ผลไม้ ขนม ข้าวต้มมัด

๒) ตาพย่า เคอ ยาว อาง อางจา นา
 หอเสื้อ บ้านถึง ยาว คำลงท้าย ปูพญา คำลงท้าย

มาอูป มี หนึ่ง หนึ่ง อางแม วา ฮาน ปอ วาย
 บอกกล่าว นี้ ศึกษาศึกษา และ พันพญา วัฒนธรรม ใน ภาวะ วิกฤต เลี้ยง ไหว้
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ลางแจ ยาง ปอ ลางแจ อางยาอางคยา แมกา นา
 คำลงท้าย เขา เลี้ยง คำลงท้าย ลูกเต้า หน้า คำลงท้าย

มายาง แจ แม่นมาง แน เกิด ล่าว ซางบาน ซางเม็ง
 เห็น คำลงท้าย ดิงาม คำลงท้าย เกิด คำลงท้าย สร้างบ้าน สร้างเมือง

แน เกิด ลาว ครบ ๓๒ ปากาน ปอ ง่าย
 คำลงท้าย เกิด คำลงท้าย ครบ ๓๒ ประการ เลี้ยง ง่าย

ปาลาว พายาด ปาแฮว อ่า ฮาน เกิด ลือ โจ
 คำลงท้าย โรค ภัย อย่า เอา เกิด มา คำลงท้าย

ชาติ พายา จา ปี่ โว วา มาง แซ่ ยาว
สติ ปัญญา มี ให้ คำลงท้าย หมู คำลงท้าย ฆ่า แล้ว

เจิ้ง ปิง ทอ มิ่ง ยาว กุ่มพา แต่ง บ่า ปี่ เจอ
ถึง ย่าง ลาบ สุข แล้ว ผัก ทำ ไม่ ให้ ชิม

เคื่อ อางจาว นา วาย กามปอน ปา แง.
ตัก ปูพญา คำลงท้าย ไหว้ พร ขอ คำลงท้าย

๓) แฮแม ฮาย ยาว วา แซ่ ปล่องวาปล่องบู กา
จากนั้น ทำ แล้ว ฆ่า ช่วยกันทำ คำลงท้าย

ยาว เป็น ยาว ฮา ฮาน ฮาน เจิ้ง แลงแก
แล้ว เสริจ แล้ว หมู เนื้อ อลา ลาบ เอา แกง คำลงท้าย

มิ่ง ยาว อางจาว นา ยอก แง.
สุข แล้ว ปูพญา ทำ ไหว้ คำลงท้าย

๔) วา ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนในภาววิฤตเป็น ชา วาย
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล หา ไหว้

เมอ ชื่อกลางชื่อ แปะแป อางเสน อางชาว วาย เป็น แง.
เมื่อ ผลไม้ ข้าวต้มมัด ของคาว ของหวาน ไหว้ เสริจ คำลงท้าย

๕) วา ช่า เจิ้ง มิ่ง ช่าทอ เป็น ยาว ชื่อกลางชื่อ
หมู เนื้อ แกง สุข ลาบ เสริจ แล้ว ผลไม้

แปแป อางเสน อางชาว จาวมาน นา โยก ปี่ จ่า ปิ้งแก.
ข้าวต้มมัด ของคาว ของหวาน ชาวบ้าน คำลงท้าย ยก ให้ กิน คำลงท้าย

๖) ปูตาง จ่าเก็งตางกอ โยก วาย ตองชื่อล้าน เต่นแซ
ปูตั่ง อาหาร ยก ไหว้ เทียน รูป

จ่อ อางจาว มางนา มาอุบ ฮลาบ จ่า ฮลาบ ตาง ลือ โว.
 จุด ปูพญา องคนี้ บอกกล่าว รับ กิน รับ ต้ม มา ค้างท้าย

๗) วาย ทื่อซัด ยาว ปูตาง มาง อาทิตทาน ฮาย
 ไหว สักครู แล้ว ปูตั้ง ค้างท้าย อธิฐาน ทำ

กอซื่อ กอย นาทาม จ่า กอ แลยา แฮแม ฮาย ยาว
 ข้าวเปลือก เก็บ ถาม กิน อิ่ม หรือยัง จากนั้น ทำ แล้ว

มอ ฮู กอซื่อ กอย อางกูแน กงา ปิ่งแง ซี กู
 เสียทาย ดู ข้าวเปลือก เก็บ ได้ ค้างท้าย ๔ คู่

แน จ่าเก็ง วาย จ่า กอ แลยา
 ค้างท้าย อาหาร ไหว กิน อิ่ม หรือยัง

บ่ากอ ยาว กอซื่อ ยาว อางจาว
 ไม่อิ่ม แล้ว ข้าวเปลือก ค้างท้าย แล้ว ปูพญา

มาง จ่า กอ ยาว กอซื่อ กอ ยาว กงา
 องค์ กิน อิ่ม สักครู ข้าวเปลือก ค้างท้าย ๔ คู่ ค้างท้าย เก็บ ได้

ศูนย์ศึกษาและพัฒนภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

กาเทอกา ปี่ซาม คาดา ยาว ซี กู แน บ่า กอย
 บางครั้ง ไตยวน ด้วย แล้ว ๔ คู่ ค้างท้าย ไม่ เก็บ

กงา กา แฮแม ฮาย ยาว ปี่ซาม อีณา ฮาว ออก
 ได้ ค้างท้าย จากนั้น ทำ แล้ว ไตยวน พวก เรียก ออก

แอ ปิ่งแง แฮแม ฮาย ยาว เป็น ยา ปูตาง มาง
 ไป ค้างท้าย จากนั้น ทำ แล้ว เสร็จ ค้างท้าย ปูตั้ง ค้างท้าย

มาอุบ ก่ามปอน ปา อยู่ดีมีชุก แน จา ปีลาว ยาว
 บอกกล่าว พร ขอ อยู่ดีมีสุข ค้างท้าย มี ค้างท้าย แล้ว

ปูตาง มาง จำเก็งตางกอ กูยาง โยก ลุง ชาง กูบูกูคุณ
ปูตั่ง ค่ำล่งท่าย อาหาร ทุกอย่าง ยก ลง คน ทุก ๆ คน

แน ปล่องกา ซีนา ทึ่งกกา แน จำ ปิ่งแง
ค่ำล่งท่าย ช่วยกัน ค่ำล่งท่าย ด้วยกัน ค่ำล่งท่าย กิน ค่ำล่งท่าย

จานลา ยาว ยุ่ม ฮาน จำอางกกา
เหลือ แล้วย บ้าน เอา กินได้

ปล่ำม นา ฮยา ปอ วาย ยาง
ปล่ำม ค่ำล่งท่าย ไก่ เต็งไห้ว ค่ำล่งท่าย

๑) ตาพย่า หอเสื้อบ้าน พู ที่ื่อ โต เป็ง
ต้ม หนึ่ง ตัว แบ่ง

ปล่ำม นา วาย อางเซิน อางชาง แน แปะแป.
ปล่ำม ค่ำล่งท่าย ไห้ว ของฮวาน ของฮวาน และ ข้าวต้มมัด

๒) ฮยา คูนยศึกษาและพินฟูภาษาวัฒนธรรมในภาวระริกต คย่า อางซ่าซ่า
สื่อบ้านวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เครื่องหมาย

ซี ซี มาง.
ไว้ ไว้ ค่ำล่งท่าย

๓) ซื่อกลางซื่อ อางเซิน อางชาง แน แปะแป
ผลไม้ ของคาว ของฮวาน และ ข้าวต้มมัด

๔) ปูตาง มาง ตองซื่อล่าน เต็นแซ จ่อม่า อูบ จำเก็ง
ปูตั่ง ค่ำล่งท่าย เทียน รุป จุดบอก กล่าว อาหาร

วาย ซีแอง ปล่ำม มาง นา ม่า ฮลาบ จำ ฮลาบ
ไห้ว จากนั้น ปล่ำม ค่ำล่งท่าย ค่ำล่งท่าย บอก รับ กิน รับ

ต่าง ลาปาว
ตี๋มรับ คำลงท้าย

๕) ตองซื่อล้าน เต่นแซ จ่อ กีน ยาว ปูล่าม มาง
เทียน รูป จุด สั้น แล้ว ปูล่าม คำลงท้าย

จ่า กอ ยาว แฮแมฮาย ยาว ปูตาง มาง ปูล่าม มาง
กิน อิ่ม แล้ว หลังจากนั้น แล้ว ปูตั่ง คำลงท้าย ปูล่าม คำลงท้าย

นา จ่าเก็ง วาย ซีแอง โยก ลุง ปูตาง มาง ยุม
คำลงท้าย อาหาร ไหว้ จากนั้น ยาก ลุง ปูตั่ง คำลงท้าย บ้าน

ฮาน ลา แง
เอา มา คำลงท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
อาหารพื้นบ้าน

ลาพี ช่าทอ

พริก ลาบ

ปี่ชู	บา	จาตั้ง	อางงาย.	กางพากางลอง	คลาซาง	จ่า		
ปี่ชู	ขาว	วิธีชีวิต	เรียบง่าย	พีซผัก	ปลูก	กิน		
กานแง.	ลาพี	ช่าทอ	จ่า	นี	นึ่งกอง	ฮ่าง	แต่ง	จ่า.
คาลงท่าย	พริก	ลาบ	จื่อ	จื่อ	กลางวัน	ข้าว	ทำ	กิน
ยาว	ลากาน	ปล่อง	จ่า	จื่อ	จื่อ	วา	ยา	วา
แล้วก็	งาน	ช้อย	ทำ	ทำ	ทำ	ไร่	ทำ	มือ
กาเมอ.	ยุม	แต่ง	จ่า	จื่อ	จื่อ	จื่อ	จื่อ	จื่อ
คาลงท่าย	บ้าน	ทำ	จื่อ	จื่อ	จื่อ	จื่อ	จื่อ	จื่อ

ลาพี ช่าทอ ทอเช่อ (ป้อ ค้อ)
พริก ศูนย์ศึกษาและพัฒนภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๑) แกซาม (ค่องคลาว เซอ) ลาง อางเจนจาบ คลา เซอ
ผักไผ่ หมูบ้าน เก็บ น้ำ ชุ่มชื้น ปลูก ชอบ

อางญอ ต้อ อางญอ ปาคา อางงา ลาปู ทื่อ วอง มือ
ยอด อ่อน ยอด ใบแก่ ได้ มือ หนึ่ง กำ มือ

๒) ฮอมเต็ม ทื่อ โฮ ชอง โฮ
กระเทียม หนึ่ง หัว สอง หัว

๓) ลาพีพิกนูก ฮา - เจต แกน (ชอวา) กาด วื่อ อางงา
พริกชี้หนู ๕ - ๗ เม็ด ตามชอบ ตลาด ชื้อ ได้

คลา จำ อางกงา
ปลุก กิน ได้

๔) ลาฟี่อางจุ่ม อางฮื่อ ทื่อแซ - ซีบฮา แกน
พริกหนุ่ม ใหญ่ ๑๐ - ๑๕ เม็ด

๕) ชูมปอย อางญอ ค่องคลาว กามทื่อ ทาง แฮอื่อเมอ
ส้มปอย ยอด หมูบ้าน รั้ว ริม คำลงท้าย

เซอ อางกงา. ชูมปอย อางญอ ทื่อ วอง มือ
เก็บ ได้ ส้มปอย ยอด หนึ่ง กำ มือ

๖) ฮอมแปน จื่อ ชูมปอย คลา ค่องคลาว อื่อเมอ
หอมแปน ชูมปอย คำลงท้าย ปลุก กับ หมูบ้าน คำลงท้าย

อางพา ทื่อ วองมือ
ใบ หนึ่ง กำมือ

๗) แมงซื่อ พู แมงซื่อ อางอู ค่องคลาว คลา จำ อางพา
ซิง ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล หนึ่ง ใบ ปลุก กิน ใบ

ทื่อ วองมือ บ่าอา ยาว อางอู ทื่อ อู กานเวอม อางกงา.
หนึ่ง กำมือ ไม่ แล้ว หัว หนึ่ง หัว คำลงท้าย ได้

๘) ป่องพี ค่องคลาว ยุม คลาว คลา จำ ซาม- ซี่ ตู.
ตะไคร้ หมูบ้าน บ้าน ใน ปลุก กิน ๓ - ๔ ต้น

๙) ปาฮาปาแตบ อางกือ กาด วือ ฮาโต บ่าอ่า ยาว
ปลาร้าแห้งแห้ง ตลาด ซื่อ ๕ตัว หรือ แล้ว

ทื่อแซ โต.
สิบ ตัว

๑๐) จำแม่ กาด วื่อ อามกอลอ แเน งาน แง.
เกลือ ตลาด ซื่อ พอเค็ม คำล่งท่าย ใส่ คำล่งท่าย

อางเก็งอางกอ จายย่าง อุปกณ์รณม์ ที่ไซ้

๑) ต่างล่าง ช่องก่อง คลาว เวอ เตอ แลแง
กระบอกไม้ไผ่ผ่าครึ่ง ป่า ใน คำล่งท่าย ตัด คำล่งท่าย

ล่ำมายอางแก อื่อ ยู แง ซื่อซื่อ อื่อ ยู แง กามปอ ซื่อ
ไม้ไผ่ที่แก่ นั้น เอา แหละ ตรงนั้น เอา แหละ พอดี คำล่งท่าย

เตอ มอง แส อื่อซื่อ อื่อซื่อ อื่อซื่อ อื่อซื่อ อื่อซื่อ อื่อซื่อ
ตัด ยาว คำล่งท่าย ประมาณ ๕ นิ้ว ๕ นิ้ว ๕ นิ้ว ๕ นิ้ว ๕ นิ้ว ๕ นิ้ว

อางงา ยา พ่า ครอบปาก ยาว จาย กงาคางยา.
ได้ คำล่งท่าย ผ่า ๕ นิ้ว แล้ว ใช้ ได้แล้ว

๒) ฮมยา ตู่แลม มอง แเน.

มีตศูนย์คึอชามและพื้นฟูภาษาคัฒนธรรมในภาษะลิกคต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

แต่่งยงา

วิธีทำ

๑) ลาฟี่อางจุ่ม แอ้งต่างลางโย้ กาน ทอ ออน ทอ เมอ
พริกหนุ่ม กระบอกไม้ไผ่ผ่าครึ่ง ใส่ ลาบ ก่อน ลาบ เพื่อ

ป่า ปี่ ทาน ออก.
ไม้ ให้ กระเด็น ออก

๒) ป่องฟี่ ชุมปอย อางญอ, แม่งซื่อ พ่า ป่าอ่า ยาว
ตะไคร้ สัมปอย ยอด จิง ใบ ไม้ไซ้ หรือ

อาจอู แอ้ง อาจงกา, ฮอมเต็ม, จำแม, ฮอมแป้น, แกงขาม.
หัว นั้น ได้ กระเทียม เกลือ หอมแป้น ผักไผ่

ต่างล่างโย้ ปั้น แนน กาน ทอ
กระบอกไม้ไผ่ ละเอียด และ ใส่ ลาบ

๓) ปาฮาอาจกือ แนน ฟักกูก ปั้น แนน กาน ทอ แง.
ปาร้าแห่ง และ พริกชี้หนู ละเอียด และ ใส่ ลาบ คำลงท้าย

๔) ฮ้าน จำ ลากงคางยา. ก่างพ่าก่างลอง แอ้ อาจจุ่ม
นำมา กิน ได้แล้ว ผักต่าง ๆ นั้น ดิบ

อาจงกา อาจมิ่ง อาจงกา อาจจุ่ม ฮ่างมิ่ง อาจงกา.
ได้ สุข ได้ ตัวเอง และ ข้าวเหนียว ได้

ยางจำป้อ ต่าง ปิ้งย่าง
เคล็ดลับ ความอร่าม

๑) ล่าพี ซ่าทอ อาจ จำ บอย นี้. อาจ จอก ปี่โจ.
พริก คำนึง คำลงท้าย กิ่ง อีร์คูล ปี่ ไม่ สอ คำลงท้าย
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

แม่น บา แนน ล่าพีอาจจุ่ม อาจซื่อ ฮื้อ อาจ กาน บย่า โจ
ไม่ ควร คำลงท้าย พริกหนุ่ม ลูก ใหญ่ ไม่ ควร เยอะ คำลงท้าย

๒) ทอ เป็น ยาว ซอก แนน จำ. อาจกลาง แนน
ลาบ เสร็จ แล้ว ทันทึ คำลงท้าย กิน นาน คำลงท้าย

อาจ กอย ซี่ โจ.
อย่า เก็บ ไว้ คำลงท้าย

๓) กอย ซี่ แอ้ อาจพ่า ทาว เป.
เก็บ ไว้ วิธี ใบตอง ห่อ ด้วย

๔) กางฟ้า กางล่องอานจุ่ม โซด โซด.
 ผักต่าง ๆ ดิบ สด ๆ

ลาพี ช่าทอ ปาโยด
พริก ลาบ ประโยชน์

๑) ช่าง นา ฮาย กางฟ้า จ่า บย่า ปั้งแง
 คน คำล่งท่าย ทำ ผัก กิน มาก คำล่งท่าย

๒) พ่าญาด นา กาน แง ยาว ความตาน
 โรคภัย คำล่งท่าย ปั้งลั้ง คำล่งท่าย แล้ว ความตัน

บาววาน ชาวบวา
เบหหวาน หวัด

๓) อางโต ฮาย แป้ง ปั้งแง.
 ร่างกาย แสง แสง คำล่งท่าย

ฮยาอุปาม ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
 ไซุปาม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

อางเก็งอางกอจายแฮ
 วัตตุติบที่ใช้

๑) ฮยาอู ซาม แก่น
 ไซ ๓ ใบ

๒) จ่าแม กามปอ
 เกลือ พอดี

๓) ฮอมแปนพา ฮา จาย ทื่อแซ พาเคอ
 ใบหอมแป้น ๕ ถึง ๑๐ ใบ

๔) อาพา / ฮาพา ทื่อ พา อางกกา ซอง พา อางกกา
 ใบตอง ๑ ใบ ก็ได้ ๒ ใบ ก็ได้

๕) อู่ฮลอง มอคาง ทื่อ แกน (กระทะ)
 หม้อ กระทะ ๑ ใบ

๖) ลาคอ ทื่อ แกน
 ถ้วย ๑ ใบ

๗) ก๋อน ทื่อ บาย
 ซ้อน ๑ คั้น

แต่งจำเมอ
 วิธีทำ

๑) ฮยาอู แพล ลาคอ ออมแปน พา
 ไก่ไข่ ตี ถ้วย หอมแป้น ใบ

ชอย กาน จำเมอ กาน ก๋อน ซุน
 หั้น ใส่ สัก สัก สัก สัก
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

๒) อู่ฮลอง ทอง แลยาว ฮาพา ซืด ลอง
 หม้อ ตั้ง แล้ว ใบตอง ฉีก รอง

๓) ฮยาอู ซุน ซี้ ซี้แอง ทอก กาน ฮาพา ซืด ตืด
 ไก่ไข่ ผสม ไว้ คำลงท้าย เท ใส่ ใบตอง ฉีก ปิด

อู่ฮลอง ตู่วาบ วาบซี้
 หม้อ ฝาปิด ปิดไว้

๔) ปีท้อ แฮ่ บ่าปีคา
 ฟืน นั้น ไม้ให้แรง

๕) ทื่อปลากนา มิ่ง ยาว ทื่อปลากนา ฮาพา ฮลอง
 อีกด้าน สุก แล้ว อีกด้าน ไบตอง รอง

ปิ่น แง
พริก คำลงท้าย

๖) มิ่ง ยาว ฮยาอู แฮ่ กือ แนจา
 สุก แล้ว ไก่อ๋ไซ นั้น แห่ง คำลงท้าย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

สมุนไพรรักษาบ้าน

บู่กำ ่อแมง มานมือ นี.

หญ้ำ แมว ทนวด นี

ซาบพาคูน : บู่กำ ่อแมง มานมือ นี. นีว เฟลล เมอ
สรรพคณ หญ้ำ แมว ทนวด นี นีว เป็น เมือ

จาย แง.
ใช้ ค้ำลงท้ำย

จาย แฮ่ : อางจี้ง อางพว นี. นีว ตีต กายาว กอแซ
ใช้ นัน ต้น ใน ราก นีต แล้ว ข้ำวเจ้า

เจด เมต กาน แง. ยาว ลาง ตาง.
เจ็ด เม็ด ค้ำลงท้ำย แล้ว น้้ำ ต้ม

ลามายนูนนาง

ไม้นมนาง

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ซาบพาคูน : ลามาย นูนนาง นี. ย่าแน่ ลองแปด ลาง บ่า
สรรพคณ ไม้ นมนาง นี เด็ก นม น้้ำ ไม้

จา เมอ จาย แง.
มี เมือ ใช้ ค้ำลงท้ำย

จาย แฮ่ : ลามาย อางคอ แฮ่ พย่ำก พู่ ตาง. ลองแปด
ใช้ นัน ไม้ เปลือก นัน กาก ต้ม ต้ม นม

ลาง บย่ำ ปิ่งแง.
น้้ำ เยอะ ค้ำลงท้ำย

มีฮิ่ง

ใบฮ่อม

ซาบพาคูน : มีฮิ่ง นี้. ทิ้งโตลื้อคิง แนน ดากยาง เมอ จาย แง.
สรรพคุณ ใบฮ่อม นี้ ทั้งตัว และ เจ็บป่วย เมื่อ ใช้ ค่ำล่งท่าย

จาย แฮ่ : มีฮิ่ง แฮ่ ท่อง ยาว อาพา กาน ทาว แล่งแกง.
ใช้ นั้น ใบฮ่อม นั้น ตำ แล้ว ใบตอง ใส่ ห่อ ค่ำล่งท่าย

ยาว ลาปู่ ทื่อ เบิง ลาคือ ทื่อ เบิง ทาว แล่งแกง.
แล้ว มี ๑ ขุน เค้า หนึ่ง ช่าง ห่อ ค่ำล่งท่าย

ทาว ปะมานะ ทื่อ โหม่ง กิ่ง ยาว เต๋
ห่อ ๑ ประมง ๑ ชั่ง โหม่ง ครั่ง แล้ว แกะ

วี ยาว ค่ำล่งท่าย
ทั้ง แล่ โปยว แง. ค่ำล่งท่าย

บูโลย

ไพล

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ซาบพาคูน : บูโลย นี้. อู่ฮลองคิง เมอ แนน ย่าแน มาง
สรรพคุณ ไพล นี้ อยู่ไฟ เมื่อ และ เด็กทารก นั้น

ป่องป่อง พุก เมอ จาย แง.
ท่อง ผูก เมื่อ ใช้ ค่ำล่งท่าย

จาย แฮ่ : อู่ฮลองคิง เมอ พู่ ตาง แง. ย่าแน
ใช้ นั้น อยู่ไฟ เมื่อ ต้ม ต้ม ค่ำล่งท่าย เด็กทารก

ป่องป่อง พุก เมอ ก้อย ต่า ปิ่ง.
ท่อง ผูก เมื่อ เคี้ยว ทา ค่ำล่งท่าย

มีโล

พลับพลึง

ชาบพาคูน : มีโล นี้ เฮลิ่ง ฮา อ่างกู่ ปืด เมอ แน
 สรรพคุณ พลับพลึง นี้ หกล้ม ค้างท่าย เส้นเอ็น เคล็ด เมื่อ และ

จาม เคียว เมอ จาย แง.
 ซ้ำ เขียว เมื่อ ใช้ ค้างท่าย

จาย แอ้ : มีโล ปยาว แกบ จาก แล่งแก. เก็ง ดา เก็ง
 ใช้ นั้น พลับพลึง ย่าง นวด ึ่ง ค้างท่าย ที่ไหน เจ็บ ที่ไหน

จาม โย้ จาก แล่งแก.
 ซ้ำ โน่น ย่าง ึ่ง ค้างท่าย

ญามวาย

หญ้าสาบเสือ

ชาบพาคูน : ญามวาย นี้. ฮ่อม ี่ แล เมอ กาน แล่งแก.
 สรรพคุณ หญ้าสาบเสือ และพื้นหญ้า-วัฒนธรรมในภาวอยู่วิกฤตใส่ ค้างท่าย
 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

จาย แอ้ : อ่างแพ จา เมอ ดุย กาน แล่ง.
 ใช้ นั้น แผล มี เมื่อ ทูป ใส ค้างท่าย

ป่าวตุมแตก

ไม้เปล้าเล็ก

ชาบพาคูน : ป่าวตุมแตก นี้. มานทางมาปอ. กาน แล่ง.
 สรรพคุณ ไม้เปล้าเล็ก นี้ ปากนกกระจอก ใส ค้างท่าย

จาย แอ้ : อ่างจี้ แอ้ มานทางมาปอ โย้ แดด แล่ง.
 ใช้ นั้น ยาง นั้น ปากนกกระจอก โน่น ตะตะ ค้างท่าย

มายป่าว อางฮือ

ไม้เปล่าใหญ่

ซาบพาคูน : มายป่าว อางฮือ นี. อู่ฮลองดิ่ง เมอ จาย แง.
สรรพคุณ ไม้เปล่า ใหญ่ นี อยู่ไฟ เมื่อ ใช้ ค้างทำย

จาย แฮ่ : ป่องป่อง ป่ยาว ง่ แล่ง ยาว ต้องชี้ โย้
ใช้ นั้น ท้อง ย่าง นวด ค้างทำย แล้ว กั้น โนน

ป่ยาว ฮลองดิ่ง แล่ง.
ย่าง รอน่ง ค้างทำย

มิงชื่อ

จิง

ซาบพาคูน : มิงชื่อ นี. ชาปี่ตั้น นิงเค็ง ดา แกะ แง.
สรรพคุณ จิง ไต่ และ คอกลม เจ็บ แก้ว ค้างทำย

จาย แฮ่ : มิงชื่อ ชิด ยาว พู ยาว ลาง ตาง แง.
ใช้ นั้น ชู บ่อก แล้ว หิน ต้ม แล้ว น้ำ ต้ม ค้างทำย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ลายเทอ พู ตาง แง.
หลายครั้ง ต้ม ต้ม ค้างทำย

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะผู้จัดทำ

๑. นายพิบูลย์ชัย	สวัสดิ์สกุลไพร
๒. นายอ่อนเรือน	วงศ์ลี้วะ
๓. นายดวงแสง	เจษฎาไกรศรี
๔. นางชนาภา	ติคำ
๕. นางกัลยากร	สวัสดิ์สกุลไพร
๖. นางสาวศุจินันท์	วงศ์ลี้วะ
๗. นางวิวรรณ	วงศ์ลี้วะ
๘. นายเกต	มโนภัทร
๙. นาย...	...
๑๐. นางยุพารัตน์	วันส
๑๑. นายพงศ์ทิพย์	ตาบ่ง
๑๒. นางสาวพิชญ์	มโนภัทร
๑๓. นาย...	มโนภัทร

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อข้อมูลข่าวสารวิทยาลัยมหิดล

๑. แม่มูล	มโนภัทร
๒. พ่ออ่อนเรือน	วงศ์ลี้วะ
๓. แม่เหลียว	ติคำ
๔. พ่อหนานเมือง	สวัสดิ์สกุลไพร
๕. พ่อเฮือน	วงศ์ลี้วะ
๖. พ่อคำมา	วงศ์ลี้วะ